

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH GMINY MIASTA RADOMIA
NA LATA 2026-2035**

Radom 2025

SPIS TREŚCI:

1.	WPROWADZENIE.....	3
2.	DIAGNOZA I OBSZARY PROBLEMOWE	5
2.1.	DEMOGRAFIA.....	5
2.2.	SENIORZY.....	9
2.3.	NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ.....	15
2.4.	RODZINA.....	27
2.4.1.	PIECZA ZASTĘPCZA	29
2.4.2.	UZALEŻNIENIA.....	38
2.4.3.	PRZEMOC DOMOWA.....	44
2.5.	BEZDOMNOŚĆ.....	50
2.6.	BEZROBOCIE.....	55
2.7.	KOMUNALNE ZASOBY MIESZKANIOWE	63
2.8.	KADRA POMOCY SPOŁECZNEJ	66
2.9.	SEKTOR ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	68
3.	KLUCZOWE PROBLEMY SPOŁECZNE – ANALIZA SWOT.....	70
4.	CELE STRATEGICZNE I CELE SZCZEGÓŁOWE	81
5.	REALIZACJA STRATEGII I RAMY FINANSOWE.....	86
6.	MONITORING I EWALUACJA	86
7.	METODYKA PRACY NAD STRATEGIĄ ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH ORAZ PROCES KONSULTACJI SPOŁECZNYCH	90
8.	PODSUMOWANIE.....	90

1. WPROWADZENIE

Podstawę prawną niniejszej Strategii stanowią art. 16 b oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, zgodnie z którymi każda gmina ma obowiązek przygotowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Niniejszy dokument jest spójny z priorytetami i celami wyznaczonymi w *Strategii Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021-2030* oraz *Strategii dalszego rozwoju Gminy Miasta Radomia - Radom 2030*, co gwarantuje, iż jego cele wpisują się w główny nurt działań podejmowanych przez samorząd miasta i województwa. Ponadto Strategia jest komplementarna z innymi dokumentami strategicznymi w obszarze polityki społecznej, tj.:

- Krajowym Programem Deinstytucjonalizacji 2021-2030 (Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 z perspektywą do 2035 roku);
- Krajowym programem przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu. Aktualizacja 2021–2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030;
- Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030;
- Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku;
- Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku);
- Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+;
- Regionalnym Planem Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Mazowieckiego na lata 2023-2025;
- Strategia dalszego rozwoju Gminy Miasta Radomia - Radom 2030 - Aktualizacja 2025;
- Gminnym Programem Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2025-2030;
- Gminny Program Rewitalizacji Miasta Radomia na lata 2023 – 2032.

Pomimo znaczącego rozwoju miasta, Radom nadal mierzy się z licznymi problemami takimi jak: starzenie się społeczeństwa, niepełnosprawność, wykluczenie mieszkaniowe i bezdomność, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza rodzin, przemoc domowa, uzależnienia, bezrobocie. Problemy te stanowią kluczowe wyzwanie dla miasta w najbliższych latach. Strategia wytycza kierunek działań polityki społecznej miasta mającej na celu wsparcie mieszkańców Radomia, a w szczególności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Proces tworzenia niniejszej Strategii oparto na pracach *Zespołu ds. opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miasta Radomia na lata 2026-2035* powołanego przez Prezydenta Miasta Radomia Zarządzeniem nr 1067/2025 z dnia 29 kwietnia 2025 roku, w skład którego weszli przedstawiciele Urzędu Miejskiego w Radomiu, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Centrum Organizacji Pozarządowych, Radomskiej Rady Seniorów, Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych, przy wsparciu merytorycznym zaproszonych przedstawicieli wielu innych instytucji i organizacji, tj.: Powiatowego Urzędu Pracy, Wojewódzkiego Urzędu Pracy, Uniwersytetu Radomskiego im. Kazimierza Pułaskiego, Caritas Diecezji Radomskiej, Stowarzyszenia „Nowe Perspektywy”, Komendy Miejskiej Policji w Radomiu.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miasta Radomia na lata 2026-2035 jest dokumentem wskazującym na zdiagnozowane i przewidywane zagrożenia dla prawidłowego funkcjonowania mieszkańców Radomia oraz wyznaczającym kierunki rozwiązań. Stanowi jednocześnie zbiór wytycznych i jest podstawą do tworzenia polityki społecznej miasta. Realizację Strategii koordynować będzie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu, który będzie odpowiedzialny za jej monitoring i ewaluację.

Diagnozę niezbędną do przygotowania Strategii sporządzono na podstawie danych zawartych w istniejących dokumentach, sprawozdaniach oraz danych pozyskanych z takich instytucji jak: Urząd Miejski w Radomiu, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu, Główny Urząd Statystyczny, Powiatowy Urząd Pracy w Radomiu oraz innych instytucji i organizacji współpracujących przy Zespole ds. opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miasta Radomia na lata 2026-2035. Analizy sytuacji mieszkańców Radomia dokonano w odniesieniu do tematyki związanej z problemami społecznymi, tj.: starzenie się populacji, niepełnosprawność, rodzina dysfunkcyjna, przemoc, uzależnienia, bezrobocie, bezdomność i wykluczenie mieszkaniowe oraz w odniesieniu do tematyki zatrudnienia w pomocy społecznej.

W każdym społeczeństwie występują zjawiska niepożądane. Działania z zakresu polityki społecznej mają stanowić narzędzie umożliwiające radzenie sobie z problemami społecznymi. Najważniejszym komponentem polityki społecznej państwa obok polityki zabezpieczenia dochodu są usługi społeczne. Usługi te powinny być realizowane z myślą o wszystkich grupach, które szczególnie narażone są na wykluczenie społeczne, tj.: osoby starsze, z niepełnosprawnościami, w kryzysie bezdomności, uzależnione, doświadczające przemocy, rodziny dysfunkcyjne, w których występują poważne problemy zakłócające zdrowe funkcjonowanie jej członków, oraz dzieci i młodzież przebywająca i opuszczająca pieczę zastępczą.

W odpowiedzi na zobowiązania międzynarodowe i konieczność dostosowania do standardów Unii Europejskiej polityka społeczna państwa zmierza ku deinstytucjonalizacji usług społecznych. Deinstytucjonalizacja to przekształcanie tradycyjnych form wsparcia w bardziej zindywidualizowane usługi środowiskowe. Proces ten należy rozumieć, nie jako dążenie do zamknięcia instytucjonalnych form opieki, ale jako proces rozwoju usług społecznych na poziomie rodziny i lokalnej społeczności, który miałby umożliwić pozostawanie przez osobę potrzebującą pomocy jak najdłużej w swoim środowisku zamieszkania. To nie tylko zmiana strukturalna, ale i jakościowa – usługi stają się dostępne dla wszystkich osób, bez względu na ich potrzeby, problemy czy status.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Na treść i realizację gminnych strategii rozwiązywania problemów społecznych mają wpływ inne akty prawne, do których należą:

- ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym;
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego;
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 roku o dodatkach mieszkaniowych;
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym;

- ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych;
- ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej;
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii;
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
- ustawa z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
- ustawa z dnia 21 listopada 2008 roku o pracownikach samorządowych;
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych;
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- ustawa z dnia 13 maja 2016 roku o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich;
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
- ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 roku o ekonomii społecznej;
- ustawa z dnia 20 marca 2025 roku o rynku pracy i służbach zatrudnienia.

2. DIAGNOZA I OBSZARY PROBLEMOWE

Kluczowym elementem w procesie planowania i realizacji działań wspierających jest diagnoza potrzeb i wyzwań. Właściwie przeprowadzona diagnoza potrzeb i potencjału społeczności umożliwia rozwój usług społecznych i poprawia jakość życia jej członków. W związku z powyższym Gmina Miasta Radomia, przy współpracy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu, w 2024 roku zawarła porozumienie o współpracy z Mazowieckim Centrum Polityki Społecznej m.in. w zakresie przeprowadzenia diagnozy potrzeb i wyzwań oraz badania lokalnego potencjału do realizacji usług społecznych, w ramach realizowanego przez Centrum projektu: „Dla Ciebie, dla mnie, dla nas – rozwój usług społecznych na Mazowszu” w związku z Programem Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego na lata 2021-2027. Aktualnie diagnoza jest w trakcie realizacji.

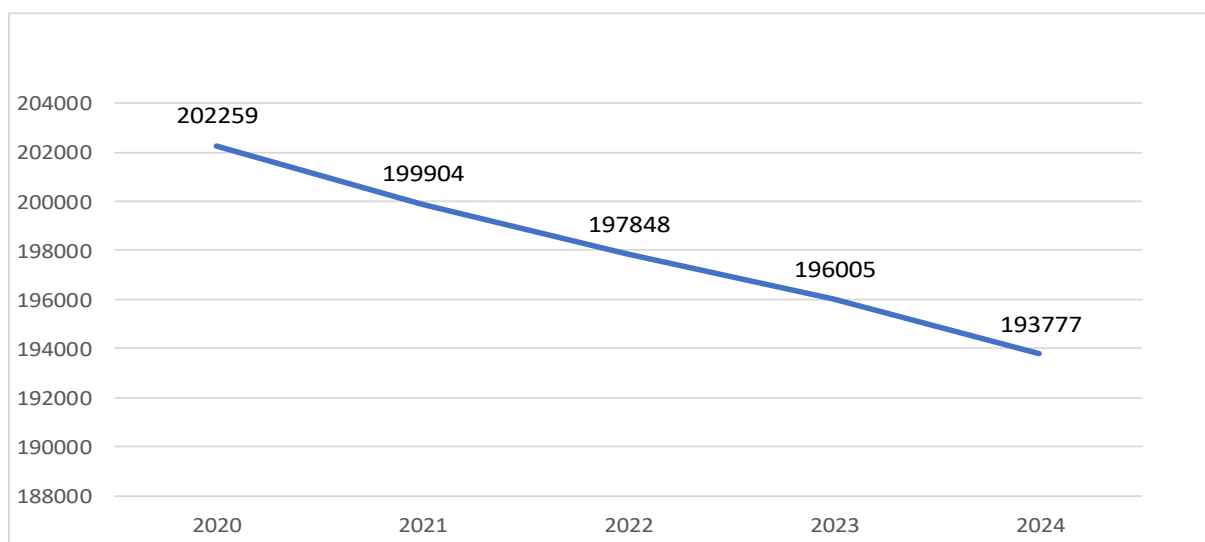
W części diagnostycznej Strategii zostały omówione najważniejsze problemy społeczne miasta Radomia oraz zasoby pozwalające radzić sobie z tymi problemami.

2.1. DEMOGRAFIA

Ogólna liczba mieszkańców Radomia konsekwentnie spadała w latach 2020-2024. Populacja zmniejszyła się z 202 259 osób w 2020 roku do 193 777 osób w 2024 roku.

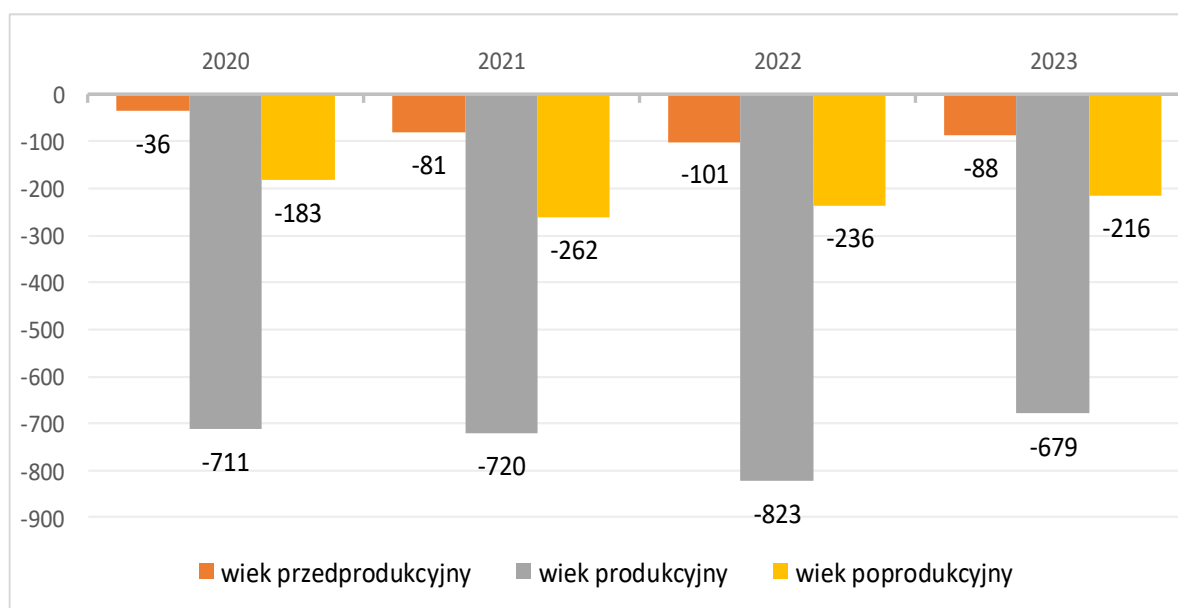
Miasto osiągnęło swój demograficzny szczyt w 1996 roku, kiedy to liczba mieszkańców wynosiła 232 823. W ciągu niespełna trzech dekad populacja Radomia skurczyła się o prawie 40 tysięcy osób, co odpowiada liczbie mieszkańców miast takich jak Pionki, Zwolen i Hłza razem wziętych.¹

¹ Radom w kryzysie: GUS alarmuje o niepokojącym wyludnieniu miasta, Główny Urząd Statystyczny, <https://radominfo.pl/radom-w-kryzysie-gus-alarmuje-o-niepokojaacym-wyludnieniu-miasta/#:~:text=Miasto%20osi%C4%85gn%C4%99%C5%82o%20sw%C3%B3j%20demograficzny%20szczyt%20w%201996%20roku%2C,takich%20jak%20Pionki%2C%20Zwole%C5%84%20i%20H%C5%82%C5%BCa%20razem%20wzi%C4%99tych>, odczyt dnia 05.11.2025 roku.

Wykres 2.1-1 Liczba mieszkańców Radomia w latach 2020-2024.²

W latach 2020 - 2024 odnotowano więcej zgonów niż urodzeń, średni przyrost naturalny na 1 tys. ludności wyniósł : – 5,50.³ Dodatkowo saldo migracji od wielu lat jest ujemne. Oznacza to, że więcej osób opuszcza Radom niż się w nim osiedla, co prowadzi do spadku populacji zamieszkującej miasto.⁴ To pokazuje, że zmiany demograficzne w Radomiu nie odbiegają od ogólnych trendów w Polsce.

Wykres 2.1-2 Saldo migracji mieszkańców Radomia w latach 2020-2024.⁵

² Opracowanie własne MOPS w Radomiu na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Warszawie.

³ GUS - Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>, odczyt dnia 05.11.2025 roku.

⁴ Saldo migracji - różnica między napływem (imigracja) a odpływem (emigracja) ludności z danego obszaru w określonym czasie.

⁵ Opracowanie własne MOPS w Radomiu na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Warszawie.

Trend zmniejszania się populacji Radomia w pewnej mierze jest wynikiem procesów suburbanizacji, czyli migracji mieszkańców z centrum miast na ich obrzeża. Wraz ze spadkiem liczby mieszkańców Radomia obserwujemy wzrost liczby mieszkańców sąsiednich gmin. Niemniej na wyludnienie składają się różne zjawiska, oprócz spadku liczby urodzeń i suburbanizacji duże znaczenie ma możliwość zatrudnienia, warunki życia, takie jak dostęp do usług zdrowotnych i rekreacyjnych. Oprócz aspektów ekonomicznych, znaczenie ma również edukacja - młodzi ludzie wybierają lokalizacje, w których znajdują się renomowane uczelnie.

Niepokojące są również dane dotyczące struktury wiekowej Radomia. Na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypada aż 78 osób w wieku nieprodukcyjnym, co plasuje miasto wśród najgorzej wypadających w województwie, zaraz za Ostrołką (84) i powiatem lipskim (80).⁶ Liczba dzieci i młodzieży (w wieku 0-14 lat) systematycznie maleje, z 28 996 osób w 2020 roku do 25 730 w 2024 roku.⁷ Dane za 2024 rok opublikowane przez Główny Urząd Statystyczny pokazują, że w Polsce po raz kolejny odnotowano więcej zgonów niż urodzeń. Podobnie jest w Radomiu, gdzie na koniec 2024 roku odnotowano ujemny przyrost naturalny, czyli o 1 013 mniej urodzeń niż zgonów (wskaznikowo -5,19 na 1 tys. ludności). Trend ten postępuje w mieście począwszy od 2011 roku. W 2024 roku urodziło się 2 102 dzieci, co stanowi spadek prawie o 13% w porównaniu z 2020 rokiem, kiedy na świat przyszło 2 414 nowych mieszkańców Radomia, a w porównaniu z rokiem 2019 liczba urodzeń w 2024 roku zmniejszyła się, aż o ponad 37%.⁸ Z danych Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2021 roku wynika, że w Radomiu prawie 36% małżeństw i związków nieformalnych nie posiada dzieci.⁹

Jednocześnie, obserwuje się wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym (70 lat i więcej), z 26 558 osób w 2020 roku do 31 014 w 2024 roku.¹⁰ Ta tendencja wskazuje na postępujące starzenie się mieszkańców Radomia. Powyższe wiąże się m.in. z wydłużeniem życia Polaków. W 2024 roku mężczyźni w Polsce, żyli przeciętnie 74,93 roku, a kobiety 82,26 roku. W porównaniu z 2023 rokiem trwanie życia wydłużyło się o 0,3 roku zarówno dla mężczyzn, jak i kobiet. W stosunku do roku 1990 długość życia wzrosła odpowiednio 8,7 roku i o 7 lat.¹¹

Starzenie się społeczeństwa oraz odpływ osób w wieku produkcyjnym w Radomiu mogą prowadzić do poważnych wyzwań społeczno-gospodarczych. Grupy wiekowe (25-29, 30-34, 35-39 lat) wykazują tendencje spadkowe.¹² Statystyki dotyczące mieszkańców Radomia w wieku produkcyjnym wskazują na znaczący udział osób pracujących w wieku 50 lat i powyżej (w 2024 roku

⁶ Radom w kryzysie: GUS alarmuje o niepokojącym wyludnieniu miasta, Główny Urząd Statystyczny, <https://radominfo.pl/radom-w-kryzysie-gus-alarmuje-o-niepokojacym-wyludnieniu-miasta/#:~:text=Miasto%20osi%C4%85gn%C4%99%C5%82o%20sw%C3%B3j%20demograficzny%20szczyt%20w%201996%20roku%2C,takich%20jak%20Pionki%2C%20Zwole%C5%84%20i%20I%C5%82%C5%BCa%20razem%20wzi%C4%99tych>, odczyt dnia 05.11.2025 roku.

⁷ Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Warszawie.

⁸ Radom w liczbach za 2024 rok, <https://radom.naszemiasto.pl/radom-w-liczbach-za-2024-rok-urzed-stand-cywilnego/gh/c1-9852715>, odczyt dnia 05.11.2025 roku, Radom w statystykach Urzędu Stanu Cywilnego, <https://radom.naszemiasto.pl/radom-w-statystykach-urzedu-standu-cywilnego-coraz-mniej/ar/c1-9155439>, odczyt dnia 05.11.2025 roku, Radom 2021 w liczbach, <https://radomskie.info/radom-2021-w-liczbach-urodzenia-zgony-rozwoj/>, odczyt dnia 05.11.2025 roku.

⁹ Opracowanie własne MOPS w Radomiu na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Warszawie.

¹⁰ Opracowanie własne MOPS w Radomiu na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Warszawie.

¹¹ Trwanie życia w 2024 r., Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/trwanie-zycia/trwanie-zycia-w-2024-r-2,19.html>, odczyt dnia 13.11.2025 roku

¹² Opracowanie własne MOPS w Radomiu na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Warszawie.

- 24 394 osoby, tj. prawie 35% ogółu pracujących w mieście).¹³ Wskazuje to również na istotną rolę starszych pracowników w lokalnej gospodarce.

W związku z występującym problemem, zarówno pracodawcy jak i osoby tworzące politykę publiczną powinny nieustannie zachęcać starszych pracowników do rozwoju oraz niwelować występujące bariery. Współpraca w tym zakresie umożliwi wykorzystanie potencjału starszych pracowników w obliczu nieuchronnych przemian demograficznych.

Jak wynika z prognoz Głównego Urzędu Statystycznego na lata 2030-2035 liczba ludności miasta Radom nadal będzie spadać. W roku 2030 prognozowana liczba mieszkańców wyniesie 183 892 osoby, a do roku 2035 liczba ta ma zmniejszyć się do 174 241 osób. Oznacza to spadek o 19 536 osób, tj. ponad 10% mieszkańców Radomia w ciągu najbliższych dziesięciu lat. Prognozuje się także, że liczba dzieci w Radomiu w wieku 0-4 lata spadnie.¹⁴

Procesy demograficzne takie jak spadek dzietności, wydłużenie życia, czy migracje będą w nadchodzących latach wpływać na kształtowanie rynku pracy, systemu edukacji, ochrony zdrowia, a także zachowań konsumpcyjnych i systemu ubezpieczeń społecznych.

Trendy demograficzne w Radomiu mogą mieć daleko idące skutki dla przyszłości miasta. Spadek liczby mieszkańców może prowadzić do zmniejszenia wpływów z podatków, co z kolei może wpłynąć na dostępność usług publicznych, takich jak edukacja czy opieka zdrowotna. W dłuższej perspektywie, może to prowadzić do problemów z utrzymaniem infrastruktury oraz zmniejszeniem inwestycji w rozwój miasta. Wzrost liczby osób starszych w populacji może również stawiać nowe wyzwania, związane z potrzebą zapewnienia odpowiednich usług zdrowotnych i socjalnych. Warto zaznaczyć, że zgodnie z rankingiem miast prowadzonym przez Polską Akademię Nauk – Radom przedstawiony jest jako miasto zagrożone marginalizacją o obniżającym się potencjale, tracące funkcje społeczno-gospodarcze.¹⁵

Warto jednak zauważyć, że odpowiednie działania lokalnych władz mogą wpłynąć na poprawę sytuacji. Polityka miejska w Radomiu ma kluczowe znaczenie dla kształtowania przyszłości mieszkańców oraz wpływu na demografię. Planowanie urbanistyczne oraz alokacja zasobów będą kluczowe dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców. Właściwe zarządzanie tymi trendami może pomóc miastu stać się bardziej atrakcyjnym miejscem do życia, co może przyczynić się do zatrzymania lub nawet wzrostu liczby mieszkańców.

Przykładem mogą być np. programy wsparcia młodych rodzin, które oferują dopłaty do mieszkań. Takie działania mogą zachęcić ludzi do osiedlania się w Radomiu, co jest niezwykle istotne w kontekście malejącej populacji. Dodatkowo, inwestycje w rozwój gospodarczy, mogą znacząco wpłynąć na atrakcyjność miasta. Wspieranie lokalnych przedsiębiorstw oraz tworzenie stref ekonomicznych może przynieść korzyści w postaci nowych miejsc pracy. Stworzenie dobrych warunków życia dla mieszkańców, tj. nowe miejsca pracy, żłobki, przedszkola, wysokiej jakości edukacja odpowiadająca współczesnym wyzwaniom, czyste środowisko, miejsca rekreacji, atrakcyjna oferta sportowa oraz dobra jakość i dostępność opieki zdrowotnej pozwoli zatrzymać odpływ ludności. W kontekście prognoz demograficznych, kluczowe będzie monitorowanie trendów i dostosowywanie polityki miejskiej do potrzeb mieszkańców, aby przeciwdziałać dalszemu spadkowi populacji.

¹³ Opracowanie własne MOPS w Radomiu na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Warszawie.

¹⁴ Opracowanie własne MOPS w Radomiu na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Warszawie.

¹⁵ PAN: Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze i powiększające swój dystans rozwojowy, Serwis Samorządowy PAP, <https://samorząd.pap.pl/kategoria/rankingi/pan-miasta-tracace-funkcje-spoeczno-gospodarcze-i-powiekszajace-swoj-dystans>, odczyt dnia 13.02.2026 roku.

2.2. SENIORZY

Zmieniająca się struktura wieku mieszkańców Radomia, tj. wzrost liczby osób w wieku pozaprodukcyjnym oraz spadek dzietności, wskazuje na szybkie starzenie się populacji miasta.

Podobnie jak w innych starzejących się społeczeństwach w Radomiu można zaobserwować zjawisko określane przez demografów mianem „podwójnego starzenia się ludności”, polegające nie tylko na procentowym wzroście ludności starszej we wszystkich kategoriach wiekowych - „młodszych starych” (w wieku od 65 do 74 lat), „starszych starych” (75–84 lata), „najstarszych starych” (85 lat i więcej), ale także na intensywnym przyroście udziału tej ostatniej grupy. Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że w okresie od 2020 do 2024 roku w Radomiu odnotowano wzrost „młodszych starych” na poziomie 6,4%, „starszych starych” na poziomie 17,9% i „najstarszych starych” na poziomie ponad 7%.¹⁶

Prognozy Głównego Urzędu Statystycznego wskazują dodatkowo, że zgodnie z naturalnym procesem starzenia się dużych roczników, najliczniejsze grupy wiekowe w Radomiu w 2024 roku (40-44 lata, 45-49 lat), w 2035 roku również będą stanowić górującą liczebnie społeczność miasta osiągając wiek przedemerytalny (50-54 lata, 55-59 lat).¹⁷

Starzenie się społeczeństwa pociąga za sobą daleko idące konsekwencje społeczne, ekonomiczne, organizacyjne i zdrowotne.

Wraz ze wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym rośnie współczynnik obciążenia demograficznego, wskazujący jak duża liczba osób w wieku pozaprodukcyjnym przypada na osoby w wieku produkcyjnym. W Polsce, w 2024 roku, współczynnik obciążenia demograficznego, tj. liczba osób w wieku nieprodukcyjnym (0-17 lat i 60+ kobiety i 65+ mężczyźni) przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym (18-59 lat dla kobiet i 18-64 lat dla mężczyzn) wyniósł 72.¹⁸ W Radomiu współczynnik ten, wzrósł z 73 w 2020 roku do 78 w 2024 roku.¹⁹ To oznacza, że liczba osób w wieku produkcyjnym maleje, a rosnąca populacja seniorów wymaga coraz większych nakładów na opiekę zdrowotną, system emerytalny i usługi społeczne.

Analizowane dane ukazują Radom jako miasto zmagające się z malejącą populacją i postępującym procesem starzenia się społeczeństwa. Wyzwaniem społecznym jest również wysoka liczba osób niepełnosprawnych, zwłaszcza wśród seniorów.²⁰ Samotnych i niesamodzielnych osób starszych będzie w Radomiu przybywać, a brak dla nich wsparcia może prowadzić m.in. do zagrożenia dla zdrowia i godności tych osób, ich eliminacji z życia społecznego, całkowitej instytucjonalizacji w placówkach całodobowych, a w przypadku osób pod opieką ze strony rodziny także wyczerpania psychicznego i fizycznego ich bliskich.

Głównym, nadrzędnym celem, jaki stawia przed sobą polityka senioralna w Polsce, jest stworzenie warunków do godnego i zdrowego starzenia się. Nie chodzi tu jedynie o zapewnienie podstawowej opieki, ale o kompleksowe podejście, które uwzględnia różnorodne aspekty życia osób starszych. Jednym z priorytetów jest promowanie aktywnego starzenia się. To koncepcja, która zakłada, że wiek podeszły może być okresem dalszego rozwoju, aktywności społecznej, zawodowej

¹⁶ Opracowanie własne MOPS w Radomiu na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Warszawie.

¹⁷ Opracowanie własne MOPS w Radomiu na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Warszawie.

¹⁸ Sytuacja demograficzna Polski do 2024 r. Publikacja w formacie PDF, s.42, Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/sytuacja-demograficzna-polski-do-2024-r-40,5.html>, odczyt dnia 20.10.2025 roku.

¹⁹ GUS - Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>, odczyt dnia 06.11.2025 roku.

²⁰ Opracowanie własne MOPS w Radomiu na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Warszawie.

i fizycznej. Rządowe programy mają na celu zachęcanie seniorów do udziału w życiu publicznym, wolontariacie czy edukacji, co przeciwdziała marginalizacji i poczuciu wykluczenia. Równie ważne jest zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego i zdrowotnego. Oznacza to nie tylko gwarancję świadczeń emerytalnych, ale także ułatwienie dostępu do usług medycznych i opiekuńczych. Cele polityki senioralnej w Polsce obejmują również tworzenie przestrzeni przyjaznej seniorom, co przekłada się na działania w zakresie likwidacji barier architektonicznych oraz rozwój mieszkalnictwa wspomagane.²¹

Odpowiadając na potrzeby w zakresie wsparcia rosnącej liczby seniorów, Gmina Miasta Radom stale dostosowuje przestrzeń miejską i włącza tę grupę społeczną w procesy partycypacyjne. Osoby starsze mogą i powinny w tej sytuacji stanowić istotną część siły roboczej. Aktualnie wiele programów aktywizacyjnych ma na celu zwiększenie zaangażowania osób starszych w obszarze rynku pracy oraz umożliwienie im odnalezienia się w nowoczesnym środowisku pracy.²² Rozwoju wymaga również wolontariat seniorów. Dbłość o kondycję psychofizyczną osób starszych i podtrzymywanie ich aktywności społecznej z biegiem czasu będzie zyskiwało na ważności. Wolontariat może jawić się jako narzędzie zabezpieczenia wielu problemów społecznych, a szczególnie samotności, marginalizacji osób starszych, a także jako sposób zagospodarowania ich dużego potencjału. W związku z migracją osób w wieku produkcyjnym coraz mniej jest domów wielopokoleniowych, coraz więcej seniorów doświadcza samotności i izolacji, dlatego podejmowana przez osoby starsze aktywność społeczna i ich zaangażowanie w wolontariat może przynieść korzyści dla społeczeństwa, które może czerpać z ich bogatego doświadczenia i szeregu kompetencji.

Należy jednak zwrócić uwagę na fakt wzrostu liczby seniorów z niepełnosprawnościami, potrzebujących opieki oraz osób w wieku powyżej 80 roku życia. Osoby te szczególnie zagrożone są nagłym pogorszeniem stanu zdrowia i obniżeniem sprawności fizycznej. Sytuacja ta stwarza konieczność organizacji opieki. Pomimo stale rosnącej liczby osób starszych w Radomiu, a co za tym idzie, również przewlekle chorych i z niepełnosprawnościami, Dział Usług Opiekuńczych i Pomocy Stacjonarnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu odnotowuje spadek liczby osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych. W 2024 roku liczba osób objętych tą formą pomocy była o 43% mniejsza niż w roku 2020.²³

Przyczyną ograniczenia skali wniosków o pomoc w formie usług opiekuńczych świadczonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu może być ograniczona elastyczność czasu pracy opiekunek oraz niezbędne procedury. Przyznanie tej formy pomocy odbywa się zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej i jest poprzedzone sporządzeniem wywiadu środowiskowego z osobą zainteresowaną i członkami rodziny jeżeli je posiada. Zgodnie z intencją ustawodawcy pomoc w formie usług opiekuńczych przysługuje przede wszystkim osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona. W dalszej kolejności usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobom posiadającym rodzinę, o ile ta nie może takiej pomocy zapewnić. Dla mieszkańców niezainteresowanych wsparciem oferowanym przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu pozostaje poszukiwanie opiekunek na własną rękę, poprzez znajomych czy portale internetowe.

²¹ Polityka senioralna w Polsce: kompleksowy przewodnik po wsparciu dla osób starszych, Serwis wspierajmyseniorow.pl, *Polityka senioralna w Polsce: cele, programy i wyzwania*, odczyt dnia 05.12.2025 roku

²² Program wieloletni na rzecz Osób Starszych 'Aktywni+' na lata 2021-2025, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, <https://www.gov.pl/web/rodzina/program-wieloletni-na-rzecz-osob-starszych-aktywni-na-lata-20212025>, odczyt dnia 05.12.2025 roku.

²³ Opracowanie własne MOPS w Radomiu na podstawie danych Działu Usług Opiekuńczych i Pomocy Stacjonarnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

W mieście brak firmy prywatnej prowadzącej działalność w zakresie świadczenia pomocy w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania. Warto zwrócić uwagę, że oferta portali internetowych choć obejmuje szeroki zakres czynności pomocowych: zakupy, przyrządzanie posiłków, podawanie leków, jak również opiekę pielęgniarki, rehabilitację czy terapię zajęciową, to najczęściej świadczona jest bez umowy, w ramach szarej strefy gospodarki.²⁴ Jej zaletą są minimalne formalności i duża elastyczność czasu pracy opiekunek niemniej niesie ze sobą spore ryzyko, m.in. brak gwarancji jakości, stabilności i bezpieczeństwa.

Niewątpliwie znaczenie w przypadku ograniczenia zainteresowania usługami opiekuńczymi organizowanymi przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu ma również systematycznie rozwijająca się w mieście sieć ośrodków dziennego pobytu oraz świadczenia pielęgnacyjne i wspierające, które ułatwiają członkom rodzin podjęcie osobistej opieki nad starszymi i niesamodzielnymi bliskimi.

Obłożenie w Domach Pomocy Społecznej, działających na terenie Radomia, pozwala na bieżąco przyjmować osoby somatycznie chore, aktualnie brakuje miejsc dla osób z chorobami psychicznymi. W Radomiu funkcjonują również komercyjne podmioty świadczące całodobową opiekę dla seniorów.²⁵

Z początkiem listopada 2023 roku weszła w życie nowelizacja ustawy o pomocy społecznej, a wraz z nią wprowadzone zostały nowe rozwiązania w zakresie usług świadczonych przez domy pomocy społecznej, tj. usługi pobytu krótkoterminowego w formie pobytu dziennego lub całodobowego dla osób, niebędących stałymi mieszkańcami domu, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają doraźnej pomocy ze względu na czasowe ograniczenie możliwości zapewnienia im właściwego wsparcia w miejscu zamieszkania przez osoby na co dzień sprawujące nad nimi opiekę. Wsparcie w formie krótkoterminowego pobytu całodobowego może być przyznane na czas określony nie dłuższy niż 30 dni w danym roku kalendarzowym, z możliwością przedłużenia pobytu w szczególnie uzasadnionych przypadkach o nie więcej niż kolejne 30 dni w danym roku kalendarzowym, natomiast wsparcie w formie dziennej może być przyznane w wymiarze 4 -12 godzin dziennie i nie dłuższym niż 30 dni w danym roku kalendarzowym, z możliwością przedłużenia wsparcia w szczególnie uzasadnionych przypadkach o nie więcej niż kolejne 30 dni w danym roku kalendarzowym. Osoba może korzystać z usług wsparcia krótkoterminowego w danym roku kalendarzowym zarówno w formie pobytu całodobowego, jak i w formie dziennej, jednak łącznie dla obydwu form nie dłużej niż 60 dni w roku kalendarzowym.

Warto zaznaczyć, że od 2024 roku usługi wsparcia krótkoterminowego świadczą w Radomiu domy pomocy społecznej, tj. Dom Pomocy Społecznej Nad Potokiem im. Bohdany „Danuty” Kijewskiej i Dom Pomocy Społecznej Weterana Walki i Pracy. W 2024 roku z pomocy w tej formie skorzystało 12 osób, a w 2025 roku na dzień 17 listopada – 21 osób.

Niejednokrotnie zadania sektora pomocy społecznej, realizuje sektor ochrony zdrowia. Podobnie jak w całej Polsce, w Radomiu również brakuje miejsc w zakładach opiekuńczo-leczniczych. Na terenie Radomia działają trzy zakłady opiekuńczo-lecznicze, pierwszy przy Radomskim Szpitalu Specjalistycznym im. dr Tytusa Chałubińskiego ul. Tochtermana 1, drugi, prowadzony przez Siostry ze Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej przy ul. 25 Czerwca 19 oraz trzeci - Zakład Opiekuńczo-Leczniczy Psychiatryczny przy Samodzielnym Wojewódzkim Publicznym

²⁴ Opieka nad seniorem Radom, opieka seniora, <https://opiekaseniора.pl/radom>, odczyt dnia 07.11.2025 roku.

²⁵ Dane przekazane przez Dział Usług Opiekuńczych i Pomocy Stacjonarnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu, oraz Jesienną Rezydencję Seniora przy ul. dr Stefanii Perzanowskiej 44 w Radomiu i Dom Pod Żółtym Dębem przy ul. Białej 2 w Radomiu.

Zespole Zakładów Psychiatrycznej Opieki Zdrowotnej im. dr Barbary Borzym przy ul. Krychnowickiej 1. Pierwsza placówka dysponuje 33 miejscami, czas oczekiwania na miejsce trwa ok. kilkanaście miesięcy, na liście oczekujących jest obecnie 13 osób,²⁶ druga placówka dysponuje 43 miejscami dla kobiet, czas oczekiwania na miejsce trwa ok. 1,5 roku, na liście oczekujących jest obecnie 20 osób.²⁷ Zakład Opiekuńczo - Leczniczy Psychiatryczny dysponuje 240 miejscami i również nie posiada wolnych miejsc.²⁸

Dalszy rozwój sektora opieki długoterminowej determinuje m.in. postępujące starzenie się społeczeństwa, postęp medycyny ratunkowej oraz specjalistycznej i związany z tym wzrost przeżywalności pacjentów z chorobami przewlekłymi oraz osób z niepełnosprawnościami, w tym młodych po ciężkich urazach mózgowych. Opieka długoterminowa to nie jest też tylko opieka senioralna, ale również populacja chorych przewlekłe, wymagających stałej pielęgnarskiej opieki długoterminowej. Być może rozwiązaniem mogłyby być rodzinne domy pomocy, stanowiące formę usług opiekuńczych i bytowych świadczonych całodobowo przez osobę fizyczną lub podmiot uprawniony (o jakim mowa w art. 25 ustawy o pomocy społecznej) dla nie mniej niż trzech i nie więcej niż ośmiu zamieszkujących wspólnie osób, wymagających z powodu wieku lub niepełnosprawności wsparcia w tej formie. Ewentualny oferowany mniejszy zakres usług w stosunku do domów pomocy społecznej rekompensowałaby kameralna, rodzinna atmosfera i niższy koszt wnoszonej opłaty.

ZASOBY

Radomskie zasoby wspierające seniorów koncentrują się wokół trzech wymiarów:

1. wzmacnianie aktywności seniorów samodzielnych;
2. wspieranie osób starszych, częściowo niesamodzielnych, w codziennym funkcjonowaniu;
3. zapewnianie opieki seniorom całkowicie niesamodzielnym.

Zasoby wzmacniające aktywność seniorów samodzielnych

Funkcjonowanie seniorów samodzielnych jest wspierane poprzez zapewnienie szerokiej dostępności do różnorodnych form aktywizujących tę grupę społeczną, kształtowanie pozytywnego postrzegania starości, zapewnienie dostępności informacji o senioralnych usługach społecznych, promocję zdrowego stylu życia i aktywnego starzenia się oraz integrację międzypokoleniową. W tym aspekcie w Radomiu działają:

- Centrum Aktywności Seniora (CAS), które dysponuje szeroką ofertą dla seniorów o charakterze kulturalnym, edukacyjnym i integracyjnym;
- 10 Klubów Seniora oraz 26 innych środowisk senioralnych działających na rzecz seniorów, w tym: Parafie Rzymskokatolickie, Stowarzyszenia i inne organizacje pozarządowe;²⁹
- Radomska Rada Seniorów, której celem działania jest m.in. integracja, wspieranie i reprezentowanie środowiska seniorów poprzez współpracę z władzami miasta,

²⁶ Dane Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miejskiego w Radomiu.

²⁷ Dane uzyskane z Niepublicznego Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego dla Przewlekłe Chorych przy ul. 25 Czerwca 19 w Radomiu.

²⁸ Samodzielny Wojewódzki Publiczny Zespół Zakładów Psychiatrycznej Opieki Zdrowotnej im. dr Barbary Borzym przy ul. Krychnowickiej 1 w Radomiu.

²⁹ Dane Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miejskiego w Radomiu.

upowszechnianie wiedzy o potrzebach, prawach i możliwościach osób starszych, wspieranie wszelkich form aktywności seniorów;

- 3 Uniwersytety Trzeciego Wieku, których celem jest aktywizacja osób starszych, możliwość ciągłego poszerzania wiedzy, ułatwienie nawiązywania nowych znajomości;³⁰
- Radomski Program na rzecz seniorów „Siła w Seniorach”, w ramach którego wyodrębniono trzy elementy: Siła w Seniorach Zdrowych, Siła w Seniorach Bezpiecznych i Siła w Seniorach Aktywnych;
- Radomska Karta Seniora – uprawniająca do korzystania z ulg w sklepach, punktach usługowych i placówkach kultury;
- Programy i projekty aktywizujące seniorów, np. w 2024 roku pn. „Wolontariat na górskim szlaku”.

Zasoby wspierające w codziennym życiu osoby starsze, częściowo niesamodzielne

Osoby starsze o ograniczonej samodzielności mogą uzyskać pomoc w postaci usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych w domu lub w ośrodkach wsparcia. Do ośrodków wsparcia zalicza się instytucje, które mają charakter miejsc dziennego pobytu, chociaż w ich strukturach mogą także istnieć miejsca pobytu całodobowego, ale tymczasowego (zazwyczaj ograniczonego do kilku miesięcy). Wspieranie seniorów w środowisku zamieszkania oraz ich opiekunów jest działaniem sprzyjającym utrzymaniu odpowiedniej jakości ich życia i opóźniającym potrzebę korzystania z pomocy instytucjonalnej – pobytu w placówce całodobowej opieki, jaką jest dom pomocy społecznej. W Radomiu występuje wiele form społecznego wsparcia osób starszych w ich miejscu zamieszkania, m.in.:

- Opieka dzienna dla seniorów realizowana jest przez 2 ośrodki wsparcia, które zapewniają opiekę i pomoc w codziennych czynnościach życiowych, posiłki, aktywne spędzanie czasu, rozwijanie umiejętności i zainteresowań: Dzienny Dom Pomocy (30 miejsc) i Dzienny Dom Senior+ (30 miejsc, 16 osób oczekujących)³¹;
- Opieka wytchnieniowa w formie dziennej i całodobowej – usługa wsparcia członków rodzin bądź osób sprawujących bezpośrednią opiekę nad osobami z niepełnosprawnościami świadczona przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu, Dom Pomocy Społecznej Nad Potokiem im. Bohdany „Danuty” Kijewskiej w Radomiu, Dom Pomocy Społecznej Weterana Walki i Pracy w Radomiu i organizacje pozarządowe. Pomimo wzrostu liczby osób objętych wsparciem, ta forma pomocy nie zaspokaja potrzeb wszystkich zainteresowanych mieszkańców Radomia.³²
- Usługi opiekuńcze, świadczone przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu w miejscu zamieszkania (w 2024 roku skorzystało z tej formy pomocy 173 osoby);³³
- Program „Opieka na odległość” realizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu w postaci zaopatrzenia seniorów w opaski bezpieczeństwa wraz z systemem całodobowego monitoringu stanu zdrowia, a w przypadku zagrożenia życia, zdrowia lub

³⁰ Dane Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miejskiego w Radomiu.

³¹ Dane Dziennego Domu Senior+ na dzień 12.12.2025 roku.

³² Problematyka szerzej omówiona w rozdziale 2.3. Niepełnosprawność.

³³ Dane Działu Usług Opiekuńczych i Pomocy Stacjonarnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

bezpieczeństwa, umożliwiające wezwanie natychmiastowej pomocy (w 2024 roku skorzystało z tej formy pomocy 20 osób);³⁴

- Działania środowiskowe podejmowane przez 9 Zespołów Pracy Socjalnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu w ścisłej współpracy z lokalnymi podmiotami i przy wykorzystaniu zasobów środowiska lokalnego, takich jak: pomoc psychologiczna, grupy wsparcia, pomoc wolontarystyczna, imprezy kulturalno-rozrywkowe, punkty informacyjno-edukacyjne.

Zasoby zapewniające całodobową opiekę seniorom niezdolnym do samodzielnego funkcjonowania

W związku z powszechnym zjawiskiem starzenia się społeczeństwa oraz odejściem w Polsce od modelu wielopokoleniowych rodzin, osoby w podeszłym wieku posiadające schorzenia, uniemożliwiające samodzielne funkcjonowanie, mogą uzyskać całodobową opiekę, którą w Radomiu świadczą:

- 4 samorządowe domy pomocy społecznej - w zakresie zapewnienia mieszkańcom usługi stałego pobytu, w tym potrzeb bytowych, opiekuńczych, wspomagających i rehabilitacyjnych, w tym:
 - Dom Pomocy Społecznej Nad Potokiem im. Bohdany „Danuty” Kijewskiej w Radomiu przy ul. Struga 88 (liczba miejsc 181, w tym dla osób przewlekle somatycznie chorych 159 miejsc i dla osób przewlekle psychicznie chorych liczba miejsc 22);
 - Dom Pomocy Społecznej Weterana Walki i Pracy w Radomiu przy ul. Wyścigowej 16 (liczba miejsc: 185, w tym dla osób w podeszłym wieku 65 miejsc i dla osób przewlekle chorych 120 miejsc);
 - Dom Pomocy Społecznej im. św. Kazimierza w Radomiu przy ul. Garbarskiej 35 przeznaczony dla osób przewlekle psychicznie chorych (liczba miejsc 45);
 - Dom Pomocy Społecznej w Radomiu przy ul. Zofii Holszańskiej 13 przeznaczony dla osób przewlekle psychicznie chorych (liczba miejsc 80).

Liczba miejsc w domach pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych i w podeszłym wieku jest obecnie wystarczająca, brak listy osób oczekujących na przyjęcie. Natomiast aktualnie brakuje miejsc dla osób przewlekle psychicznie chorych.³⁵

- 2 domy całodobowej opieki dla seniorów prowadzone przez podmioty gospodarcze:
 - Jesienna Rezydencja Seniora przy ul. dr Stefanii Perzanowskiej 44 w Radomiu dysponująca 77 miejscami;
 - Dom Pod Żłotym Dębem przy ul. Białej 2 w Radomiu dysponujący 70 miejscami.

W obu placówkach osoby przyjmowane są na bieżąco.

- Zespół Opieki Hospicyjnej w formie domowej prowadzony przez Caritas Diecezji Radomskiej, który kwartalnie pomocą obejmuje 23-25 osób. Ze względu na duże zainteresowanie nie wszystkie osoby otrzymują wsparcie.³⁶
- Zakład Pielęgnacyjno – Opiekuńczy przy Radomskim Szpitalu Specjalistycznym wyposażony w 33 łóżka (w tym 18 łóżek ogólnopielęgnacyjnych, 11 łóżek dla pacjentów w stanie wegetatywnym, 3 łóżka dla pacjentów wymagających stałej wentylacji mechanicznej

³⁴ Dane Działu Usług Opiekuńczych i Pomocy Stacjonarnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

³⁵ Dane Działu Usług Opiekuńczych i Pomocy Stacjonarnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

³⁶ Dane Caritas Diecezji Radomskiej.

respiratorem oraz 1 izolatka). Obecnie na liście oczekujących jest 13 osób, okres oczekiwania wynosi nawet do kilkunastu miesięcy.³⁷

- Zakład Opiekuńczo-Leczniczy prowadzony przez Siostry ze Zgromadzenia Córek Maryi Niepokalanej przy ul. 25 Czerwca 19 w Radomiu dysponuje 43 miejscami dla kobiet, czas oczekiwania na miejsce to ok. 1,5 roku, na liście oczekujących jest obecnie 20 osób.
- Zakład Opiekuńczo-Leczniczy Psychiatryczny przy Samodzielnym Wojewódzkim Publicznym Zespole Zakładów Psychiatrycznej Opieki Zdrowotnej im. dr Barbary Borzym ul. Krychnowickiej 1 w Radomiu dysponuje 240 miejscami (120 dla mężczyzn i 120 dla kobiet), brak wolnych miejsc, prowadzona jest lista oczekujących.
- 2 samorządowe domy pomocy społecznej - w zakresie zapewnienia mieszkańcom usługi wsparcia krótkoterminowego, w tym:
 - Dom Pomocy Społecznej Nad Potokiem im. Bohdany „Danuty” Kijewskiej w Radomiu przy ul. Struga 88 (liczba miejsc: 4);
 - Dom Pomocy Społecznej Weterana Walki i Pracy w Radomiu przy ul. Wyścigowej 16 (liczba miejsc: 5);

Podsumowując politykę senioralną w Radomiu, należy wskazać, że miasto oferuje szeroki wachlarz wsparcia dla seniorów aktywnych. Dalszego rozwoju wymagają inicjatywy mające na celu aktywizację seniorów, zwłaszcza młodszych i zaangażowanie tej grupy w różne formy wolontariatu. Zasoby wspierające osoby starsze, częściowo niesamodzielne, wymagają sukcesywnego rozwoju. Obserwuje się rosnące zapotrzebowanie na Program „Opieka wytchnieniowa” oraz pobyt w ośrodkach wsparcia. W przypadku konieczności zapewnienia opieki całodobowej występuje nieznaczny niedobór miejsc w domach pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych oraz znaczący w zakładach opiekuńczo-leczniczych.

2.3. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Zgodnie z ostatnimi aktualnymi danymi pochodzącymi z Narodowego Spisu Powszechnego (NSP) przeprowadzonego w 2021 roku wynika, iż osoby z niepełnosprawnościami stanowiły 14,3% ogółu ludności kraju. Dane te porównywalne są z wynikami lokalnymi – w 2021 roku na terenie Radomia, mieszkało 32 103 osób z niepełnosprawnościami (tj. 16% ogółu ludności miasta), z czego 20 901 osób (blisko 65 %) posiadało orzeczenie o niepełnosprawności. Pozostały odsetek (35%) stanowiły osoby, które odczuwały ograniczenie sprawności w zakresie wykonywania czynności podstawowych dla ich wieku.³⁸

Dane Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Radomiu za okres od 2020 do 2024 roku wskazują na wzrost liczby wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, w tym wydanych po raz pierwszy szczególnie wśród osób dorosłych.³⁹

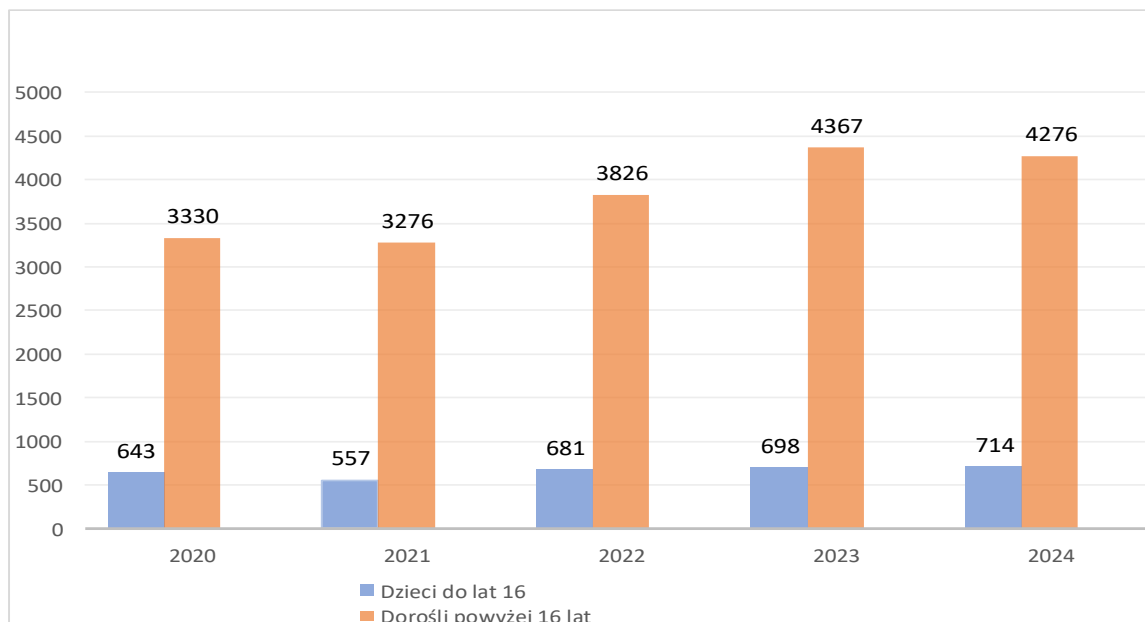
W przypadku wszystkich wydanych orzeczeń w danym roku ich liczba wzrosła w 2024 roku o ponad 20% w stosunku do roku 2020. Jednak w przypadku orzeczeń wydanych po raz pierwszy wobec osób po 16 r.ż, wzrost w badanym okresie zanotowano na poziomie 73% (por. 533 w 2020 roku, vs. 2010 w 2024 roku).

³⁷ Dane Radomskiego Szpitala Specjalistycznego w Radomiu.

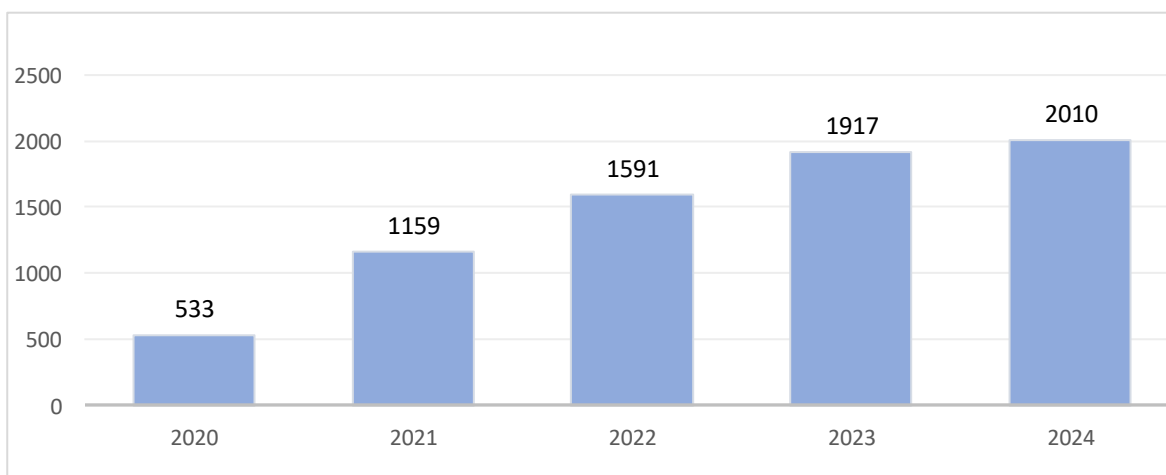
³⁸ Dane Urzędu Statystycznego w Warszawie.

³⁹ Dane Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Radomiu.

Sugeruje to rosnącą liczbę osób z orzeczoną niepełnosprawnością w populacji Radomia, co może być wynikiem m.in. starzenia się społeczeństwa, lepszej diagnostyki czy zwiększonej świadomości i dostępności procesu orzekania, a także rozwoju świadczeń przysługujących na podstawie orzeczenia o niepełnosprawności.

Wykres 2.3-1 Liczba orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności wydanych w latach 2020-2024 przez Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Radomiu.⁴⁰

Wykres 2.3-2 Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych po raz pierwszy przez Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Radomiu w latach 2020-2024.⁴¹

W przypadku dorosłych, widoczny jest znaczący wpływ chorób narządu ruchu (symbol 05-R) i układu oddechowo-kръżeniowego (symbol 07-S) na strukturę niepełnosprawności. Zaburzenia psychiczne (symbol 02-P) są również jedną z głównych przyczyn orzekania o stopniu

⁴⁰ Dane Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Radomiu.

⁴¹ Opracowanie własne MOPS w Radomiu na podstawie danych Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Radomiu

niepełnosprawności (średnio 18% wszystkich wydanych orzeczeń rocznie w latach 2020-2024), co wskazuje na skalę problemu. W okresie 2020-2023 liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności z kodem 02-P systematycznie rosła (por. 551 w 2020 roku vs. 859 w 2023 roku), w 2024 roku spadła do 549.

Wśród dzieci symbol 12-C – tj. całościowe zaburzenia rozwojowe - jest od 2020 roku niezmiennie najczęstszą przyczyną orzekania niepełnosprawności. Liczba orzeczeń z tym symbolem wśród dzieci wzrosła z 269 w 2020 roku do 425 w 2024 roku.⁴²

Osoby powyżej 60 roku życia stanowią największą grupę osób, wobec których Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Radomiu wydaje orzeczenia o niepełnosprawności/stopniu niepełnosprawności (w 2024 roku 2461 osób). Ich udział wśród osób powyżej 16 r. ż., wobec których wydano orzeczenia o stopniu niepełnosprawności stale rośnie (por. 49,5% w 2020 roku, vs. 58,5% w 2024 roku).⁴³ Wśród wszystkich wydanych orzeczeń o niepełnosprawności/stopniu niepełnosprawności w 2024 roku, 14% stanowią orzeczenia o niepełnosprawności wydane dla osób poniżej 16 roku życia i w stosunku do roku 2020 ich liczba wzrosła o prawie 10%. W przypadku osób dorosłych w 2024 roku liczba wydawanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wzrosła w stosunku do 2020 roku o ponad 22%. W całym badanym okresie dominują orzeczenia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności stanowiąc ok. 50% wszystkich orzeczeń o stopniu niepełnosprawności. Z roku na rok rośnie udział orzeczeń o znacznym stopniu niepełnosprawności, które w 2020 roku stanowiły 30,5 % wszystkich orzeczeń o stopniu niepełnosprawności, a w 2024 roku 37,5%.⁴⁴

Dane te dyktują konieczność wdrażania z jednej strony polityk dostępności i wspierania niezależności osób z niepełnosprawnościami a z drugiej konieczność zabezpieczenia wsparcia osobom zależnym.

Według danych Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Radomiu aktywnych zawodowo wśród osób, wobec których wydano orzeczenie o stopniu niepełnosprawności w 2024 roku było 8,9%, podczas gdy w 2020 roku 20,6 %.

W Powiatowym Urzędzie Pracy w Radomiu w 2024 roku zarejestrowanych jako bezrobotnych i poszukujących pracy było 631 mieszkańców Radomia z orzeczoną niepełnosprawnością, tj. 7,5% wszystkich osób bezrobotnych w Radomiu.⁴⁵ Uwzględniając tylko liczbę wydanych w 2024 roku orzeczeń o stopniu niepełnosprawności dla osób w wieku 16-59 lat, tj. 1745 osób, widać, że zdecydowana większość osób z niepełnosprawnościami nie rejestruje się w urzędach pracy jako osoby bezrobotne lub poszukujące zatrudnienia. Pomimo rosnącej liczby osób z orzeczoną niepełnosprawnością w 2024 roku odnotowano spadek liczby osób poszukujących zatrudnienia za pośrednictwem Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu w stosunku do 2020 roku o 12,6% i w stosunku do 2023 roku o 15,5%. Należy zaznaczyć, że zainteresowanie zatrudnieniem jest zależne od stopnia ograniczenia sprawności, i tak w 2024 roku 61,3% osób z niepełnosprawnościami zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Radomiu stanowiły osoby z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności, 35,5% osoby z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności i jedynie 3,2% osoby z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Powyższe wymaga skierowania instrumentów wsparcia osób z niepełnosprawnościami w zakresie aktywności zawodowej szczególnie odnoszących się do osób z największymi potrzebami w tym zakresie.

⁴² Dane Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Radomiu.

⁴³ Dane Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Radomiu.

⁴⁴ Dane Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Radomiu.

⁴⁵ Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu.

Z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu wynika, że osoby z niepełnosprawnościami aktywizowane są zawodowo poprzez skierowanie ich do udziału w szkoleniach, stażach i pracach społecznie – użytecznych. Z wsparcia w tej formie korzysta rocznie ok. 50 osób tj. 8% zarejestrowanych bezrobotnych z niepełnosprawnościami. Kolejną formą aktywizacji jest udzielenie wsparcia finansowego na podjęcie działalności gospodarczej i dofinansowanie wynagrodzenia za zatrudnienie skierowanego bezrobotnego. W ramach udzielonej przez Powiatowy Urząd Pracy w Radomiu pomocy, w latach 2020-2024, 35 osób z niepełnosprawnościami podjęło działalność gospodarczą i 9 osób podjęło pracę w ramach dofinansowania ich wynagrodzenia.⁴⁶

Choć dla osób z niepełnosprawnościami dostępny jest szereg instrumentów wsparcia w podjęciu zatrudnienia, wskaźniki zatrudnienia i aktywizacji zawodowej tej grupy pozostają na niskim poziomie. Z podanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Radomiu informacji wynika, że przyczyną najczęściej jest brak motywacji i zainteresowania pozyskaniem zatrudnienia przez osoby z niepełnosprawnościami.

Z badań przeprowadzonych przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w 2017 roku wynika, że wśród najczęściej wskazywanych powodów niepodejmowania zatrudnienia, osoby z niepełnosprawnościami wskazywały posiadanie orzeczenia o niezdolności do pracy (50%) i stan zdrowia niepozwalający na pracę (41%), Dopiero na 3 i 4 miejscu pojawiały się obawa, że osoba sobie nie poradzi (28%), a także obawa o utratę świadczeń (12%).⁴⁷ Niechęć do pracy w ogóle wskazywało jedynie 6% respondentów. Warto zauważyć, że najwyższy wynik uzyskała odpowiedź dotycząca posiadania orzeczenia. Samo posiadanie orzeczenia często determinuje brak decyzji o poszukiwaniu zatrudnienia. Pośrednio może to wynikać z wprowadzających w błąd zapisów w orzeczeniach o niepełnosprawności „niezdolny do pracy”, które w praktyce nie oznacza niemożności wykonywania pracy. Całkowita niezdolność do pracy, mimo sformułowania wskazującego na to, że nie można podjąć zatrudnienia, pod pewnymi warunkami uprawnia osobę posiadającą taki status do wykonywania pracy. Kluczowe znaczenie ma orzeczenie lekarza medycyny pracy, który mając na uwadze stan zdrowia pracownika, warunki jego pracy, a także możliwość przystosowania jego stanowiska pracy musi ocenić, czy pracownik jest zdolny do wykonywania pracy.

Na realne możliwości podjęcia pracy przez osoby z niepełnosprawnościami wpływa nie tylko indywidualne nastawienie i gotowość do podjęcia pracy przez nie same, ale także postawy ich otoczenia, pracodawców i przyszłe warunki pracy.

Bierność zawodowa osób z niepełnosprawnościami wymaga nie tylko pobudzania motywacji tej grupy do podjęcia zatrudnienia, wsparcia na etapie poszukiwania i utrzymania pracy, podnoszenia kompetencji zawodowych, ale także tworzenia dostępnego rynku pracy, którą to odpowiedzialność powinni dzielić pracodawcy, instytucje publiczne, organizacje społeczne i obywatele. Osoby z niepełnosprawnościami mają ogromny, często niewykorzystany potencjał, który może wzbogacić rynek pracy o nowe umiejętności, spojrzenie i doświadczenie. Z danych Powiatowego Urzędu Pracy wynika, że w latach 2020- 2024 roku sukcesywnie wzrastała liczba ofert pracy skierowana do osób z niepełnosprawnościami. W stosunku do 2020 roku, w 2024 roku liczba wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej skierowanych do osób z orzeczoną stopniem niepełnosprawności zwiększyła się trzykrotnie. Należy zauważyć, że pomimo wzrostu liczby ofert pracy dla osób

⁴⁶ Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu.

⁴⁷ Badanie potrzeb osób niepełnosprawnych - raport końcowy, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, https://www.pfron.org.pl/fileadmin/Badania_i_analizy/2024/Badanie_potrzeb_ON/Raport_koncowy_badanie_potrzeb_ON.pdf, odczyt dnia 13.11.2025 roku.

z niepełnosprawnościami nadal ich poziom utrzymuje się w Radomiu na bardzo niskim poziomie stanowiąc 3,7% wszystkich ofert pracy w 2024 roku.⁴⁸

Z powodu swoich dysfunkcji osoby z niepełnosprawnościami znajdują się w pewnym sensie na marginesie życia społecznego i zawodowego. Z tego powodu aktywizacja zawodowa i społeczna stanowi ogromne wyzwanie dla instytucji wspierających osoby z dysfunkcjami i współczesnych systemów edukacyjnych. Warto w tym miejscu zauważyć, że pojęcie aktywizacji społecznej definiowane jest zwykle wspólnie z aktywizacją zawodową. Nieprzypadkowe jest wspólne definiowanie obu pojęć ponieważ przesłanką aktywizacji zawodowej jest właśnie aktywizacja społeczna. Niestabilność na rynku pracy, rosnące wymagania i ogromna konkurencja bezpośrednio wpływają na nasze życie. Osoby z niepełnosprawnościami ze względu na dysfunkcje i problemy z realizowaniem określonych zadań, a także społeczne i mentalne bariery są szczególną grupą społeczną. Dla Państwa wynika stąd konieczność zapewnienia całościowego wsparcia w różnych obszarach życia.

Dział Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu realizuje zadania określone w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych przyznając dofinansowania ze środków Państwowego Funduszu Osób Niepełnosprawnych. Zadania są realizowane m.in. za pośrednictwem warsztatów terapii zajęciowej czy turnusów rehabilitacyjnych. W 2024 roku z pomocy w tej formie skorzystało 447 osób, tj. o 22% więcej niż w 2020 roku.⁴⁹

Zadanie	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba osób, którym przyznano dofinansowanie na likwidację barier architektonicznych	43	33	38	37	35
Liczba osób, którym przyznano dofinansowanie na likwidację barier technicznych	15	36	26	44	40
Liczba osób, którym przyznano dofinansowanie na likwidację barier w komunikowaniu się	Nie realizowano	40	Nie realizowano	59	Nie realizowano
Liczba osób, którym przyznano dofinansowanie na zakup sprzętu rehabilitacyjnego	Nie realizowano	40	34	33	27
Liczba osób, którym przyznano dofinansowanie na zakup przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych	1.571	1.697	1.501	1.434	1.821

Tabela 2.3-1 Formy i zakres wsparcia osób z niepełnosprawnościami w ramach rehabilitacji społecznej w latach 2020-2024.⁵⁰

Ponadto podejmowane są działania zmierzające do ograniczenia skutków niepełnosprawności poprzez likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu

⁴⁸ Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu.

⁴⁹ Dane Działu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

⁵⁰ Dane Działu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

się oraz dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, środków pomocniczych i przedmiotów ortopedycznych.

Z analiz Działu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu wynika, że ogólny wzrost liczby osób, które otrzymały wsparcie w ramach rehabilitacji społecznej spowodowany jest rosnącą w mieście populacją osób z niepełnosprawnościami (coraz więcej wniosków dotyczy nowych osób), ale także wzrostem środków z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, likwidacją limitów w ubieganiu się o dofinansowania na zakup przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz większym dostępem do informacji, a co za tym idzie świadomością społeczną.

Dział Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych realizuje również zadania wchodzące w zakres rehabilitacji zawodowej, której celem jest ułatwienie podjęcia i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia osobom z niepełnosprawnościami poprzez refundację kosztów wyposażenia stanowisk pracy bądź przyznanie dofinansowania do rozpoczęcia działalności gospodarczej.

Dodatkowo Dział Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych od 2012 roku realizuje „Program wyrównania różnic między regionami III” obszar G, dzięki któremu również tworzone są stanowiska pracy i przyznane są dofinansowania osobom z niepełnosprawnościami podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo działalności w formie spółdzielni socjalnej. W 2024 roku utworzono 1 stanowisko pracy dla osoby niepełnosprawnej oraz udzielono 4 osobom z niepełnosprawnościami jednorazowej pomocy na podjęcie działalności.

Zadanie	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba utworzonych stanowisk pracy w ramach wsparcia finansowego PFRON	14	6	6	4	5
Liczba podpisanych umów dot. dofinansowania do działalności gospodarczej	2	2	2	3	6

Tabela 2.3-2 Formy zakres wsparcia osób z niepełnosprawnościami w ramach rehabilitacji zawodowej w latach 2020-2024.⁵¹

Ogółem w 2024 roku w ramach rehabilitacji zawodowej i społecznej z pominięciem programów nie będących częścią zadań ustawowych do Działu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych wpłynęło łącznie 4 171 wniosków tj. o ponad 36% więcej niż w 2020 roku. Zdecydowana większość wniosków dotyczyła rehabilitacji społecznej zarówno w 2020 roku (99,2 % wszystkich wniosków), jak i 2024 roku (99,6% wszystkich wniosków).

Z danych Działu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu wynika, że znaczący wzrost wydatków na rehabilitację społeczną podyktowany jest potrzebami mieszkańców Radomia, którzy aby podjąć zatrudnienie najpierw potrzebują sprzętu poprawiającego ich sprawność i zmniejszającego ograniczenia w codziennym funkcjonowaniu. To powoduje, że w pierwszej kolejności miasto zaspokaja potrzeby aktywizacji społecznej osób z niepełnosprawnościami.

⁵¹ Dane Działu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

Zadanie	2020	2021	2022	2023	2024
Rehabilitacja Społeczna	7.244.275,00	8.404.597,92	9.108.208,00	10.937.082,94	13.058.051,00
Rehabilitacja zawodowa	462.000,00	380.000,00	312.000,00	400.000,00	683.428,00
Razem	7.706.275,00	8.784.597,92	9.420.208,00	11.337.082,94	13.741.479,00

Tabela 2.3-3 Wielkość środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych wykorzystana na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej w Radomiu w latach 2020-2024⁵².

Pomimo wzrostu dotacji z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na rehabilitację społeczną i zawodową nadal środki na ten cel są niewystarczające. Świadczy o tym liczba wniosków, złożonych przez mieszkańców Radomia, które zostały negatywnie rozpatrzone z powodu niewystarczającej ilości środków finansowych. W 2024 roku w ramach rehabilitacji zawodowej i społecznej z pominięciem programów nie będących częścią zadań ustawowych do Działu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych wpłynęło łącznie 4 171 wniosków, z czego 1353 wnioski (32%) rozpatrzono negatywnie powołując się w uzasadnieniu na brak środków.

Dodatkowo Dział Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych realizuje program „Aktywny Samorząd”, którego celem jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier, które ograniczają uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym i zawodowym oraz w dostępie do edukacji. W ramach programu „Aktywny Samorząd” na przełomie 2020/2021 zrealizowanych zostało 204 umowy na kwotę 753.703,61 zł natomiast na przełomie 2024/2025 roku podpisano 230 umów i wypłacono kwotę 1.265.047,87 zł.

Z badań przeprowadzonych w 2023 roku przez Instytut Badań Strukturalnych wynika, że edukacja odgrywa kluczową rolę w przezwyciężeniu barier i zwiększeniu szans osób niepełnosprawnościami na zatrudnienie. Wykształcenie wyższe podnosi ich szanse na zatrudnienie o ponad 20% w porównaniu do osób z wykształceniem średnim.⁵³

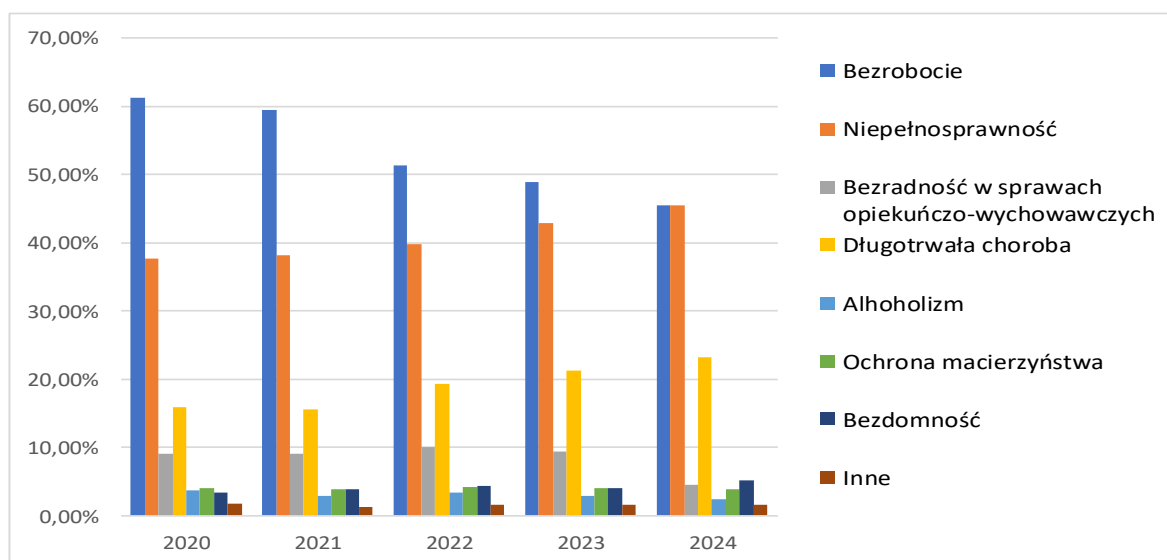
W ramach programu „Aktywny Samorząd”, Dział Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu realizuje pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym. W ramach tego zadania na przełomie 2020/2021 roku zrealizowano 136 umów natomiast na przełomie 2024/2025 roku zrealizowanych zostało 120 umów, co wskazuje na spadek zainteresowania ww. wsparciem. Warto zaznaczyć, że wykształcenie osób z niepełnosprawnościami ma duży wpływ na możliwości ich integracji zawodowej i społecznej.

Kolejną formą wsparcia Działu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych jest dofinansowanie z zakresu rehabilitacji społecznej do sportu, kultury, rekreacji i turystyki mające na celu zwiększenie aktywności osób z niepełnosprawnościami w strefie życia publicznego i kulturalnego. Obserwuje się wzrost wsparcia w tym zakresie. W 2020 roku dofinansowanie otrzymało 16 stowarzyszeń, podpisano 21 umów na kwotę 149.142,00 zł, natomiast w 2024 roku dofinansowanie otrzymało 18 stowarzyszeń, podpisano 27 umów na kwotę 203.998,90 zł. Z dofinansowania w 2024 roku skorzystało 1056 osób z niepełnosprawnościami wraz z opiekunami.

⁵² Dane Działu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

⁵³ Jak zwiększyć zatrudnienie osób niepełnosprawnych w Polsce, Instytut Badań Strukturalnych, <https://ibs.org.pl/jak-zwiekszy-zatrudnienie-osob-niepelnosprawnych-w-polsce/#:~:text=Natomiast%20wykszta%C5%82cenie%20wy%C5%BCsze%20odgrywa%20kluczow%C4%85%20rol%C4%99%20dla%20zatrudnienia,bez%20niepe%C5%82nosprawno%C5%9Bci%2C%20jest%20to%20niespe%C5%82na%209%20punkt%C3%B3w%20procentowych>, odczyt dnia 24.10.2025 roku.

W celu aktywizacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami niezbędne jest zapewnienie dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej w przestrzeni publicznej, umożliwiającej samodzielne funkcjonowanie osobom ze szczególnymi potrzebami. Obowiązek likwidacji barier nakłada na samorządy ustawa z dnia 19 lipca 2019 roku o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Podstawowym założeniem dla tworzenia wysokiej jakości oferty usług społecznych, przyjaznej dla wszystkich mieszkańców jest niewątpliwie rozwój infrastruktury, rozumiany jako poprawa dostępności wraz z podniesieniem standardu i dostosowaniem do wymogów osób najbardziej potrzebujących w tym osób z niepełnosprawnościami, osób starszych ale również rodzin z dziećmi. W tym zakresie, w mieście nadal odnotowuje się braki,⁵⁴ niemniej Gmina Miasta Radomia w latach 2020-2024 systematycznie realizowała różnego rodzaju liczne inwestycje w zakresie poprawy dostępności.⁵⁵

Wykres 2.3-3 Procentowy udział klientów pomocy społecznej z uwzględnieniem przyczyn udzielania pomocy wymienionych w art.7 ustawy o pomocy społecznej.

Wzrost problemu niepełnosprawności w mieście Radom widoczny jest również w strukturze klientów pomocy społecznej. U co prawie drugiej rodziny, korzystającej z pomocy społecznej, występuje niepełnosprawność. Z roku na rok obserwowany jest systematyczny wzrost udzielenia pomocy z powodu niepełnosprawności (por. 2020 rok - 37,5% vs. 2024 rok – 45,5%), jak i długotrwałej choroby (por. 2020 - 15,8% vs. 2024 - 23,13%). Łącznie osoby z niepełnosprawnościami i długotrwale chore stanowiły w 2020 roku 53,35% natomiast w 2024 roku 68,63% wszystkich klientów pomocy społecznej, tj. o 15,28% więcej.⁵⁶

Zakres wyzwań, jakie stoją wobec polityki społecznej aby odpowiadała ona na potrzeby osób z niepełnosprawnościami jest bardzo szeroki.

W przypadku niesamodzielnych osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin miasto Radom realizuje szereg usług, m.in. specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi

⁵⁴ Dane Wydziału Promocji i Komunikacji Społecznej Urzędu Miejskiego w Radomiu.

⁵⁵ Dane Wydziału Inwestycji Urzędu Miejskiego w Radomiu.

⁵⁶ Dane Działu Realizacji Pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

świadczone przez Dział Usług Opiekuńczych i Pomocy Stacjonarnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu na stałym poziomie, wsparciem obejmowanych jest ok. 10 osób rocznie.⁵⁷

W Radomiu realizowany jest Program „Opieka wytchnieniowa”, finansowany przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach Funduszu Solidarnościowego. Usługa opieki wytchnieniowej przysługuje w przypadku zamieszkiwania członka rodziny lub opiekuna, we wspólnym gospodarstwie domowym z osobą z niepełnosprawnościami, która wymaga stałej opieki w zakresie potrzeb życia codziennego. Dzięki temu wsparciu, osoby zaangażowane na co dzień w sprawowanie opieki nad osobą z niepełnosprawnościami dysponować mogą czasem, który przeznaczą na odpoczynek i regenerację, jak również na załatwienie niezbędnych spraw życiowych. Usługi opieki wytchnieniowej mogą służyć również okresowemu zabezpieczeniu potrzeb osoby z niepełnosprawnościami w sytuacji, gdy członkowie rodzin lub opiekunowie z różnych powodów przejściowo nie mogą wykonywać swoich obowiązków.

Oprócz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu Program „Opieka wytchnieniowa” realizują od kilku lat organizacje pozarządowe m.in. Stowarzyszenie Pomocy Niepełnosprawnym „Do Celu” im. Św. Brata Alberta i Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Rodzin „Nowe Perspektywy” oraz od 2022 roku Dom Pomocy Społecznej Weterana Walki i Pracy w Radomiu przy ul. Wyścigowej 16 i od 2024 roku Dom Pomocy Społecznej Nad Potokiem im. Bohdany „Danuty” Kijewskiej w Radomiu przy ul. Struga 88.⁵⁸

Zainteresowanie ww. Programem w Radomiu jest duże i stale wzrasta. Pomimo zaangażowania kolejnych podmiotów w realizację wsparcia i wzrostu liczby beneficjentów (por. 54 w 2020 roku, vs. 84 w 2024 roku), nadal zakres wsparcia nie zaspakaja potrzeb wszystkich zainteresowanych. Należy zaznaczyć, że liczba osób korzystających z tej formy wsparcia jest uzależniona w głównej mierze od środków finansowych, które Gmina Miasta Radomia otrzymuje z dotacji celowej budżetu państwa. W 2024 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu wnioskował o wsparcie w formie usług opieki wytchnieniowej w ramach pobytu dziennego w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnościami dla 36 uczestników Programu, a otrzymał środki finansowe, które pozwoliły na udzielenie pomocy 19 uczestnikom. W tej sytuacji podjęto decyzję o zmniejszeniu limitu godzin dla poszczególnych uczestników programu z maksymalnej liczby 240 godzin możliwych do realizacji do średnio 160 godzin i mniej (147/100/80/53) po to, by objąć pomocą większą liczbę osób.⁵⁹ Z uwagi na zainteresowanie Programem mieszkańców Radomia potrzeba jest zwiększenia tej formy pomocy, np. poprzez pozyskiwanie na ten cel funduszy unijnych.

Od 2020 roku w Radomiu realizowany jest w ramach Funduszu Solidarnościowego Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”, dedykowany jednostkom samorządu terytorialnego jak i organizacjom pozarządowym. Program zapewnia usługę asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnościami, mającą na celu pomoc uczestnikom w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym, co istotne jednak w jego zakres nie wchodzi usługi opiekuńcze. Zadanie realizowane jest przez organizacje pozarządowe zarówno na zlecenie Gminy Miasta Radomia, jak również w ramach samodzielnego pozyskiwania przez organizacje pozarządowe środków z Programu. Zainteresowanie wsparciem jest bardzo duże, na liście rezerwowej do skorzystania z tej formy pomocy znajduje się w 2025 roku ok. 150 chętnych osób. W latach 2020-2024 zwiększyła się liczba zarówno organizacji pozarządowych, które przystąpiły do Programu jak i liczba beneficjentów usługi. W 2020 roku 2 organizacje objęły wsparciem ok. 71 osób podczas

⁵⁷ Dane Działu Usług Opiekuńczych i Pomocy Stacjonarnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

⁵⁸ Dane Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miejskiego w Radomiu oraz Centrum Szkoleniowego „Nowe Perspektywy”.

⁵⁹ Dane Działu Usług Opiekuńczych i Pomocy Stacjonarnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

gdy w 2024 roku 4 organizacje objęły pomocą 114 osób.⁶⁰ Liczba osób korzystających z usług asystenckich jest uzależniona od dofinansowania udzielonego przez Wojewodę Mazowieckiego. Mając na uwadze powyższe, należy stwierdzić, że problem zapotrzebowania na tego rodzaju usługi społeczne, ma pomóc rozwiązać w przyszłości ustawa o asystencji osobistej, która jest aktualnie w procesie legislacyjnym.⁶¹

Oprócz usług, osoby z niepełnosprawnościami i ich rodziny mogą ubiegać się o wsparcie finansowe. Do 31 grudnia 2023 roku zarówno opiekunowi sprawującemu stałą opiekę nad dzieckiem z niepełnosprawnościami, które utraciło sprawność do 18. roku życia lub w trakcie nauki (do 25. roku życia), jak również opiekunowi osoby z niepełnosprawnościami w stopniu znacznym przysługiwało świadczenie pielęgnacyjne. W analizowanych latach od 2020 roku do 2024 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu odnotował wzrost o ponad 60% liczby osób, którym przyznano świadczenie pielęgnacyjne (por. 15 910 świadczeń w 2020 roku vs. 26 097 świadczeń w 2024 roku).⁶² Od 1 stycznia 2024 roku obowiązują nowe zasady w przyznawaniu świadczenia pielęgnacyjnego związane z możliwością pobierania świadczenia i wykonywania zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, bez żadnych limitów dochodowych ale wyłącznie w przypadku opiekunów sprawujących stałą opiekę nad dzieckiem z niepełnosprawnościami, które utraciło sprawność do 18. roku życia lub w trakcie nauki (do 25. roku życia). Co ważne, świadczenie pielęgnacyjne na nowych zasadach przysługuje opiekunowi na każde uprawnione dziecko z niepełnosprawnościami w rodzinie, a nie tylko na jedno, jak było przed zmianą. Natomiast nowym instrumentem wsparcia jest świadczenie wspierające, o które mogą ubiegać się osoby z niepełnosprawnościami w wieku od ukończenia 18. roku życia. Jest to rozwiązanie skierowane bezpośrednio do osób z niepełnosprawnościami, tak aby same mogły decydować na co przeznaczyć otrzymywane wsparcie.

Wsparcie osób z niepełnosprawnością jest fundamentem budowania społeczeństwa, w którym wszyscy mają równe szanse na rozwój i realizację swoich pasji. Dotyczy to zarówno osób dorosłych jak i dzieci z niepełnosprawnościami.

Polityka edukacyjna jako kluczowe hasła akcentuje zasadę wyrównywania szans, normalizacji i integracji społecznej. Uczeń z każdym typem niepełnosprawności ma mieć zapewnione prawo do nauki, do wspomagania rozwoju i dostosowania warunków edukacji do jego rzeczywistych potrzeb i możliwości rozwojowych. Silny nacisk kładziony jest na edukację włączającą, jako systemowe, wielowymiarowe i wielokierunkowe podejście do edukacji nastawione na dostosowanie wymagań edukacyjnych, warunków nauki i organizacji kształcenia do potrzeb i możliwości każdego ucznia, jako pełnoprawnego uczestnika procesu kształcenia.⁶³

Radom posiada w swej ofercie zarówno szkoły specjalne jak również oddziały integracyjne i oddziały specjalne, funkcjonujące w przedszkolach oraz szkołach podstawowych i ponadpodstawowych ogólnodostępnych. Zgodnie z założeniami edukacji włączającej w okresie od 2020 do 2024 roku ograniczono liczbę szkół specjalnych (por. 8 w 2020 roku, vs. 3 w 2024 roku) oraz

⁶⁰ Dane Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miejskiego w Radomiu i organizacji pozarządowych: Stowarzyszenia na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „RAZEM”, Stowarzyszenia na Rzecz Innowacji i Edukacji, Radomskiego Stowarzyszenia Sportu i Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych „START”, Stowarzyszenia Pomocy Niepełnosprawnym „Do Celu” im. św. Brata Alberta.

⁶¹ Dane Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miejskiego w Radomiu.

⁶² Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu zawarte w sprawozdaniach z działalności za lata 2020-2024.

⁶³ Edukacja włączająca, Ministerstwo Edukacji Narodowej, <https://www.gov.pl/web/edukacja/edukacja-wlaczajaca#:~:text=Edukacja%20w%C5%82C4%85czaj%C4%85ca%20rozumiana%20jest%20jako%20podej%C5%9Bcie%20w%20procesie,swoich%20mo%C5%BCliwo%C5%9Bci%20oraz%20pe%C5%82ne%20w%C5%82C4%85czenie%20w%20%C5%BCycie%20spo%C5%82eczne>, odczyt dnia 24.10.2025 roku.

liczbę oddziałów specjalnych (por. 117 w 2020 roku, vs. 5 w 2024 roku) na rzecz rozwoju oddziałów integracyjnych (wzrost ze 161 w 2020 roku do 185 w 2024 roku) i kierowania dzieci/uczniów do oddziałów ogólnodostępnych. W 2024 roku liczba dzieci/uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego w oddziałach specjalnych wynosiła 621 osób (wzrost liczby dzieci w stosunku do 2020 roku o 16%), w oddziałach integracyjnych wynosiła 857 osób (wzrost liczby dzieci w stosunku do 2020 roku o 25%), natomiast w oddziałach ogólnodostępnych wynosiła 1284 osób (wzrost liczby dzieci w stosunku do 2020 roku o 69%).⁶⁴

W ramach wsparcia dzieci/uczniów z niepełnosprawnościami Gmina Miasta Radomia zapewnia dowóz do szkół i placówek oświatowych, (w roku szkolnym 2024/2025 ok. 230 osób), bądź zwrot kosztów paliwa rodzicom/opiekunom prawnym dzieci, którzy samodzielnie dowożą je do szkół/placówek oświatowych (w roku szkolnym 2024/2025 zawarto w tym celu 133 umowy). Gmina Miasta Radomia systematycznie poszerza swą ofertę edukacyjną, pozyskuje środki finansowe z programów rządowych, a także doposaża placówki oświatowe w materiały edukacyjne oraz sprzęt komputerowy i multimedialny. Ponadto dokonywane są inwestycje mające na celu rozbudowanie dotychczasowej bazy lokalowej szkół, podnoszące komfort użytkowania budynków przez osoby z niepełnosprawnościami.⁶⁵

W celu ułatwienia nieletnim osobom z niepełnosprawnościami uczestnictwa w życiu społecznym oraz zwiększenia poczucia bezpieczeństwa i wiary w siebie w sytuacjach kryzysowych, radomskie szkoły i placówki oświatowe organizują liczne wydarzenia kulturalne, sportowe, o charakterze integracyjnym i edukacyjnym skierowane do osób z niepełnosprawnościami. Nie można zapomnieć o wartości społecznej tego typu działań. Angażowanie osób z niepełnosprawnościami w życie lokalnej społeczności wzbogaca ją o różnorodność oraz uczy wszystkich członków społeczeństwa empatii i zrozumienia.⁶⁶

Podsumowując, niewątpliwie kluczową rolę w systemie wsparcia osób z niepełnosprawnościami odgrywają programy rządowe, które oferują wsparcie w zakresie edukacji, rehabilitacji, zatrudnienia czy dostępności infrastruktury. Niemniej oprócz programów rządowych, należy realizować lokalne projekty, które odpowiadają na konkretne potrzeby osób z niepełnosprawnościami. Dzięki tak zróżnicowanym działaniom możliwy jest postęp w zakresie dostępności oraz poprawy jakości życia w tej grupie społecznej. Warto jednak zaznaczyć, że prace w tym zakresie są procesem ciągłym, który wymaga zaangażowania zarówno instytucji państwowych, jak i społeczeństwa. W systemie wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami, ogromną rolę odgrywają organizacje pozarządowe uzupełniając działania rządowe i lokalne. Dzięki nim, wiele osób z niepełnosprawnościami ma możliwość otrzymania szansy na integrację w społeczeństwie oraz wsparcia nie tylko finansowego, ale również emocjonalnego i społecznego.

ZASOBY

- Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych - stanowiąca organ opiniotwórczo-doradczy Prezydenta Miasta, skupiająca przedstawicieli władz miasta i osoby działające na rzecz osób z niepełnosprawnością, wybrane przez organizacje pozarządowe.
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu udzielający wsparcia w zakresie m.in.: programów i dofinansowań ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, pomocy finansowej w postaci świadczeń na zaspokojenie niezbędnych

⁶⁴ Dane Wydziału Edukacji Urzędu Miejskiego w Radomiu.

⁶⁵ Dane Wydziału Edukacji Urzędu Miejskiego w Radomiu.

⁶⁶ Dane Wydziału Edukacji Urzędu Miejskiego w Radomiu.

potrzeb życiowych, usług dostępnych w ośrodkach pobytu dziennego, tj. Środowiskowych Domach Samopomocy, Dziennym Domu Pomocy i Domu Pomocy Senior + oraz w zakresie opieki całodobowej w Domach Pomocy Społecznej, pracy socjalnej.

- Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”, w ramach którego osoba z niepełnosprawnościami otrzymuje wsparcie w codziennych czynnościach, m.in. w ubieraniu się, poruszaniu, jedzeniu, ale też w pracy, nauce czy w wyjściu do kina. Dzięki asystentowi osoba z niepełnosprawnościami może być bardziej niezależna i samodzielna.
- Lokalny Program Gminy Miasta Radomia „Opieka wytnieniowa” mający na celu czasowe odciążenie osób sprawujących opiekę nad osobami z niepełnosprawnościami od codziennych obowiązków, zapewnienie czasu na odpoczynek i regenerację.
- Program „Karta Rodziny Osoby z Niepełnosprawnością” - jako element polityki społecznej miasta, skierowany do rodzin osób z niepełnosprawnościami, ma pomóc poprawić warunki życia tych rodzin poprzez wdrożenie systemu ulg, zniżek i preferencji ułatwiających dostęp do edukacji, sportu, dóbr kultury i usług na terenie Radomia.
- Miejski Urząd Pracy w zakresie programów i działań w zakresie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami.
- Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, w zakresie wydawania orzeczeń o niepełnosprawności.
- Rozwiązania poprawiające dostępność i ułatwiające osobom z niepełnosprawnościami korzystanie z usług i oferty miejskiej (m.in. dostosowania przestrzeni publicznej i obiektów użyteczności publicznej).
- 8 działających na terenie Radomia organizacji pozarządowych, które w ramach działalności statutowej wspierają osoby z niepełnosprawnościami, oraz z którymi współpracuje Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miejskiego w Radomiu poprzez zlecenie do realizacji zadań na rzecz osób z niepełnosprawnościami, tj.:
 - Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „RAZEM”,
 - Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Rodzin „Nowe Perspektywy”,
 - Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niewidomym i Niedowidzącym „Nadzieja”,
 - Polski Związek Głuchych Oddział Mazowiecki,
 - Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Radomiu,
 - Stowarzyszenie na Rzecz Innowacji i Edukacji,
 - Radomskie Stowarzyszenie Sportu i Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych „START”,
 - Stowarzyszenie Pomocy Niepełnosprawnym „Do Celu” im. św. Brata Alberta,⁶⁷
- 3 Środowiskowe Domy Samopomocy, tj.:
 - Środowiskowy Dom Samopomocy ul. Dzierzkowska 9, 50 miejsc,
 - Środowiskowy Dom Samopomocy ul. Sobótki 5, 40 miejsc ,
 - Środowiskowy Dom Samopomocy ul. Reja 5, 14 miejsc,⁶⁸
- 6 Warsztatów Terapii Zajęciowej, prowadzone przez Stowarzyszenia, tj.:
 - Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Struga 88, 40 miejsc (Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niewidomym i Niedowidzącym „Nadzieja”),

⁶⁷ Dane Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miejskiego w Radomiu.

⁶⁸ Dane Działu Pracy Socjalnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

- Warsztat Terapii Zajęciowej ul. 25 Czerwca 68, 30 miejsc (Polski Związek Głuchych Oddział Mazowiecki),
- Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Grenadierów 18, 35 miejsc (Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Inteligektualną Koło w Radomiu),
- Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Królowej Jadwigi 15, 25 miejsc (Stowarzyszenie na Rzecz Innowacji i Edukacji),
- Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Maratońska 1, 40 miejsc (Radomskie Stowarzyszenie Sportu i Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych „START”),
- Warsztat Terapii Zajęciowej ul. Kolejowa 14, 25 miejsc (Stowarzyszenie Pomocy Niepełnosprawnym „Do Celu” im. św. Brata Alberta),⁶⁹
- 20 oddziałów integracyjnych i 3 oddziały specjalne w przedszkolach oraz 165 oddziałów integracyjnych i 2 oddziały specjalne w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych (do których uczęszcza 3 655 dzieci z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego - stan na dzień 01.10.2025 roku)⁷⁰,
- 3 szkoły specjalne kształcące na poziomie przedszkolnym, podstawowym oraz ponadpodstawowym (do których uczęszcza 899 dzieci - stan na 01.10.2025 roku).⁷¹
- Centrum Organizacji Pozarządowych, działające w ramach struktur Urzędu Miejskiego w Radomiu, którego celem jest tworzenie warunków do powstawania, funkcjonowania oraz rozwoju obywatelskich grup inicjatywnych i radomskich organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Radomia.

2.4. RODZINA

Analiza danych statystycznych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu wskazuje, że w stosunku do 2020 roku o 29% zmalała liczba rodzin objętych wsparciem pomocy społecznej (por. 2020 rok – 5021 środowisk vs. 2024 rok – 3580 środowisk). W analizowanych latach około 75 % środowisk to gospodarstwa jednoosobowe.⁷²

Ponadto, w analizowanym okresie, w latach 2020 - 2023 głównym powodem udzielania pomocy było bezrobocie, jednak z roku na rok widoczny jest wzrost udzielenia pomocy z powodu niepełnosprawności i w 2024 roku był to główny powód udzielenia pomocy. Inne najczęstsze powody udzielania pomocy to bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, długotrwała choroba, alkoholizm, ochrona macierzyństwa, bezdomność.⁷³

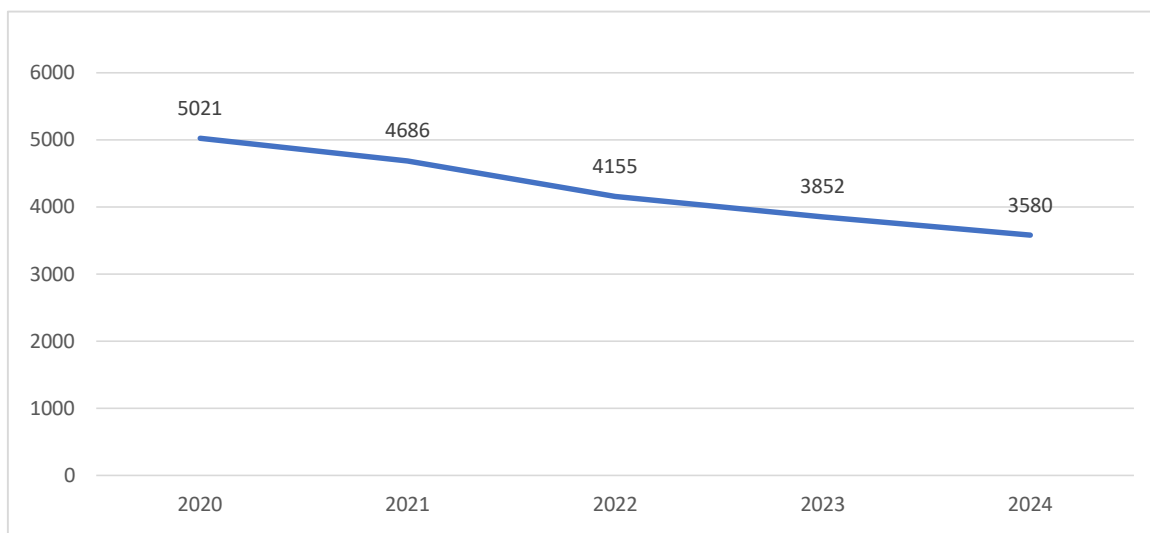
⁶⁹ Dane Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miejskiego w Radomiu.

⁷⁰ Dane Wydziału Edukacji Urzędu Miejskiego w Radomiu.

⁷¹ Dane Wydziału Edukacji Urzędu Miejskiego w Radomiu.

⁷² Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu zawarte w sprawozdaniach z działalności za lata 2020-2024.

⁷³ Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu zawarte w sprawozdaniach z działalności za lata 2020-2024.

Wykres 2.4-1. Liczba osób/rodzin objętych wsparciem pomocy społecznej w latach 2020-2024.⁷⁴

Dział Świadczeń Rodzinnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu odnotowuje stały spadek liczby przyznawanych zasiłków rodzinnych (por. 120 150 świadczeń w 2020 roku vs. 55 725 świadczeń w 2024 roku) oraz dodatku do zasiłku rodzinnego (por. 48 377 świadczeń w 2020 roku vs. 30 060 świadczeń w 2024 roku), a także świadczenia rodzicielskiego (por. 6 266 świadczeń w 2020 roku vs. 2 879 świadczeń w 2024 roku).⁷⁵ Czynniki takie jak realizacja programów pomocowych skierowanych do rodzin, wzrost minimalnego wynagrodzenia, wpływają na poprawę sytuacji dochodowej rodzin. Spadek liczby rodzin korzystających z zasiłku rodzinnego i dodatków do zasiłku rodzinnego wynika jednak, nie tyle z poprawy sytuacji materialnej rodzin, co z braku waloryzacji kryterium dochodowego, które jest warunkiem przyznania zasiłku. Spadek ten może wiązać się również z mniejszą liczbą urodzeń.

W 2025 roku Zespoły Pracy Socjalnej oraz Zespół Przeciwdziałania Przemocy działające w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Radomiu objęły wsparciem 175 rodzin, u których stwierdzono bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.⁷⁶ W rodzinach objętych wsparciem znajduje się 398 dzieci. Wśród rodzin wyróżnić można 72 rodziny pełne oraz 103 rodziny niepełne. Dane te wskazują, że samotne macierzyństwo może być czynnikiem determinującym występowanie problemów opiekuńczo-wychowawczych. Niewątpliwie realizacja podstawowych zadań wychowawczych i zaspokojenie potrzeb dziecka staje się niezwykle utrudnione w przypadku rodzin niepełnych, a te zgodnie z ostatnimi danymi, pochodzącymi z Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2021 roku, stanowią w Radomiu 29,5% wszystkich rodzin.⁷⁷

Wśród 175 rodzin objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu jedynie w 7 rodzinach jedynym problemem była bezradność opiekuńczo-wychowawcza. Natomiast w przeważającej większości, tj. w 168 rodzinach występowały problemy współistniejące, przede wszystkim: bezrobocie, niepełnosprawność i długotrwała choroba, uzależnienia, przemoc oraz

⁷⁴ Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu zawarte w sprawozdaniach z działalności za lata 2020-2024.

⁷⁵ Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu zawarte w sprawozdaniach z działalności za lata 2020-2024.

⁷⁶ Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na dzień 23.09.2025 roku.

⁷⁷ GUS - Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>, odczyt dnia 06.11.2025 roku.

samotne macierzyństwo.⁷⁸ Powyższe wskazuje na potrzebę interdyscyplinarnego wsparcia dla rodzin, w których występują złożone problemy. Niezbędne w tym zakresie jest współpraca pomiędzy wszystkimi instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie pracy z rodziną i pomocy w opiece i wychowaniu dziecka. Znaczącym elementem systemu wspierania rodziny, są pracownicy socjalni i asystenci rodziny zatrudnieni przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu. Prowadzona przez pracowników socjalnych praca socjalna oraz wsparcie udzielane przez asystentów rodziny świadczone są na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. We wzmocnieniu opiekuńczych funkcji rodziny, istotne znaczenie mają również placówki wsparcia dziennego i rodziny wspierające. Na terenie miasta funkcjonują 3 placówki wsparcia dziennego oraz od 2025 roku także jedna rodzina wpierająca.

Rodzina poprzez pełnione funkcje oraz przekazywane wartości stanowi fundamentalną część społeczeństwa niezbędną dla prawidłowego funkcjonowania i rozwoju człowieka. W przeszłości rodzina miała charakter instytucjonalny, była instytucją powołaną do wykonywania określonych funkcji: biologicznych, gospodarczych, społecznych, kulturalnych i wychowawczych. Rodzinę cechowała stałość i zwartość, a także nierozzerwalność małżeństwa, wysoki autorytet głowy rodziny – ojca i osób starszych. Rodzina była w stanie zaspokoić potrzeby ówczesnego społeczeństwa, niedysponującego wyspecjalizowanymi instytucjami społecznymi, które byłyby do tego powołane (np. opieka nad osobami z niepełnosprawnościami lub ludźmi starszymi i chorymi, dziećmi). Współcześnie dynamiczne zmiany w sferze społecznej, ekonomicznej, kulturowej i technologicznej wpływają na dynamikę relacji rodzinnych, generując nowe wyzwania i kryzysy. Indywidualizm, potrzeba samorealizacji i emocjonalnego spełnienia, utrata stałych i jednolitych punktów odniesienia, bazujących na uznanych normach, rozluźnienie relacji rodzinnych i związane z tym problemy, takie jak brak jedności i trwałości rodziny jako instytucji, brak czasu dla bliskich, uzależnienia, trudności w komunikacji, mają poważne konsekwencje nie tylko dla samej rodziny ale i ogółu społeczeństwa.⁷⁹

Właściwe funkcjonowanie rodziny jako podstawowej komórki społecznej zapewnia prawidłowy rozwój społeczeństwa. W interesie społecznym jest ochrona dobra jakim jest rodzina i pomimo jej wielu nowych modeli, definicji i zmian w niej zachodzących spełnianie przez nią funkcji jakie od lat pełni jest istotą jej ponadczasowości i ogromnej wartości. Wspierając funkcjonowanie rodziny należy budować system elastyczny, lokalny, oparty na partnerstwie, współpracy i współodpowiedzialności.

2.4.1. PIECZA ZASTĘPCZA

Zadania związane z pieczą zastępczą są realizowane na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przez Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej, którym zgodnie z Zarządzeniem Prezydenta Miasta Radomia nr 1417/2011 z dnia 27 września 2011 roku jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu. Aktualnie podejmowane działania, tj.: zapewnienie pieczy i wychowania dzieciom pozbawionym opieki rodziców biologicznych poprzez organizację rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, wspieranie rodzin zastępczych, monitorowanie sytuacji dzieci, a także działania na rzecz ich powrotu do rodziny

⁷⁸ Dane Działu Pracy Socjalnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

⁷⁹ Zagrożenia współczesnych polskich rodzin, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, https://dbc.wroc.pl/Content/119803/Przybylka_Zagrozenia_wspolczesnych_polskich_rodzin.pdf, odczyt dnia 01.12.2025 roku.

biologicznej lub przysposobienia realizowane są w ramach Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Radomia na lata 2024 – 2026, przyjętego do realizacji Uchwałą Rady Miejskiej w Radomiu nr CXIII/1099/2024 z dnia 16 kwietnia 2024 roku.

Sygnalizowana od lat potrzeba deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej w Polsce tj. stopniowego przejścia z instytucjonalnych form pieczy zastępczej na rzecz wzmocnienia i rozwoju pieczy rodzinnej w ostatnich latach mierzy się z wieloma trudnościami. Zgodnie z założeniem ustawodawcy wszystkie dzieci do 10 roku życia, które nie mogą pozostawać w rodzinach biologicznych, winny być umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej.⁸⁰ Kluczową kwestią, która pozostaje nierozwiązana, jest niewystarczająca liczba rodzin zastępczych. Rodzinne formy pieczy zastępczej rozwijają się zbyt wolno w stosunku do potrzeb. Również w Radomiu, pomimo rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej dane potwierdzają problem niedoboru zawodowych rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka, które nie zaspokajają realnych potrzeb w tym zakresie.⁸¹

Stan na dzień	Liczba miejsc w zawodowych rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka	Liczba dzieci umieszczonych w zawodowych rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka
31.12.2020	78	77
31.12.2021	83	90
31.12.2022	86	96
31.12.2023	98	120
31.12.2024	101	120
28.11.2025	105	132

Tabela 2.4.1-1 Liczba miejsc oraz liczba umieszczonych dzieci w zawodowych rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka w latach 2020-2025.⁸²

W latach 2020–2025 obserwujemy stopniowy wzrost liczby miejsc w zawodowych rodzinach zastępczych oraz rodzinnych domach dziecka. System powiększa swoją pojemność – w 2020 roku dostępnych było 78 miejsc, natomiast na dzień 28 listopada 2025 roku liczba ta wzrosła do 105. Oznacza to 35% wzrost w ciągu prawie sześciu lat. Mimo tego pozytywnego trendu wzrost liczby miejsc pozostaje niewystarczający w stosunku do realnych potrzeb. Równolegle do zwiększania bazy miejsc dynamicznie rośnie liczba dzieci wymagających umieszczenia w pieczy zastępczej. W 2020 roku było to 77 dzieci, natomiast do 28 listopada 2025 roku już 132. Oznacza to wzrost o ponad 71%, a więc prawie dwukrotnie szybszy niż wzrost liczby miejsc. Szczególnie niepokojący jest rok 2023, w którym liczba dzieci wzrosła skokowo do 120, przy stosunkowo niewielkim zwiększeniu liczby miejsc.

Porównanie tych dwóch trendów wyraźnie pokazuje, że od 2021 roku system nie jest w stanie zapewnić odpowiedniej liczby miejsc dla wszystkich potrzebujących dzieci w zawodowych rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka. Każdego roku liczba dzieci przewyższa liczbę miejsc, ponadto problem systematycznie narasta: w 2021 roku brakowało 7 miejsc, w 2022 – 10, w 2023 – 22, w 2024 – 19, a w 2025 roku do 28 listopada – już 27 miejsc. Oznacza to, że rośnie grupa

⁸⁰ Art. 95 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

⁸¹ Dane Działu Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

⁸² Dane Działu Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

dzieci, które nie mogą znaleźć miejsca w rodzinach zastępczych zawodowych i rodzinnych domach dziecka. System funkcjonuje na poziomie znacznie przekraczającym bezpieczną pojemność – na dzień 28 listopada 2025 roku obłożenie wynosi około 126%, co oznacza stały i strukturalny niedobór miejsc. Tylko w 2024 roku w rodzinnej pieczy zastępczej umieszczono 78 nowych dzieci.⁸³

Analiza przyczyn przedmiotowych niepowodzeń wskazuje z jednej strony na konieczność tworzenia nowych rodzin zastępczych zawodowych, wzmacniania istniejących oraz dążenia do zwiększenia liczby kandydatów na rodziców zastępczych, z drugiej wskazuje na potrzebę wzmocnienia biologicznego środowiska (praca z rodziną, diagnozowanie i minimalizowanie barier w sferze opiekuńczo-wychowawczej, zwiększanie zasobów środowiska lokalnego w zakresie polityki rodzinnej).

Praca z rodzinami zaniedbującymi dzieci jest bardzo trudna, zarówno metodycznie, jak i ze względów emocjonalnych i etycznych. Dlatego konieczne jest inwestowanie w profesjonalizację zawodów, których celem jest pomoc rodzinom i dzieciom.

Wsparcie rodzin doświadczających sprzężonych problemów stało się priorytetem polityki społecznej i istotą pracy socjalnej. Polityka społeczna odeszła od podejścia skoncentrowanego na izolacji dziecka z „patologicznego” domu rodzinnego na rzecz pracy z całą rodziną. Podstawowe zasady to: wzmacnianie sił w rodzinie, troska o dziecko i rodzinę łącznie, zachowanie równowagi pomiędzy ochroną dziecka a utrzymaniem dziecka w rodzinie, prewencja i profilaktyka w miejsce interwencji, ratownictwo, profesjonalizacja służb społecznych (wraz z pojawieniem się nowych zawodów i instytucji: asystenta rodziny, koordynatora pieczy zastępczej, czy rodziny wspierającej) oraz interdyscyplinarność i zespołowe podejmowanie decyzji w sprawie dotyczącej ingerencji w życie rodzinne. Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczych i wychowawczych nie mają możliwości uzyskania wystarczającego wsparcia o charakterze nieformalnym czego przyczyną jest osłabienie sieci rodzinnego wsparcia i sieci społecznych powiązań charakterystyczne dla rodzin o skumulowanych problemach. W takiej sytuacji kluczową rolę pełni instytucjonalna sieć wsparcia dysfunkcyjnej rodziny.⁸⁴

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu w dziewięciu Zespołach Pracy Socjalnej i Zespole Przeciwdziałania Przemocy zatrudnia 93 pracowników socjalnych, którzy w 2025 roku objęli wsparciem 722 rodziny z dziećmi, w tym w ramach pracy socjalnej 315 rodzin, 6 asystentów rodziny, którzy wsparciem objęli 93 rodziny i 14 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej współpracujących z ponad 200 rodzinami zastępczymi i rodzinnymi domami dziecka.⁸⁵ Asystent rodziny zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jest osobą, która wspiera rodziny biologiczne w przewyżnianiu trudności związanych z opieką i wychowaniem małoletnich dzieci, ułatwia rodzinom wypełnianie ról społecznych, w celu doprowadzenia do osiągnięcia fundamentalnej stabilizacji życiowej. W przypadku umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej, rolą asystenta jest podjęcie działań na rzecz ich jak najszybszego powrotu do rodziny. Koordynatorzy pieczy zastępczej obejmują opieką rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka, udzielając im pomocy w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej, zapewniają dostęp do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej, udzielając wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej, współpracując

⁸³ Dane Działu Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu

⁸⁴ Rodziny z bezradnością opiekuńczo-wychowawczą – wsparcie społeczne a procesy wykluczenia i inkluzji w świetle badań nad społecznym konstruowaniem problemu bezradności opiekuńczo-wychowawczej, Uniwersytet Łódzki, https://repozytorium.uni.lodz.pl/xmlui/bitstream/handle/11089/34821/37-57_Kudlinska.pdf?sequence=1, odczyt dnia 01.12.2025 roku.

⁸⁵ Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu na dzień 2 grudnia 2025 roku.

z właściwą rodziną zastępczą lub rodzinnym domem dziecka oraz asystentem rodziny opracowują plany pomocy dziecku.

W ramach zapewnienia warunków sprzyjających doskonaleniu zawodowemu zarówno pracowników socjalnych, asystentów rodziny jak i koordynatorów pieczy zastępczej Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu organizuje wsparcie w ramach superwizji oraz liczne szkolenia.

Podstawowym prawem dziecka jest prawo do wychowywania się i dorastania w rodzinie. W przypadku gdy dziecko pozbawione jest naturalnej ochrony ze strony rodziców państwo jest zobowiązane zapewnić dziecku opiekę.

Zatem mając na uwadze dobro dziecka i jego potrzeby w przypadku, gdy dziecko na podstawie decyzji sądu jest całkowicie lub częściowo pozbawione opieki rodzicielskiej, powiat ma obowiązek zapewnić mu opiekę i wychowanie w warunkach jak najbardziej zbliżonych do warunków rodzinnych. Podstawową formą pieczy zastępczej jest piecza rodzinna, w której dzieci mają zapewnioną opiekę i wychowanie jak najbardziej zbliżone do naturalnego środowiska wychowawczego. Obok pieczy rodzinnej funkcjonuje piecza instytucjonalna.

Formy rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba rodzinnych form pieczy zastępczej (w całym danym roku kalendarzowym)					Liczba dzieci przebywających w danej formie rodzinnej pieczy zastępczej (w całym danym roku kalendarzowym)				
	2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
rodzina zastępcza spokrewniona	108	118	120	122	123	146	157	158	164	166
rodzina zastępcza niezawodowa	44	43	54	51	51	54	66	73	70	70
rodzina zastępcza zawodowa	12	10	14	14	14	42	41	63	68	68
rodzinny dom dziecka	11	11	14	12	12	62	70	88	90	90
Razem	175	182	202	199	200	304	334	382	392	394

Tabela 2.4.1-2 Liczba rodzinnych form pieczy zastępczej i liczba dzieci przebywających w tej formie pieczy w latach 2020-2024 w Radomiu.⁸⁶

Rok	Instytucjonalna piecza zastępcza		
	Liczba placówek	Dzieci umieszczone (rotacyjnie)	Dostępne miejsca
2020	8	106	82
2021	8	78	82
2022	6	75	55
2023	5	74	47
2024	5	71	57

Tabela 2.4.1-3 Liczba miejsc i dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej funkcjonującej w Radomiu w latach 2020 -2024.⁸⁷

⁸⁶ Dane Działu Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

Pozytywną tendencją jest wzrost liczby dzieci przebywających w pieczy rodzinnej z 304 do 394, tj. o 30% w badanym okresie przy jednoczesnym spadku liczby podopiecznych przebywających w pieczy instytucjonalnej z 106 do 71, czyli o 33 %.

Instytucjonalną formę pieczy zastępczej, która precyzyjnie określa w jaki sposób sprawowana jest opieka nad dziećmi i młodzieżą, stanowią placówki opiekuńczo-wychowawcze, ujęte w punkcie 1 art. 93 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Placówki opiekuńczo-wychowawcze dzielą się na cztery typy: rodzinny, socjalizacyjny, interwencyjny oraz specjalistyczno-terapeutyczny.⁸⁸

Pomimo, że zgodnie z założeniami deinstytucjonalizacji w latach 2020-2024 ogólna liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych w Radomiu zmalała z 8 w 2020 roku do 5 w 2024 roku, to przede wszystkim wynika to ze spadku liczby placówek rodzinnych z 6 w 2020 roku do 1 w 2024 roku. W przypadku placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego nastąpił wzrost ich liczby z 2 w 2020 roku do 4 w 2024 roku.

Rok	Placówki opiekuńczo wychowawcze typu socjalizacyjnego			Placówki Rodzinne		
	Liczba placówek	Dzieci umieszczone (rotacyjnie)	Dostępne miejsca	Liczba placówek	Dzieci umieszczone (rotacyjnie)	Dostępne miejsca
2020	2	64	44	6	42	38
2021	3	53	38	5	25	34
2022	3	56	38	3	19	17
2023	3	68	38	2	10	9
2024	4	66	52	1	5	5

Tabela 2.4.1-4 Typy placówek i dostępnych miejsc w ramach instytucjonalnej pieczy zastępczej w Radomiu w latach 2020 – 2024.⁸⁹

Do zadań placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego należy prawidłowe zapewnienie wychowania i opieki dzieciom, które są całkowicie lub częściowo pozbawione opieki ze strony rodziców, oraz dzieciom niedostosowanym społecznie. W związku z faktem, że coraz więcej dzieci trafiających do pieczy zastępczej to dzieci niedostosowane społecznie coraz trudniej zapewnić im miejsce w placówkach rodzinnych. Do instytucjonalnej pieczy zastępczej coraz częściej kierowane są dzieci wymagające dodatkowego wsparcia. Dysfunkcyjność rodziny prowadzi do nierealizowania przez dzieci obowiązku szkolnego, nawiązania kontaktów z demoralizującym środowiskiem, sięgania po używki, co w konsekwencji wymaga zastosowania specjalistycznych oddziaływań. Ponadto wiele dzieci trafiających do systemu pieczy zastępczej ma zdiagnozowane zaburzenia zachowania i emocji, zaburzenia nastroju, jego obniżenie, stany depresyjne, lękowe, samookaleczenia, myśli samobójcze, jak również sięga po alkohol i inne substancje psychoaktywne.

Z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu wynika, że podstawową przyczyną umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej jest dysfunkcyjność rodziny (80% wszystkich dzieci umieszczonych w pieczy), spowodowana m.in. uzależnieniami rodziców i przemocą. Każdego

⁸⁷ Dane Działu Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

⁸⁸ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

⁸⁹ Dane Działu Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

roku w badanym okresie stanowi ona zdecydowaną większość przypadków. Drugim najczęstszym powodem umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej jest bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, której skala w ostatnich latach wyraźnie wzrosła z 54 przypadków w 2020 roku do 70 w roku 2024. Pozostałe kategorie takie jak sieroctwo (3% w 2024 roku), niepełnosprawność rodzica (1 przypadek w 2024 roku), stanowią bardzo niewielki, stabilny procent wszystkich przypadków i nie wpływają znacząco na ogólną liczbę umieszczeń.⁹⁰

Uwzględniając powyższe nie dziwi fakt, że wzrasta liczba dzieci trafiających do pieczy zastępczej wymagających terapii psychologicznej i psychiatrycznej (por. 86 dzieci w 2020 roku vs. 100 dzieci w 2024 roku). Więcej jest również dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności – symbol 12-C definiujący całościowe zaburzenia rozwojowe, takie jak autyzm czy zespół Aspergera (por. 44 dzieci w 2020 roku vs. 50 dzieci w 2024 roku). W 2024 roku w pieczy zastępczej w Radomiu było łącznie 150 dzieci o szczególnych potrzebach wychowawczych, tj. 32% wszystkich dzieci umieszczonych w pieczy. W związku z tym niezbędne jest podjęcie działań w celu utworzenia na terenie Radomia placówki specjalistyczno-terapeutycznej. Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu specjalistyczno-terapeutycznego sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii oraz wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych. Placówka taka zapewnia zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom z niepełnosprawnościami także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne.

Powyższe jest szczególnie niezbędne w sytuacji ograniczonego dostępu do specjalistycznego leczenia dzieci przebywających w pieczy zastępczej, w tym leczenia psychiatrycznego. Brak na terenie Gminy Miasta Radomia poradni zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży w ramach Narodowego Funduszu Zdrowia oraz szpitalnego oddziału psychiatrii dziecięcej powoduje konieczność konsultacji i podjęcia leczenia dzieci przebywających w pieczy zastępczej w Warszawie, Józefowie, Lublinie, Kielcach i Grójcu.

W ramach Narodowego Funduszu Zdrowia od 2021 roku funkcjonuje w Radomiu stała liczba placówek wsparcia psychiatrycznego i psychoterapeutycznego dla dzieci i młodzieży, tj. 2 placówki. Czas oczekiwania na wizytę ok. 1 roku, zmusza rodziców i opiekunów do korzystania ze wsparcia placówek komercyjnych. W Radomiu funkcjonuje jeszcze 1 placówka wsparcia psychiatrycznego i psychoterapeutycznego ale tylko dla dzieci uzależnionych powyżej 12 roku życia, czas oczekiwania na wizytę ok. 3 tygodni.⁹¹

Wraz ze wzrostem dysfunkcyjnych rodzin rośnie liczba dzieci zabezpieczanych interwencyjnie (por. 79 w 2022 roku vs. 91 w 2024 roku).⁹² Powyższe determinuje konieczność utworzenia na terenie miasta osobnej placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego, dedykowanej dzieciom powyżej 10 roku życia, umieszczanym w pieczy w trybie interwencji. Podejmowane działania mające na celu tworzenie zawodowej i niezawodowej rodzinnej pieczy zastępczej pozwalają na zabezpieczenie pieczy rodzinnej dzieciom w wieku 0 – 12 lat. Jak pokazuje praktyka brak wyspecjalizowanej placówki interwencyjnej skutkuje tym, że dzieci zwłaszcza w wieku 13-18 lat trafiają do placówek socjalizacyjnych, które nie są do tego przystosowane, albo umieszczane

⁹⁰ Dane Działu Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

⁹¹ Dane Narodowego Funduszu Zdrowia, Mazowiecki Oddział Wojewódzki w Warszawie, Delegatura w Radomiu.

⁹² Dane Działu Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

są w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza Radomiem, co wiąże się z ponoszeniem przez Gminę Miasta Radom dodatkowych kosztów za ich pobyt. W ostatnim czasie nie jest rzadkością również, że placówki opiekuńczo-wychowawcze na terenie kraju nie dysponują wolnymi miejscami, co w konsekwencji doprowadza do sytuacji, że dziecko zmuszone jest pozostać w środowisku, z którego powinno być zabezpieczone. Interwencyjna placówka powinna działać w systemie całodobowym, dysponować kadrą diagnostyczno-terapeutyczną i umożliwiać szybkie wsparcie oraz ocenę sytuacji dziecka, zanim zapadną decyzje o jego dalszym losie.

Wraz ze wzrostem dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej rośnie liczba wychowanków objętych procesem usamodzielnienia (por. 52 osoby w 2020 roku vs. 63 osoby w 2024 roku).⁹³ Wzrost ten wskazuje na rosnącą potrzebę wsparcia dla młodych dorosłych opuszczających pieczę zastępczą, zwłaszcza w zakresie dostępu do warunków mieszkaniowych. Młodzież usamodzielniająca się z pieczy zastępczej, nie ma możliwości zamieszkania u rodziny biologicznej (w 2024 roku 3 z 63 wychowanków pieczy zastępczej zamieszkało z rodzicami po opuszczeniu placówki), często też nie ma wsparcia rodzinnego ani środków finansowych aby wynająć mieszkanie. Rozwiązaniem mogłoby być zapewnienie im w pierwszej kolejności mieszkań socjalnych w spokojnych dzielnicach miasta, wprowadzenie bonu mieszkaniowego, a także dofinansowanie wynajmu w zależności od dochodów. W tym samym obszarze wskazuje się również na niedostateczną liczbę mieszkań treningowych i wspomaganych, które umożliwiłyby młodym dorosłym, w tym z niepełnosprawnościami przygotowanie się do samodzielnego życia przy wsparciu pracownika socjalnego. Wraz ze wzrostem liczby dzieci z orzeczeniami o niepełnosprawności przebywających w pieczy zastępczej pojawia się problem możliwości ich samodzielnego funkcjonowania jako osób dorosłych. Aktualnie liczba dzieci, która po opuszczeniu pieczy zastępczej w Radomiu będzie wymagała całodobowej opieki to 21 osób. Niewątpliwie rozwiązaniem takiego problemu mogłyby być rodzinne domy pomocy społecznej dla osób usamodzielnianych.⁹⁴

Na terenie Radomia od 2001 roku funkcjonują 3 mieszkania treningowe przeznaczone dla 8 wychowanków z pieczy zastępczej, zlokalizowane przy ul. Sowińskiego, ul. Struga, ul. Wośnickiej. W 2025 roku w ramach Priorytetu V: Fundusze Europejskie dla wyższej jakości życia na Mazowszu, Działanie 5.5 "Infrastruktura społeczna" programu Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, Gmina Miasta Radomia przy współpracy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu rozpoczęła realizację projektu: „Tworzenie infrastruktury społecznej w ramach deinstytucjonalizacji usług i reintegracji społecznej w Radomiu”, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Celem projektu jest zwiększenie dostępności do zdeinstytucjonalizowanych usług społecznych poprzez remont m.in. 6 mieszkań treningowych (tj. 3 funkcjonujących i 3 nowych) przeznaczonych dla pełnoletnich wychowanków opuszczających pieczę zastępczą.

Kolejnym problemem pieczy zastępczej są przedłużające się postępowania sądowe regulujące sytuację dziecka. Piecza zastępcza powinna mieć charakter tymczasowy z dążeniem do możliwie jak najszybszego powrotu dziecka do rodziny biologicznej, a jeżeli jest to niemożliwe, do adopcji dziecka. Tymczasem małoletni, który trafia do pieczy zastępczej na podstawie zabezpieczenia sądowego, nierzadko czeka wiele miesięcy na wyznaczenie pierwszego posiedzenia sądu – w niektórych przypadkach nawet do roku. Problem występuje również w przypadku dzieci umieszczonych w pogotowiu rodzinnym na czas unormowania ich sytuacji prawnej, zamiast

⁹³ Dane Działu Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

⁹⁴ Dane Działu Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

wyznaczonych przez ustawodawcę 4 miesięcy⁹⁵ pozostają w pogotowiu rodzinnym nawet przez okres 2 lat, oczekując na ostateczne rozstrzygnięcie swojej sytuacji⁹⁶.

Niekorzystnym zjawiskiem jest brak zainteresowania rodzin zastępczych niezawodowych przekształceniem w rodziny zastępcze zawodowe. Warto zaznaczyć, że uzawodowienie rodzin zastępczych zapewnia dzieciom opiekę w rodzinach profesjonalnie przygotowanych do sprawowania zindywidualizowanej opieki. Problemem jest niedostateczne zainteresowanie osób pełnieniem funkcji rodzica zastępczego. Trudności w pozyskiwaniu rodzin zastępczych wynikają z niedostatecznego wsparcia już funkcjonujących rodzin zastępczych. Główne problemy to brak uregulowań prawnych, które zapewniłyby im stałość zatrudnienia dzięki umowie o pracę. Inne czynniki utrudniające wykonywanie zadań związanych z pieczę zastępczą to problemy opiekuńczo-wychowawcze wynikające m.in. z rosnącej liczby zaburzeń i dysfunkcji wśród dzieci, niski prestiż rodzicielstwa zastępczego, brak zrozumienia ze strony przedstawicieli różnych instytucji (np. szkół), a także ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów, zwłaszcza psychiatrów dziecięcych.

W celu naboru potencjalnych kandydatów na rodziców zastępczych oraz promocji rodzicielstwa zastępczego na terenie naszego miasta Dział Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu podejmuje szereg działań, m.in.: współpracuje z licznymi instytucjami i organizacjami, tworzy punkty informacyjne, zgłasza i realizuje projekty w ramach Budżetu Obywatelskiego, pozyskuje sponsorów plakatów promujących pieczę zastępczą oraz sponsorów zabaw i zabawek dla dzieci. Dział Pieczy Zastępczej podejmuje również szereg działań zapewniających wsparcie istniejących już rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka w wypełnianiu swoich zadań. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, w razie potrzeby, kierują zarówno osoby pełniące funkcje pieczy zastępczej jak i dzieci oraz wychowanków pieczy zastępczej potrzebujących pomocy, do psychologa oraz pedagoga. Ponadto Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu zatrudnia rodziny pomocowe (w 2024 roku 17 rodzin), które sprawują opiekę nad dziećmi w okresie wypoczynku rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka, a także w przypadku nieprzewidzianych trudności w rodzinie zastępczej. Ośrodek zatrudnia również osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich w zawodowych rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka (w 2024 roku – 34 osoby). Prowadzone są nieodpłatne szkolenia zarówno dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej, zgodnie z autorskim programem szkolenia kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej pt. „Rodzic na zastępstwo – miłość na zawsze”, zatwierdzonym przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej decyzją z dnia 15 czerwca 2023 roku nr 6/2023/RZ na okres 5 lat, jak również w ramach podnoszenia kwalifikacji dla osób prowadzących rodzinne domy dziecka, rodziny zastępcze i dyrektorów placówek.⁹⁷

Od marca 2025 roku Gmina Miasta Radomia przy wsparciu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu realizuje projekt „Mazowiecka Strefa Rozwoju Pieczy Zastępczej” w ramach programu Fundusze Europejskie dla Mazowsza na lata 2021-2027, priorytet VIII Fundusze Europejskie dla aktywnej integracji oraz rozwoju usług społecznych i zdrowotnych na Mazowszu, Działanie 8.6 Usługi społeczne na rzecz rodzin, którego celem jest stworzenie w Radomiu punktu konsultacyjnego, zwanego strefą rozwoju pieczy zastępczej. Działania projektowe skierowane są bezpośrednio do wychowanków instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej, wychowanków usamodzielniających się, opiekunów usamodzielnienia, rodzin zastępczych, rodzinnych domów

⁹⁵ Art. 58 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

⁹⁶ Dane Działu Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

⁹⁷ Dane Działu Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

dziecka, rodzin biologicznych, kandydatów na rodziny zastępcze oraz do kadry i otoczenia związanego z pieczą zastępczą w tym asystentów rodziny.

Wsparciem dla rodziców zastępczych, osób prowadzących rodzinne domy dziecka, dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego mogłaby być również bezpłatna komunikacja miejska zarówno dla nich jak i dzieci pozostających pod ich opieką. Na co dzień mierzą się oni z licznymi obowiązkami, wymagającymi częstych dojazdów do szkół, poradni psychologiczno-pedagogicznych, ośrodków zdrowia, sądów czy instytucji publicznych. Bezpłatna komunikacja miejska byłaby realnym wsparciem w codziennym funkcjonowaniu tych rodzin oraz wyrazem uznania dla ich pracy i zaangażowania. Wprowadzenie takiego rozwiązania stanowiłoby konkretne, praktyczne działanie wspierające system pieczy zastępczej i mogłoby przyczynić się do zwiększenia liczby osób gotowych podjąć się tej odpowiedzialnej roli.

Podsumowując, jednym z głównych wyzwań systemu pieczy zastępczej w Radomiu jest niedobór zawodowych rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka. Rozwiązaniem może być aktywna kampania rekrutacyjna prowadzona lokalnie, wsparcie informacyjne i emocjonalne dla kandydatów, a także zapewnienie kompleksowego wsparcia w zakresie szkoleń i pomocy psychologicznej. Niezbędne jest rozwijanie współpracy z sektorem organizacji pozarządowych w celu budowy systemu wsparcia pieczy zastępczej oraz wspólnego realizowania działań w ramach projektów dofinansowanych ze źródeł zewnętrznych. Analizując problemy podopiecznych pieczy zastępczej widać potrzebę powstania na terenie miasta placówek opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego i specjalistycznego – terapeutycznego. Jednocześnie celem wsparcia rodzin zarówno biologicznych jak i zastępczych wskazane jest podjęcie działań w celu utworzenia na terenie Radomia poradni zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży w ramach Narodowego Funduszu Zdrowia oraz szpitalnego oddziału psychiatrii dziecięcej.

ZASOBY

- Program „Karta Rodzina Plus” – obejmuje aktualnie 40 podmiotów oferujących atrakcyjne cenowo usługi i produkty. Od początku realizacji Programu, tj. od 2014 roku z oferty skorzystało 6 109 rodzin. Dotychczas wydano 38 209 kart.⁹⁸
- Rządowe programy wsparcia rodzin – „Rodzina 800 Plus”, „Dobry Start”, „Posiłek w szkole i w domu na lata 2024-2028”, „Aktywny Maluch”, „Dofinansowanie wynagrodzeń rodzin zastępczych zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka na lata 2024-2027”.
- Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny - system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+. Karta Dużej Rodziny funkcjonuje zarówno w instytucjach publicznych, jak i w prywatnych firmach.
- Mieszkania treningowe przeznaczone dla wychowanków z pieczy zastępczej zlokalizowane przy: ul. Sowińskiego, ul. Struga, ul. Wośnickiej.
- 3 Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne.
- Specjalistyczna Poradnia Rodzinna „Domowe Ognisko” w Radomiu.
- Organizacje pozarządowe: Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyczno – Konsultacyjna w Radomiu, Stowarzyszenie Centrum Młodzieży ARKA w Radomiu, Stowarzyszenie Katolicki Ruch Antynarkotyczny „KARAN”, Stowarzyszenie na rzecz wspierania rodzin „Nowe Perspektywy”.

⁹⁸ Dane ze Sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny wraz z potrzebami związanymi z ich realizacją za rok 2024.

- Fractal Concept - Centrum Psychologii i Rozwoju.
- Trzy placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych, prowadzone przez: Radomskie Towarzystwo Dobroczynności w Radomiu, Caritas Diecezji Radomskiej - Świątlica Akademia Młodych, Zgromadzenie Sióstr Św. Michała Archanioła Katolicka Świątlica Profilaktyczno - Wychowawcza ORATORIUM,⁹⁹
- Świątlice środowiskowe – prowadzone przez Publiczny Ogródek Jordanowski oraz Stowarzyszenie Centrum Młodzieży ARKA w Radomiu.¹⁰⁰
- Zespoły ds. Wspierania Aktywności Lokalnej i Profilaktyki Społecznej (CAL) koordynowane przez Zespoły Pracy Socjalnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu; w ramach których w 2024 roku zorganizowano m.in. 46 festynów i pikników oraz 28 imprez okolicznościowych integrujących i aktywizujących różne grupy mieszkańców.
- Praca socjalna - jako działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi - realizowana przez pracowników socjalnych Działu Pracy Socjalnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu, w 2024 roku wsparciem w tej formie objęto 1.274 osób/rodzin, działało łącznie 29 punktów konsultacyjnych, 4 grupy edukacyjne i wsparcia.¹⁰¹
- Doświadczona kadra specjalistów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu, tj. asystenci rodziny, pracownicy socjalni, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, psychologzy, pedagog.
- Rodziny zastępcze spokrewnione, rodziny zastępcze niezawodowe, rodziny zastępcze zawodowe, rodzinne domy dziecka, które zapewniają opiekę i wychowanie dzieciom w nich umieszczonych.
- Baza danych o rodzinach zastępczych, dzieciach w pieczy oraz rodzinach biologicznych, tj. Centralny Rejestr Pieczy Zastępczej.
- Baza lokalowa Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu umożliwiająca prowadzenie szkoleń i spotkań z rodzinami.

2.4.2. UZALEŻNIENIA

Mówiąc o uzależnieniach należy mieć na uwadze nie tylko uzależnienie od alkoholu, ale również uzależnienie od innych substancji psychoaktywnych oraz uzależnienia behawioralne. Diagnoza sytuacji w obszarze uzależnień jest bardzo utrudniona ze względu na niepełną diagnozę ilościowo-jakościową problemu oraz rozproszenie danych pomiędzy różnorodnymi instytucjami w Radomiu, zajmującymi się na co dzień problematyką wsparcia osób borykających się z problemem uzależnienia. Liczba pacjentów leczonych w Samodzielnym Wojewódzkim Publicznym Zespole Zakładów Psychiatrycznej Opieki Zdrowotnej dr Barbary Borzym w Radomiu w Oddziale Leczenia Zespołów Abstynencyjnych po Substancjach Psychoaktywnych za okres ostatnich pięciu lat, wzrosła ponad dwukrotnie, (por. 58 osób w 2020 roku vs. 123 osoby w 2024 roku) i to mężczyźni stanowią znacznie większą część osób zgłaszających się po pomoc z powodu uzależnienia. Większość

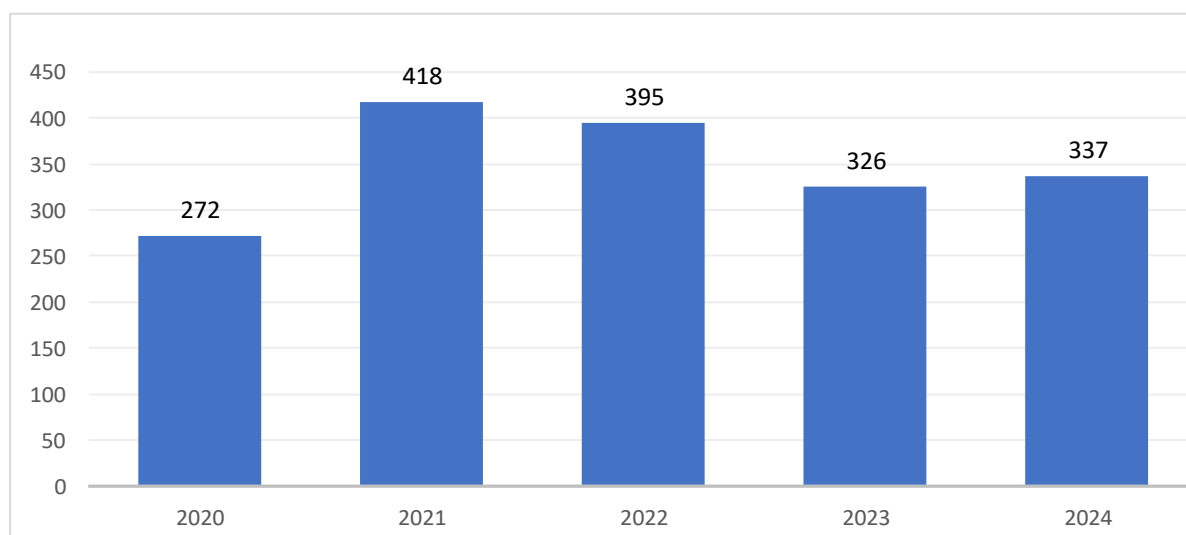
⁹⁹ Dane pozyskane ze Sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny wraz z potrzebami związanymi z ich realizacją za rok 2024.

¹⁰⁰ Dane pozyskane ze Sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny wraz z potrzebami związanymi z ich realizacją za rok 2024.

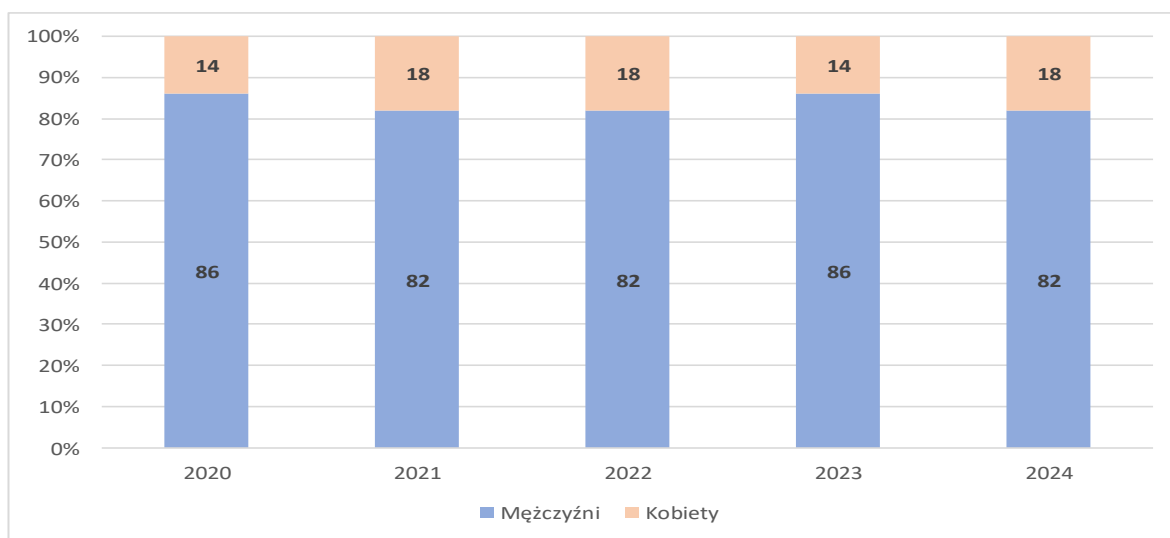
¹⁰¹ Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu pozyskane ze Sprawozdania z działalności za 2024 rok.

przypadków dotyczy dorosłych, jednak należy zwrócić uwagę na stały znaczący wzrost liczby hospitalizowanych osób młodych w przedziale wiekowym 18 - 29 lat (por. 18 osób w 2020 roku vs. 53 osoby w 2024 roku).¹⁰²

Liczba wniosków kierowanych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radomiu (GKRPA), obrazuje skalę problemu uzależnienia od alkoholu. Po znaczącym wzroście liczby zgłoszeń do Gminnej Komisji w 2021 roku (o 35% w stosunku do 2020 roku), kolejne lata (2022 - 2024) charakteryzują się stabilizacją na poziomie około 337-395 osób rocznie, nieco wyższym niż w 2020 roku, ale niższym niż w szczytowym 2021 roku.¹⁰³

Wykres 2.4.2-1 Liczba złożonych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radomiu zawiadomień o konieczności podjęcia działań wobec osoby nadużywającej alkoholu w latach 2020-2024.¹⁰⁴

Wykres 2.4.2-2 Płeć osób nadużywających alkoholu zgłoszonych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radomiu w latach 2020-2024.¹⁰⁵

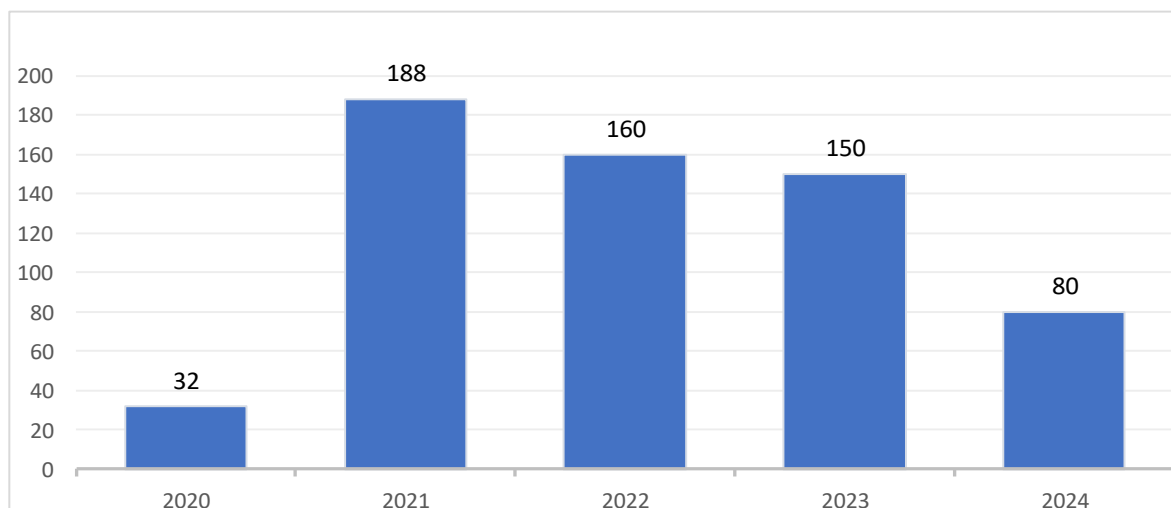
¹⁰² Dane Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miejskiego w Radomiu.

¹⁰³ Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radomiu.

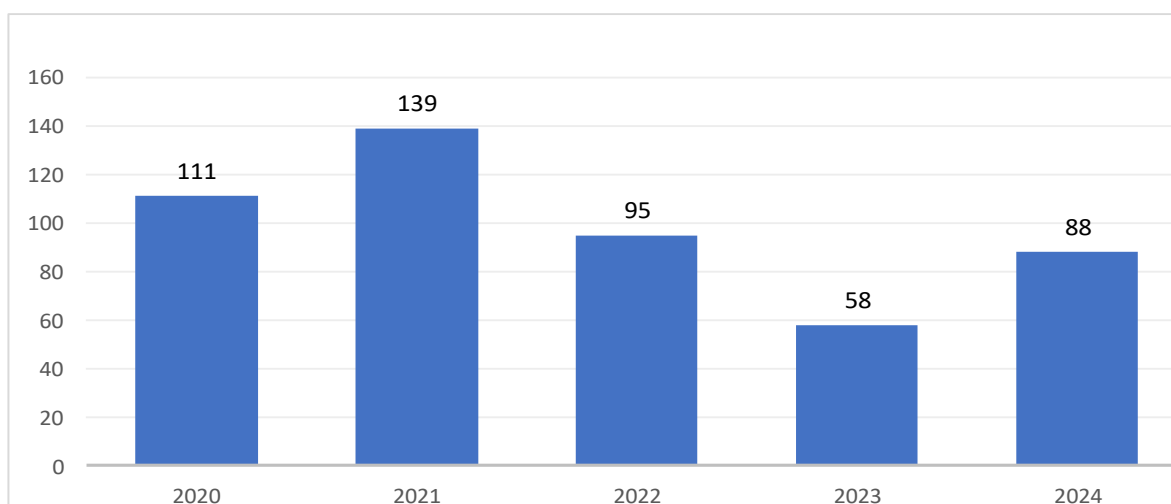
¹⁰⁴ Opracowanie własne MOPS w Radomiu na podstawie danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radomiu.

W każdym roku objętym analizą procent zgłoszonych mężczyzn jest znacznie wyższy niż zgłoszonych kobiet.

Od 2021 roku liczba złożonych przez GKRPA wniosków w sprawie zastosowania wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego systematycznie spada. Może to wskazywać na zmianę strategii, większy nacisk na motywację do leczenia dobrowolnego, lub inną dynamikę zgłoszeń wymagających interwencji sądowej.¹⁰⁶

Wykres 2.4.2-3 Liczba wniosków skierowanych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radomiu do Sądu Rejonowego o nałożenie obowiązku leczenia odwykowego w latach 2020-2024.¹⁰⁷

Wykres 2.4.2-4 Liczba osób zmotywowanych do leczenia odwykowego przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radomiu w latach 2020-2024.¹⁰⁸

¹⁰⁵ Opracowanie własne MOPS w Radomiu na podstawie danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radomiu.

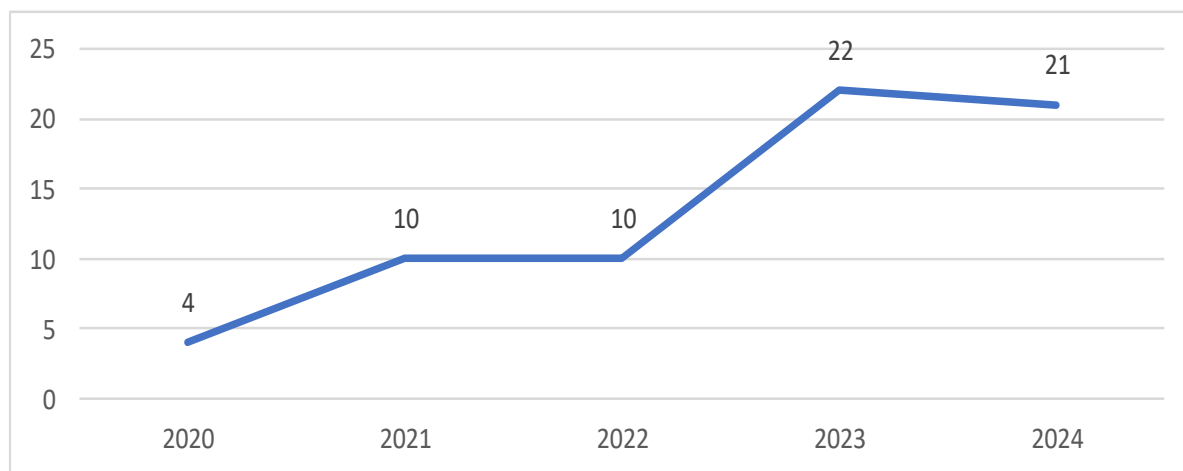
¹⁰⁶ Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radomiu.

¹⁰⁷ Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radomiu.

¹⁰⁸ Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radomiu.

Liczba osób zmotywowanych do leczenia osiągnęła szczyt w 2021 roku, ale od 2022 roku obserwuje się znaczący spadek efektywności w motywowaniu osób do podjęcia terapii, osiągając najniższy punkt w 2023 roku. W 2024 roku nastąpiło pewne, choć niewielkie, odbicie. Ten spadek może świadczyć o rosnących wyzwaniach w dotarciu do osób uzależnionych i przekonaniu ich do leczenia.¹⁰⁹

W analizowanych latach obserwowane jest również niepokojące zjawisko wzrostu osób młodych (poniżej 30 roku życia) zgłaszanych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Dane te wpisują się w ogólnopolski trend wzrostu liczby uzależnień wśród osób młodych.¹¹⁰

Wykres 2.4.2-5 Liczba osób poniżej 30. roku życia zgłoszonych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radomiu w latach 2020-2024.¹¹¹

Oprócz uzależnień od alkoholu, odnotowuje się w Radomiu występowanie uzależnień od innych środków psychoaktywnych, w tym narkotyków i dopalaczy oraz uzależnień behawioralnych. Z powodu uzależnienia lub używania narkotyków, w latach 2022 – 2024 w poradniach leczenia uzależnień funkcjonujących na terenie Radomia leczyło się 1 593 osoby, głównie osoby w wieku 18-64 lata, niemniej 221 pacjentów stanowiły osoby w wieku 15-17 lat. W latach 2023 - 2024 roku zaobserwowano duży wzrost osób w wieku 15-17 lat leczonych z powodu zażywania dopalaczy (w stosunku do 2022 roku - w 2023 roku odnotowano prawie trzykrotny wzrost i w 2024 roku ponad czterokrotny wzrost). Wśród młodzieży szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych na terenie Gminy Miasta Radomia diagnozuje się ponadto zwiększone zainteresowanie e-hazardem oraz nadmierne użytkowanie internetu i innych aktywności w sieci. Aktywność związana z rozrywką cyfrową jest jedną z najczęściej wybieranym form spędzania wolnego czasu przez radomskich uczniów.¹¹²

¹⁰⁹ Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radomiu.

¹¹⁰ Uzależnienia w Polsce. Raport z 2023 roku. STOPUZALEŻNIENIOM.PL Warszawski Serwis Informacyjny, <https://stopuzalezniom.pl/artykuly/fakty-o-alkoholu/uzaleznienia-w-polsce-raport-z-2023-roku/>, odczyt 03.12.2025 roku.

¹¹¹ Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radomiu.

¹¹² Dane zawarte w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Miast Radomia na lata 2026-2029 przyjętego do realizacji Uchwałą Rady Miejskiej w Radomiu Nr XXXIV/331/2025 z dnia 24 listopada 2025 roku.

Zgodnie z Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Miast Radomia na lata 2026-2029, w związku z utrzymującym się w mieście problemem uzależnień, skłonnością dzieci do zachowań ryzykownych, występowaniem zaburzeń życia rodzinnego związanego z uzależnieniem, w tym zjawisko przemocy domowej, niezbędne jest zapewnienie potrzebującym pomocy psychologicznej oraz podnoszenie świadomości społecznej na temat uzależnień i prowadzenie programów profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży.

Gmina Miasta Radom oferuje różnorodne formy wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych, w tym konsultacje indywidualne, grupy wsparcia oraz edukację w zakresie profilaktyki uzależnień. W mieście działają liczne placówki umożliwiające leczenie osobom uzależnionym i współuzależnionym, m.in. Stowarzyszenie „MONAR”, Stowarzyszenie Katolicki Ruch Antynarkotyczny „KARAN”, Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Radomiu. Każda osoba zgłaszająca się do powyższych instytucji nie pozostaje bez pomocy. W sytuacji niewymagającej pilnej interwencji czas oczekiwania na wizytę trwa ok. tygodnia.

Zgodnie z rekomendacjami Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom podstawą lokalnej polityki i działań praktycznych w zakresie uzależnień jest systematyczna diagnoza problemów w zakresie alkoholu, innych substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych. Ocena lokalnej sytuacji ułatwia tworzenie i wdrażanie adekwatnych do potrzeb programów czy strategii, a następnie ich ewaluację, co w efekcie przyczynia się do podniesienia jakości działań prowadzonych na poziomie lokalnym.¹¹³ W 2025 roku, na zlecenie Gminy Miasta Radomia, Stowarzyszenie na rzecz wspierania rodzin Nowe Perspektywy przeprowadziło wśród uczniów szkół podstawowych i średnich w Radomiu badanie pn.: „Diagnoza picia alkoholu, używania narkotyków oraz zagrożeń uzależnieniami behawioralnymi wśród dzieci i młodzieży szkolnej na terenie miasta Radomia”.¹¹⁴ Brak natomiast badań przeprowadzonych wśród populacji dorosłych mieszkańców Radomia. Zgodnie z rekomendacjami Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom w ramach działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemu uzależnień niezbędne jest zapewnienie przez samorząd gminy dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkotykowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień, wspieranie zatrudnienia socjalnego przez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej i klubów integracji społecznej.¹¹⁵

Jak wskazuje Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Miast Radomia na lata 2026-2029 obserwuje się w Radomiu problem zbyt późno udzielanej interwencji w stosunku do osób nadużywających alkoholu, używających narkotyków i podejmujących inne zachowania ryzykowne oraz stosujących przemoc

¹¹³ Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w 2024 roku, Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, <https://kcpu.gov.pl/wp-content/uploads/2023/11/Rekomendacje-na-2024.pdf>, odczyt dnia 03.12.2025 roku.

¹¹⁴ Dane Stowarzyszenia na rzecz wspierania rodzin „Nowe Perspektywy”.

¹¹⁵ Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w 2024 roku Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, <https://kcpu.gov.pl/wp-content/uploads/2023/11/Rekomendacje-na-2024.pdf>, odczyt dnia 03.12.2025 roku

domową. Wczesne rozpoznanie problemu jest kluczowe dla skuteczniejszego leczenia i minimalizacji negatywnych konsekwencji zdrowotnych, społecznych i zawodowych. W tym zakresie kluczowe znaczenie ma podnoszenie świadomości społecznej w zakresie problematyki uzależnień. Zapobieganie uzależnieniom wymaga kompleksowego podejścia, które łączy edukację, wsparcie rodzinne oraz rozwijanie zdrowych nawyków.

ZASOBY

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Miast Radomia na lata 2026-2029.
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w zakresie zadań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, w tym podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego oraz opiniowania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych pod względem zgodności lokalizacji punktów sprzedaży z uchwałami w gminie.
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu w zakresie działań pracowników socjalnych i asystentów rodziny, wsparcia psychologicznego oraz działań interwencyjnych prowadzonych w środowiskach, w których współwystępuje problem przemocy i uzależnienia.
- Podmioty specjalizujące się w leczeniu uzależnień na terenie miasta:
 - Stowarzyszenie „MONAR” – w ramach zadania pn. „Prowadzenie Specjalistycznej Poradni Rodzinnej”, realizuje działania w zakresie poradnictwa terapeutycznego oraz terapii ambulatoryjnej. W ramach tego zadania Stowarzyszenie objęło w 2024 roku wsparciem około 150 osób będących w kryzysie. Każda zgłaszająca się osoba zostaje poddana wstępnej konsultacji oraz kierowana jest do dalszego wsparcia terapeutycznego lub do placówki zajmującej się leczeniem uzależnień. Stowarzyszenie „MONAR” w ramach zadania, pn. „Realizowanie programów wspomagających proces terapeutyczny i rehabilitacyjny osób uzależnionych od narkotyków/dopalaczy oraz członków ich rodzin”, realizuje działania w zakresie poradnictwa oraz terapii ambulatoryjnej, kierowanej do dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych uzależnionych od narkotyków lub innych substancji psychoaktywnych. Stowarzyszenie obejmuje wsparciem również osoby ze środowisk rówieśniczych oraz rodzin osób uzależnionych. W ramach tego działania Stowarzyszenie w 2024 roku wsparło około 52 beneficjentów będących w kryzysie. Każda zgłaszająca się osoba poddana jest wstępnej konsultacji oraz w razie konieczności kierowana jest do dalszej terapii lub interwencyjnie do placówek leczenia uzależnień.¹¹⁶
 - Stowarzyszenie Katolicki Ruch Antynarkotyczny „KARAN” - w ramach zadania pn. „Prowadzenie Specjalistycznej Poradni Rodzinnej”, realizuje działania w zakresie wsparcia terapeutycznego osób z problemem alkoholowym. W ramach tego zadania Stowarzyszenie objęło w 2024 roku wsparciem około 52 osoby. Każda zgłaszająca się osoba zostaje poddana wstępnej konsultacji po czym zakwalifikowana jest do terapii lub kierowana do placówek leczenia uzależnień. Stowarzyszenie w ramach zadania pn. „Realizowanie programów wspomagających proces terapeutyczny i rehabilitacyjny osób uzależnionych od narkotyków/dopalaczy oraz członków ich rodzin”, realizuje działania w zakresie wsparcia terapeutycznego osób uzależnionych od narkotyków oraz substancji psychoaktywnych.

¹¹⁶ Dane Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miejskiego w Radomiu.

W ramach tego zadania Stowarzyszenie objęło w 2024 roku wsparciem około 90 osób. Każda zgłaszająca się osoba poddana jest wstępnej konsultacji oraz kierowana jest do dalszej terapii lub placówek leczenia uzależnień.¹¹⁷

- Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Radomiu, która znajduje się w strukturze Samodzielnego Wojewódzkiego Publicznego Zespołu Zakładów Psychiatrycznej Opieki Zdrowotnej im. dr Barbary Borzym w Radomiu w ramach zadania pn. „Prowadzenie samodzielnej, kompleksowej terapii pogłębionej dla osób uzależnionych i współuzależnionych, realizowanej w trybie ambulatoryjnym i szpitalnym, która nie jest finansowana z środków NFZ”, realizuje szereg działań w zakresie leczenia osób uzależnionych od alkoholu. Realizacja zadania polega na leczeniu beneficjentów w systemie ambulatoryjnym lub szpitalnym. Szpital posiada 40 łóżek ukierunkowanych do leczenia odwykowego oraz leczenia terapeutycznego, 20 łóżek do detoksykacji alkoholowej, jak również 4 łóżka do detoksykacji od środków psychoaktywnych. W sytuacji zwiększenia zgłoszeń beneficjentów szpital poszerza dostępność łóżek adekwatnie do zapotrzebowania. Każda zgłaszająca się osoba otrzymuje wsparcie terapeutyczne oraz ambulatoryjne. W sytuacji kryzysowej beneficjent otrzymuje wsparcie terapeutyczne, psychologiczne oraz farmakologiczne. W ramach działalności Poradni Terapii Uzależnień od Alkoholu objęto wsparciem w 2024 roku około 1086 osób uzależnionych jak również 317 osób współuzależnionych.¹¹⁸

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień, w tym Poradnia Leczenia Uzależnień i Oddział Dzienny Terapii Uzależnienia od Alkoholu ul. 1905 Roku 21 w Radomiu.

- Poradnia Leczenia Uzależnień i Poradnia Leczenia Uzależnień od Substancji Psychoaktywnych ul. Mieszka I 30 w Radomiu.

- Stowarzyszenie Klub Abstynentów Wzajemnej Pomocy "Victoria" ul. Bohdany Kijewskiej 10 w Radomiu.

- Centrum Nauki i Zabawy Bajka ul. Rapackiego 7 w Radomiu – klub dla 40 dzieci i młodzieży w wieku 6-15 lat, prowadzony przez Caritas Diecezji Radomskiej w ramach zadania publicznego z zakresu Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.
- Centrum Organizacji Pozarządowych, działające w ramach struktur Urzędu Miejskiego w Radomiu, którego celem jest tworzenie warunków do powstawania, funkcjonowania oraz rozwoju obywatelskich grup inicjatywnych i radomskich organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Radomia.

2.4.3. PRZEMOC DOMOWA

Przemoc domowa stanowi złożony problem społeczny, wymagający dogłębnego zrozumienia oraz efektywnych działań prewencyjnych, interwencyjnych i pomocowych.

Skala zjawiska przemocy domowej jest dość trudna do zdiagnozowania z powodu postawy samych ofiar, które zmieniają zeznania lub nie decydują się na zgłaszanie problemu właściwym służbom, co ma swoje źródło w złożonych mechanizmach psychologicznych, społecznych oraz

¹¹⁷ Dane Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miejskiego w Radomiu.

¹¹⁸ Dane Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miejskiego w Radomiu.

kulturowych. Doświadczenie przemocy kształtuje ich osobowość, prowadząc często do wyuczonej bezradności oraz zaburzeń lękowych i unikowych, co utrudnia podjęcie działań pomocowych.

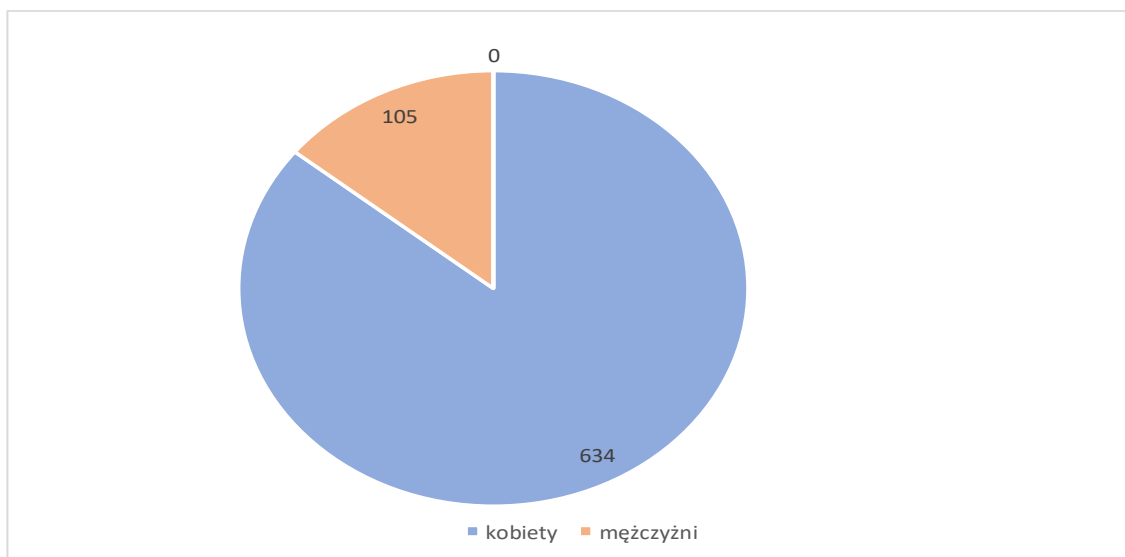
W Radomiu system pomocy osobom doznającym przemocy domowej jest zorganizowany w oparciu o program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej, program oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową, program oddziaływań psychologiczno - terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową, interwencję służb, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsca pobytu w ośrodku interwencji kryzysowej oraz w oparciu o zespół interdyscyplinarny skupiający przedstawicieli zarówno władz miasta Radomia, jak i wszystkich służb i instytucji zaangażowanych w pomoc osobom doznającym przemocy domowej, m.in.: policję, pomoc społeczną, edukację, ochronę zdrowia, komisję rozwiązywania problemów alkoholowych, sąd, prokuraturę, organizacje pozarządowe co gwarantuje interdyscyplinarne podejście i umożliwia rozwiązywanie różnych problemów m.in. dotyczących współpracy.¹¹⁹ Narzędziem wykorzystywanym w tym zakresie jest procedura „Niebieskie Karty”.

Podstawą diagnozy skali zjawiska i badań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w Radomiu są dane przekazywane do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu w ramach monitorowania programów: przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej, oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową, oddziaływań psychologiczno - terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu we współpracy z Zespołem Interdyscyplinarnym Gminy Miasta Radomia od lat sporządza i monitoruje realizację programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej, programu oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową i programu oddziaływań psychologiczno - terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową. Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej od ponad 10 lat Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu zapewnia obsługę organizacyjno - techniczną i finansową Zespołu Interdyscyplinarnego Gminy Miasta Radomia. Z ramienia Ośrodka zadanie to jest realizowane przez Zespół Przeciwdziałania Przemocy. Dyrektor Ośrodka jest członkiem Zespołu Interdyscyplinarnego Gminy Miasta Radomia.

Z danych Zespołu Przeciwdziałania Przemocy wynika, że liczba wszczętych Procedur „Niebieskie Karty” w latach 2020 - 2024 systematycznie rosła. Wszczęcie procedury następuje poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta - A”. W 2024 roku wypełniono 739 formularzy „Niebieska Karta – A”, tj. o 15% więcej niż w 2020 roku, kiedy to odnotowano 630 formularzy „Niebieska Karta – A”. Większość, doznających przemocy domowej to osoby dorosłe (średnio 92,5% wszystkich formularzy „Niebieska Karta - A” w poszczególnych latach badanego okresu), wśród nich 86% stanowiły kobiety i 14% mężczyźni.

¹¹⁹ Aktualny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na terenie Gminy Miasta Radomia na lata 2024-2030 przyjęty do realizacji uchwałą Nr CXII/1087/2024 Rady Miejskiej w Radomiu w dniu 25 marca 2024 roku; Program oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową na terenie Gminy Miasta Radomia na lata 2024 – 2030 został przyjęty do realizacji uchwałą Nr CXII/1086/2024 Rady Miejskiej w dniu 25 marca 2024 roku; Program oddziaływań psychologiczno - terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową na terenie Gminy Miasta Radomia na lata 2024 – 2030 został przyjęty do realizacji uchwałą Nr XII/1085/2024 Rady Miejskiej w dniu 25 marca 2024 roku.

Wykres 2.4.3-1 Liczba osób doznających przemocy domowej z podziałem na płeć w 2024 roku.¹²⁰

W przypadku osób powyżej 67. roku obserwuje się niewielki spadek wszczętych procedur „Niebieskie Karty”, z 49 w 2020 roku do 30 w 2024 roku. Średni udział formularzy „Niebieska Karta – A” wypełnionych w związku z przemocą wobec osoby powyżej 67. roku życia wśród wszystkich formularzy „Niebieska Karta – A” wypełnionych w danym roku w badanym okresie wynosi 5%.

W latach 2020-2024 średnio 7,5% wszystkich wypełnionych formularzy „Niebieska Karta - A” w poszczególnych latach dotyczyło przemocy bezpośrednio skierowanej do dzieci. Od 2020 roku stale rośnie liczba procedur „Niebieskie Karty” dotyczących podejrzenia przemocy bezpośrednio stosowanej wobec dziecka (por. 31 procedur w 2020 roku vs. 77 procedur w 2024 roku).¹²¹ Paradoksalnie wzrost liczby zgłoszeń może świadczyć o lepszym funkcjonowaniu systemu ochrony dzieci. Rosnąca świadomość społeczna sprawia, że więcej osób decyduje się na reakcję. Liczba interwencji podejmowanych przez pracowników socjalnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu w związku ze zgłoszeniem nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodzin, w tym opiece nad małoletnimi w ostatnich latach znacząco wzrosła i nadal rośnie (por. 263 interwencji w 2023 roku vs. interwencji 280 w 2024 roku). Tylko w drugim półroczu 2024 roku odnotowano 162 interwencje w środowiskach, w których przebywały dzieci, tj. średnio 27 interwencji miesięcznie.

W myśl znowelizowanej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej każdy małoletni będący świadkiem przemocy jest uznawany za osobę doznającą przemocy domowej. Ogółem wśród wszystkich wszczętych Procedur „Niebieskie Karty” w badanym okresie średnio 14% z nich dotyczyło przemocy wobec małoletnich, w tym dzieci będących świadkami przemocy. W latach 2020 - 2024, pracownicy socjalni na podstawie art. 12 a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, zabezpieczyli w pieczy zastępczej łącznie 76 dzieci w celu zapewnienia im ochrony w sytuacji zagrożenia zdrowia i życia w związku z przemocą domową.

Badanie „Barometr postaw wobec krzywdzenia dzieci w Polsce” przeprowadzone przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę w 2024 roku ujawniło zmiany w postawach społecznych wobec przemocy fizycznej i werbalnej wobec dzieci. Wynika z niego, że niecałe dwie trzecie Polaków zdecydowanie sprzeciwia się karom fizycznym. Niestety, 80% dopuszcza stosowanie krzyku jako metody dyscyplinującej, ponad jedna trzecia (36%) przynajmniej częściowo akceptuje stosowanie kar

¹²⁰ Opracowanie własne MOPS w Radomiu na podstawie danych Zespołu Przeciwdziałania Przemocy.

¹²¹ Dane Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

fizycznych, zaś co piąta osoba jest zdania, że bicie dziecka „poprawia jego zachowanie”. Należy jednak zauważyć, że w ciągu ostatnich 19 lat odsetek przeciwników stosowania kar fizycznych wzrósł aż o 27%, obserwujemy tym samym stopniowy spadek deklarowanej akceptacji dla stosowania przemocy fizycznej wobec dzieci. Jednocześnie nadal stosunkowo wysoka jest akceptacja dla przemocy werbalnej.¹²²

Najbardziej powszechną formę doznawanej przemocy domowej stanowi przemoc psychiczna (dotyczy 65% ogółu osób doznających przemocy), następnie przemoc fizyczna (37,5%). Najmniej powszechną jest przemoc seksualna (3%). Od 2024 roku w statystykach Zespołu Przeciwdziałania Przemocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu wyróżnia się również oprócz przemocy psychicznej, fizycznej, seksualnej również przemoc ekonomiczną, przemoc stosowaną za pomocą środków komunikacji elektronicznej oraz inne formy, np. zaniedbanie, niezaspokajanie potrzeb dziecka czy zmuszanie do spożycia alkoholu. Warto podkreślić, iż ogół osób doznających przemocy domowej doświadcza więcej niż jednej formy przemocy – najczęściej jest to jednocześnie przemoc psychiczna i fizyczna.¹²³

Wraz ze wzrostem liczby wszczętych procedur „Niebieskie Karty” rośnie liczba wypełnianych formularzy „Niebieska Karta - A” przez Policję (w 2024 roku wynosiła 15% więcej niż w 2020 roku). Cyklicznie rośnie również liczba formularzy wypełnianych przez pracowników socjalnych (w 2024 roku 20% więcej, niż w 2020 roku). W 2024 roku prawie czterokrotnie zwiększyła się liczba wszczynanych procedur „Niebieskie Karty” przez przedstawicieli oświaty w stosunku do 2020 roku. Większą aktywność w tym zakresie widać również w przypadku przedstawicieli ochrony zdrowia. Najmniej formularzy „Niebieska Karta - A” tj. na poziomie 1-2 rocznie wypełnia Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zaznaczyć należy jednak, że wśród instytucji wszczynających Procedurę „Niebieskie Karty” znacząco dominuje Policja, sporządzając 89% wszystkich wypełnionych w 2024 roku formularzy „Niebieska Karta – A”, a od 2020 roku odnotowuje się stały wzrost Procedur wszczynanych przez przedstawicieli oświaty (por. 7 w 2020 roku vs. 27 w 2024 roku).¹²⁴

Najwięcej postępowań o przestępstwa z art. 207 par. 1 kodeksu karnego, określającego przestępstwo znęcania się fizycznego lub psychicznego nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, Prokuratura prowadziła w 2021 roku - 373, najmniej w 2023 roku - 288. Włącznie wniesionych zostało 1 674 spraw w latach 2020-2024, 601 z nich z aktem oskarżenia skierowano do Sądu. Wynika z tego, że prawie 36% spraw, zgłaszanych do Prokuratury zawiadamiających o przestępstwie z art. 207 kodeksu karnego kończy się skierowaniem do Sądu. Zawiadomienia najczęściej kierowane były przez policję i osoby fizyczne. Z powyższego wynika, że większość spraw zgłaszanych do Prokuratury kończy się ich umorzeniem.¹²⁵

W latach 2020-2024 Prokuratura Rejonowa w Radomiu, w ramach przerwania przemocy i ochrony osób przed dalszym krzywdzeniem, zastosowała środki zapobiegawcze mające na celu izolowanie sprawcy przemocy, w tym: nakaz opuszczenia lokalu wspólnie zajmowanego z pokrzywdzonym - 105 przypadków, zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego – 121 przypadki, zakaz

¹²² Barometr postaw wobec krzywdzenia dzieci w Polsce, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, https://fdds.pl/Resources/Persistent/2/2/c/3/22c34996d2e2f2a9fd2545d91e659f64b17b920a/Barometr_postaw_wobec_krzywdzenia_FDDS_IPSOS_2024_publ.pdf, odczyt 04.11.2025 roku. Badanie miało na celu systematyczne śledzenie trendów opinii dorosłych obywateli Polski na temat krzywdzenia dzieci, budowania ich samodzielności oraz możliwych rozwiązań systemowych. Zostało zrealizowane przez Ipsos w dniach 13–27 sierpnia 2024 roku na reprezentatywnej próbie 1000 Polaków w wieku 18 lat i więcej.

¹²³ Dane Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

¹²⁴ Dane Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

¹²⁵ Dane Prokuratury Rejonowej Radom-Wschód i Prokuratury Rejonowej Radom-Zachód w Radomiu.

kontaktowania się z pokrzywdzonym – 111 przypadków, tymczasowe aresztowanie - 29 przypadki. Od 2020 roku o ponad połowę zmniejszeniu uległa liczba zastosowanych przez Prokuraturę środków zapobiegawczych w formie nakazu opuszczenia lokalu, co może wynikać ze wzrostu uprawnień Policji w tym zakresie.

Od dnia 30 listopada 2020 roku Policja otrzymała nowe uprawnienia polegające na wydaniu nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub/i zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia wobec osoby, która swoim zachowaniem stosuje przemoc oraz stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej przemocą. Ponadto od dnia 15 sierpnia 2023 roku funkcjonariusze Policji uzyskali kolejne uprawnienia w postaci prawa do zastosowania wobec osoby stosującej przemoc domową zakazu zbliżania się do osoby doznającej przemocy domowej, zakazu kontaktowania się z osobą doznającą przemocy domowej oraz zakaz wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy i przebywania na tym terenie. W latach 2023 - 2024 obserwujemy prawie trzykrotny wzrost zastosowania powyższych środków przez funkcjonariuszy Policji na terenie miasta Radomia (por. 40 w 2020 roku vs. 107 w 2024 roku).

W latach 2020 - 2024 procedury „Niebieskie Karty” prowadzone przez grupy diagnostyczno - pomocowe przy Zespole Interdyscyplinarnym Gminy Miasta Radomia zostały zakończone w 3 391 przypadkach. W 3 079 przypadkach (91% procedur) wynikało to z ustania przemocy domowej i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy domowej, w 312 przypadkach o braku zasadności podejmowania działań, co stanowi średnio 9 % zakończonych procedur. Jednocześnie z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu wynika, że w badanym okresie procedura „Niebieskie Karty” w 294 przypadkach została po raz kolejny wszczęta w rodzinie, pomimo już zakończonego postępowania, co stanowi 9% wszystkich procedur „Niebieskie Karty” prowadzonych przez Zespół Przeciwdziałania Przemocy, co świadczy o wysokiej skuteczności pracy z rodzinami doświadczającymi przemocy.

Gmina Miasta Radomia posiada ofertę wsparcia osób stosujących przemoc domową. Zapewnia program korekcyjno - edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową (łącznie w latach 2020 – 2024 do zajęć przystąpiło 38 osób) oraz program psychologiczno – terapeutyczny (łącznie do zajęć przystąpiło 39 osób w badanym okresie). Z danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radomiu wynika, że rocznie ok. 60 osób kwalifikuje się do zajęć korekcyjno-edukacyjnych. Z praktyki Zespołu Przeciwdziałania Przemocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu wynika, że wskazane jest zwiększenie tej formy wsparcia, by mogła obejmować ok. 35 osób rocznie. Niestety nie wszystkie osoby stosujące przemoc domową poddawane są działaniom edukacyjnym, korekcyjnym i psychologiczno-terapeutycznym, co wynika zarówno z braku chęci współpracy ze strony osób stosujących przemoc, jak również z ich indywidualnej sytuacji (np. praca za granicą) oraz wymogów ustawowych, zgodnie z którymi w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową mogą uczestniczyć osoby uzależnione od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych tylko po ukończeniu programu psychoterapii uzależnień.

Stosowanie odpowiednich oddziaływań edukacyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc pozwala na redukcję agresji, kształtowanie umiejętności komunikacji, budowanie relacji partnerstwa i szacunku wobec bliskich oraz nabywanie umiejętności radzenia sobie z własną złością i agresją. Program oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych jest zatem niezbędny w podejmowaniu działań, mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej oraz zmniejszenie jej negatywnych następstw w życiu rodzinnym oraz społecznym.

Miasto Radom pomaga osobom dotkniętym przemocą domową, poprzez zapewnienie dostępu do punktów konsultacyjnych dla osób doznających przemocy domowej, Ośrodka Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej, Ośrodka Interwencji Kryzysowej, terapii indywidualnej i grupowej, specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i rodzinnego, lokalnego telefonu zaufania. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia w części hostelowej Ośrodka Interwencji Kryzysowej przy ul. Malczewskiego w Radomiu wzrosła z 6 w 2020 roku do 10 w 2024 roku. Tylko w 2024 roku do ww. Ośrodka wpłynęło 786 spraw związanych z przemocą fizyczną i psychiczną. Wobec dużego zapotrzebowania w tym zakresie od listopada 2025 roku podjął działalność nowoutworzony Ośrodek Interwencji Kryzysowej prowadzony przez Fundację Możesz Więcej w ramach projektu: „Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Radomiu – kompleksowa pomoc w kryzysie” współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+).

Na terenie Radomia funkcjonuje szeroko rozwinięta sieć instytucji, które zapewniają wszechstronną, profesjonalną pomoc rodzinom doznającym przemocy domowej. Pomimo licznych instytucji, świadczących wsparcie psychologiczne i prawne osobom doznającym przemocy domowej nadal wskazane jest stałe zwiększanie przez Gminę Miasta Radomia ilości placówek i specjalistów oferujących tego rodzaju wsparcie. Powyższe spowodowane jest systematycznie rosnącym zapotrzebowaniem i ilością osób doznających przemocy domowej. Należy również kontynuować realizację dotychczasowych zadań w ramach Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na terenie Gminy Miasta Radomia na lata 2024-2030, mających na celu podnoszenie świadomości społecznej na temat promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy, upowszechnienie informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy zarówno osobom doznającym, jak i stosującym przemoc domową w celu tworzenia warunków skutecznego przeciwdziałania przemocy.

Z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu wynika, że w reagowanie na podejrzenie przemocy domowej na terenie miasta, zaangażowane są wszystkie podmioty, które zostały do tego upoważnione. Warto jednak zaznaczyć, że poza narzędziami prawnymi i szeregiem specjalistów zobowiązanych do realizacji ustawy o zapobieganiu przemocy domowej niezbędna jest interdyscyplinarna współpraca służb pomocowych. Każda z instytucji ma inne zadania i możliwości działania, i tylko dzięki współdziałaniu możliwe jest zaoferowanie kompleksowej, dostosowanej do potrzeb pomocy. Decyzje podejmowane podczas spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego Gminy Miasta Radomia przyczyniają się do poprawy współpracy między poszczególnymi elementami systemu. Nadal jednak praktyka pracowników socjalnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu pokazuje że niezbędne jest ujednolicenie wiedzy i usprawnienie działań pomiędzy poszczególnymi służbami zaangażowanymi w prace Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych. Brak wiedzy, różnice interpretacyjne przepisów oraz brak spójności regulaminów poszczególnych służb i instytucji w zakresie przemocy, wskazuje na konieczność podejmowania działań w kierunku budowania stałej i efektywnej współpracy pomiędzy instytucjami i służbami, m.in. poprzez wspólne szkolenia.

ZASOBY

- Zespół Interdyscyplinarny, stanowiący koalicję radomskich instytucji i organizacji, ukierunkowany na współdziałanie i interdyscyplinarne uzupełnianie się w rozwiązywaniu problemu przemocy domowej.

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu zajmujący się kompleksowo wsparciem osób uwikłanych w problem przemocy domowej. W ramach struktury Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu funkcjonuje Zespół Przeciwdziałania Przemocy, do którego zadań należy animowanie działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej, koordynowanie wszystkich Procedur „Niebieskie Karty” wszczętych w Radomiu oraz prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami doświadczającymi przemocy.
- „Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej na lata 2024-2030” oraz „Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową na terenie Gminy Miasta Radomia na lata 2024-2030” i „Program oddziaływań psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową na terenie Gminy Miasta Radomia na lata 2024-2030”.
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej w zakresie pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej, polegającej na zapewnienia miejsca pobytu oraz wsparcia psychologicznego i terapeutycznego.
- Caritas Diecezji Radomskiej - Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w zakresie pomocy psychologicznej i terapeutycznej osobom skrzywdzonym na skutek przemocy domowej.
- Kampania Białej wstążki „Nie bij, kochaj spokojnie”, organizowana przez Zespół Interdyscyplinarny Gminy Miasta Radomia, w tym Zespół Przeciwdziałania Przemocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu, ma na celu powstrzymanie przemocy wobec kobiet. Ogólne założenia kampanii to zwrócenie uwagi na zjawisko przemocy domowej, zachęcenie do mówienia i kształtowanie postaw krytycznych wobec zjawiska, edukacja młodych ludzi, przede wszystkim mężczyzn w zakresie konstruktywnych sposobów wywierania wpływu i rozwiązywania konfliktów, kształtowanie nowego pokolenia, które żyje bez przemocy, z szacunkiem i w zgodzie z innymi.
- Liczne akcje i działania profilaktyczne i edukacyjne mające na celu podniesienie poziomu świadomości i wrażliwości wśród dzieci, młodzieży, rodziców i nauczycieli prowadzone przed placówki oświaty.
- Organizacje pozarządowe zapewniające wsparcie psychologiczne, pedagogiczne i terapeutyczne rodzin oraz ich członków w rozwiązywaniu istniejących problemów.

2.5. BEZDOMNOŚĆ

Wielkość populacji osób doświadczających bezdomności w Radomiu, objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu, od kilku lat (2020 - 2024) kształtuje się na podobnym poziomie, oscylując wokół 204 - 229 osób rocznie. Z danych pochodzących z Ogólnopolskiego Badania Liczby Osób Bezdomnych w 2024 roku, koordynowanego przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wynika, że osoby w kryzysie bezdomności w Radomiu stanowią 4,7% wszystkich osób doświadczających bezdomności w województwie mazowieckim.¹²⁶

¹²⁶ „Wyniki Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych - Edycja 2024”, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, <https://www.gov.pl/web/rodzina/wyniki-ogolnopolskiego-badania-liczby-osob-bezdomnych---edycja-2024>, odczyt dnia 17.10.2025 roku.

Osoby w kryzysie bezdomności w Radomiu						
Rok		2020	2021	2022	2023	2024
Liczba osób w kryzysie bezdomności, w tym:		218	229	204	224	226
osoby przebywające poza Radomiem, posiadające ostatnie stałe miejsce zameldowania na terenie Radomia		27	27	22	28	24
osoby posiadające stałe miejsce zameldowania poza Radomiem		15	15	11	16	9
Płeć	mężczyźni	189	193	167	186	184
	kobiety	23	30	34	35	39
	dzieci	6	6	3	3	3
Miejsce pobytu	schronisko	22K + 65M	19K + 51M	26K + 59M	24K + 57M	28K + 46M
	noclegownia	36	19	28	32	28
	placówka służby zdrowia	5	20	8	11	11
	kontener ogrzewany	59	73	47	67	70
	przestrzeń publiczna	11	22	17	20	29
	miejsce niemieszkalne	20	25	19	13	14
Pomoc finansowa	zasiłek stały	45	53	51	50	45
	zasiłek okresowy	124	117	121	118	134

Tabela 2.5-1 Liczba osób w kryzysie bezdomności objętych wsparciem pracowników socjalnych Schroniska dla Bezdomnych w Radomiu w latach 2020-2024.¹²⁷

W latach 2020 - 2024 odnotowano w Radomiu systematyczny wzrost liczby kobiet, tj. o ponad 40%, niemniej podobnie jak w całej Polsce wśród osób w kryzysie bezdomności w Radomiu zdecydowanie dominują mężczyźni, choć ich udział spadł z 86% w 2020 roku do 81% w 2024 roku. W Polsce mężczyźni stanowią 80% (24 880 osób), a kobiety 20% (6162 osoby) wszystkich osób w kryzysie bezdomności.¹²⁸

Sytuacja osób doświadczających bezdomności w mieście w dużej mierze odzwierciedla ogólnopolskie trendy, zwłaszcza w zakresie dominujących grup demograficznych (mężczyźni), wykształcenia (zawodowe) oraz głównych przyczyn bezdomności (konflikty rodzinne i uzależnienie od alkoholu). Niemniej obserwuje się wzrost osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym depresją oraz obecność substancji psychoaktywnych wśród osób w kryzysie bezdomności.¹²⁹

W przypadku osób doświadczających bezdomności kluczowa jest również zależność od pomocy społecznej. Brak własnego źródła dochodu sprawia, że ponad 79% osób w kryzysie

¹²⁷ Opracowanie własne Schroniska dla Bezdomnych w Radomiu.

¹²⁸ Wyniki Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych - Edycja 2024, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, <https://www.gov.pl/web/rodzina/wyniki-ogolnopolskiego-badania-liczby-osob-bezdomnych---edycja-2024>, odczyt dnia 17.10.2025 roku.

¹²⁹ Dane Caritas Diecezji Radomskiej.

bezdомności w Radomiu, korzystających ze wsparcia Schroniska dla Bezdомnych jest w dużej mierze zależnych od pomocy społecznej, utrzymując się ze świadczeń finansowych w formie zasiłków stałych i okresowych. Wśród beneficjentów Schroniska dla Bezdомnych znacząca jest również liczba osób z niepełnosprawnościami. Z pomocy w formie zasiłku stałego, przysługującego osobie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, korzysta co 5 osoba w kryzysie bezdomności. W związku z prognozą starzenia się społeczeństwa należy założyć, że również odczuwalne będzie starzenie się osób w kryzysie bezdomności, a tym samym będzie przybywać osób z niepełnosprawnościami w tej grupie. Powyższe już jest zauważalne poprzez wzrost liczby osób w kryzysie bezdomności, których stan zdrowia nie pozwala na pobyt w Schronisku dla Bezdомnych, co rodzi potrzebę utworzenia w Radomiu schroniska dla bezdomnych z usługami opiekuńczymi. Tego rodzaju placówka pozwoliłaby zapewnić tymczasowe schronienie wraz z usługami opiekuńczymi osobom w kryzysie bezdomności, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonej przez jednostkę całodobowej opieki. W ramach placówki świadczone byłyby również usługi ukierunkowane na wzmacnianie aktywności społecznej, pozwalające w miarę możliwości na wyjście z bezdomności i uzyskanie samodzielności życiowej.

Z danych ogólnopolskich dotyczących bezdomności wynika, że najwięcej osób w kryzysie bezdomności zdiagnozowano w przedziale wiekowym 41 - 60 lat. Kolejną najliczniejszą grupą są osoby najstarsze w przedziale wiekowym 60+. ¹³⁰ W Radomiu w 2020 roku problem bezdomności dotyczył przede wszystkim mężczyzn powyżej 55 roku życia, jednak w następnych latach obserwuje się trend obniżenia wieku dominującej grupy osób w kryzysie bezdomności. W 2024 roku najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku ok. 40 roku życia. ¹³¹ Niepokoi również problem wchodzenia w kryzys bezdomności osób bardzo młodych w wieku 18 – 25 i 25 – 35 lat. ¹³²

W Radomiu, podobnie jak całej w Polsce, w badanym okresie większość osób w kryzysie bezdomności, tj. 83% przebywało w placówkach instytucjonalnych, 17% poza nimi – w przestrzeni publicznej (np.: parki, klatki schodowe) i miejscach niemieszkalnych (np.: domki działkowe, pustostany). Analizując miejsca pobytu osób w kryzysie bezdomności widać rosnące wykorzystanie kontenerów ogrzewanych oraz wzrost liczby osób przebywających w przestrzeni publicznej, co wskazuje na dynamikę w rozdziale miejsc pobytu.

Na podstawie informacji uzyskanych podczas badań ogólnopolskich w 2024 roku można zaobserwować, iż w kraju skracają się epizody bezdomności wśród badanych osób. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby pozostające w kryzysie bezdomności do 2 lat – 31%. Kolejna grupa to osoby w kryzysie bezdomności od 2 do 5 lat – 25%. Tendencja do skracania się epizodów bezdomności, nie jest tak wyraźnie widoczna w danych dla Radomia. W mieście wśród badanych osób pozostawało w kryzysie bezdomności do 2 lat – 29%, od 2 do 5 lat – 27%, od 5 do 10 lat - 27% i powyżej 10 lat 17%. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby w przedziale od 2 do 10 lat – 54%. ¹³³

¹³⁰ Wyniki Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych - Edycja 2024, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, <https://www.gov.pl/web/rodzina/wyniki-ogolnopolskiego-badania-liczby-osob-bezdomnych---edycja-2024>, odczyt dnia 17.10.2025 roku.

¹³¹ Dane Schroniska dla Bezdомnych w Radomiu.

¹³² Dane Caritas Diecezji Radomskiej.

¹³³ Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu obejmujące miasto Radom, zamieszczone w sprawozdaniu Centralnej Aplikacji Statystycznej, pt. Ogólnopolskie badania liczby osób bezdomnych przeprowadzone w nocy z 28 na 29 lutego 2024 roku przekazane w dniu 26.03.2024 roku do Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie.

Ważną kwestią, jaką należy poruszyć, jest postrzeganie osób w kryzysie bezdomności przez ogół społeczeństwa. Postawy wobec osób w kryzysie bezdomności mają swoje źródło przede wszystkim we własnych doświadczeniach oraz przekazie medialnym. Osoba w kryzysie bezdomności to dla większości brudny, pijany, cuchnący człowiek w łachmanach. Osoby, które są w kryzysie bezdomności, a nie pasują do tego stereotypowego obrazu nie są identyfikowane przez społeczeństwo jako bezdomni, bezdomność więc kojarzona jest głównie z bezdomnością „uliczną”. Stereotypy te, pomijają część zbiorowości osób w kryzysie bezdomności doświadczających bezmieszkaniowości (nie mających „standardowego” mieszkania, przebywających w placówkach). W opinii społecznej istnieje też przekonanie, że bezdomność jest w pewnym sensie świadomym wyborem lub co najmniej jest zawiniona, stąd pomoc dla osób w kryzysie bezdomności traktowana jest jako niesprawiedliwa czy zmarnowana. Często niewłaściwie rozumiana tolerancja powoduje traktowanie tego zjawiska bez zastrzeżeń, jako wolnego wyboru, co graniczy z obojętnością i znieczulicą społeczną.¹³⁴

Gmina Miasta Radomia dysponuje Schroniskiem dla Bezdomnych przeznaczonym dla mężczyzn, znajdującym się w strukturze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu, które spełnia wszystkie standardy wprowadzone Rozporządzeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2018 roku. Dostosowanie Schroniska do wskazanych standardów wymagało zmniejszenia liczby miejsc z 38 na 22, co spowodowało, że placówka nie zabezpiecza schronienia dla wszystkich osób potrzebujących. Liczba mieszkańców Schroniska od kilku lat przekracza liczbę miejsc. Optymalne byłoby utworzenie takiej placówki, która mogłaby zapewnić miejsce dla min. 40 osób w kryzysie bezdomności. Od kilku lat obecna placówka ze względu na brak miejsc nie przyjmuje osób w kryzysie bezdomności posiadających ostatnie miejsce stałego zameldowania poza Radomiem, (ok. 10 osób rocznie). Warto zaznaczyć, że w przypadku objęcia tych osób wsparciem, dającym szansę na wyjście z kryzysu bezdomności, koszty udzielonej pomocy, w tym w formie schronienia, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, zobowiązana jest ponieść gmina miejsca ostatniego zameldowania osoby a nie miasto Radom.

Schronisko dla Bezdomnych realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej i przepisów wykonawczych, obejmujących w szczególności: udzielanie tymczasowego schronienia osobom bezdomnym, udzielanie noclegu interwencyjnego w sezonie zimowym w ogrzewanym kontenerze mieszkalnym, zapewnienie warunków do wykonywania zabiegów sanitarnych i utrzymania higieny osobistej, pomoc pracownika socjalnego.

W okresie od jesieni do wiosny każdego roku Schronisko dla Bezdomnych prowadzone przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu prowadzi przyjęcia interwencyjne. Osoby bezdomne mogą w tym okresie przebywać w ogrzewanym kontenerze w standardzie ogrzewalni, wyposażonym w sanitariaty (prysznic i wc) od godziny 18.00 do 8.00. Pracownicy Schroniska oferują w tym czasie gorące napoje, w razie potrzeby czystą odzież, ręczniki i środki czystości. Każda osoba korzystająca z tej formy pomocy może otrzymać skierowanie do jadłodajni na ciepły posiłek. W okresie silnych mrozów, utrzymujących się również w dzień osoby bezdomne nie muszą opuszczać kontenera. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej oraz ze względów bezpieczeństwa do Schroniska nie są przyjmowane osoby będące pod wpływem środków odurzających w tym alkoholu.

Pracownicy socjalni zatrudnieni przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu na potrzeby pracy z osobami w kryzysie bezdomności (2 osoby) przeprowadzają wywiady środowiskowe, prowadzą postępowania w sprawach świadczeń oraz prowadzą pracę socjalną na rzecz

¹³⁴ CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA!, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy, https://rops-katowice.pl/wp-content/uploads/2023/02/2023-02-03-Bezdomnosc-problem_spoeczny.pdf, odczyt dnia 28.11.2025 roku.

osób przebywających w Schronisku dla Bezdomnych, Schronisku dla Bezdomnych Kobiet i Noclegowni Caritas oraz w miejscach niemieszkalnych na terenie Radomia, wskazanych przez osoby w kryzysie bezdomności.

Praca socjalna prowadzona jest z każdą osobą objętą wsparciem Schroniska dla Bezdomnych. Oparta jest na współpracy z osobą w kryzysie bezdomności w celu rozwiązaniem jej problemów życiowych. Dostosowana do indywidualnej sytuacji klienta, uwzględnia m.in. aktywizację społeczną i zawodową, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, podjęciu leczenia czy dostęp do wsparcia prawnego i psychologicznego. W przypadku dalszego wzrostu liczby osób w kryzysie bezdomności niezbędne jest zwiększenie kadry pracowników socjalnych.

Pozostałe placówki dla osób w kryzysie bezdomności, tj. Schronisko dla Bezdomnych Kobiet i Noclegownia dla Kobiet i Mężczyzn działają na podstawie zadania publicznego z zakresu pomocy społecznej, powierzonego Caritas Diecezji Radomskiej przez Gminę Miasta Radomia.

W placówkach dla osób w kryzysie bezdomności, osoby mają zaspokojone podstawowe potrzeby, jednak trudno jest zaspokoić potrzeby społeczne (prywatność, intymność), stąd czas przebywania w nich powinien być jak najkrótszy, by nie prowadziło to do uzależniania się od pomocy. Kluczowe znaczenie powinny mieć mieszkania treningowe i wspomagane – mieszkanie w nich powoduje motywację do zmiany i przede wszystkim upodmiotowienie.

Zgodnie z tymi założeniami Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu aktualnie realizuje projekt „Tworzenie infrastruktury społecznej w ramach deinstytucjonalizacji usług i reintegracji społecznej w Radomiu”, współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Celem projektu jest m.in. utworzenie mieszkania treningowego na potrzeby osób w kryzysie bezdomności.

Do osób w kryzysie bezdomności przebywającym w przestrzeni publicznej i miejscach niemieszkalnych na terenie Radomia docierają z pomocą przede wszystkim streetworkerzy zatrudnieni przez Caritas Diecezji Radomskiej. Celem ich pracy jest pomoc, poradnictwo czy też podjęcie działań interwencyjnych mających na celu zapewnienie osobom doświadczającym bezdomności wsparcia. Co roku świadczą pomoc ok. 140 osobom, nie mniej odnotowują wzrost nowych osób w kryzysie bezdomności (por. 35 osób w 2021 roku vs. 72 osoby w 2024 roku). Utrzymującą się w miarę stała liczba podopiecznych Caritas spowodowana jest pobytem w areszcie, otrzymaniem miejsca w Domu Pomocy Społecznej, zgonem, migracją zarobkową osoby lub do swojej gminy zameldowania. Streetworkerzy prowadzą również, m.in. w szkołach podstawowych, średnich i uczelniach wyższych działania profilaktyczne w formie prelekcji na temat bezdomności, pozyskują lokalnych partnerów do współpracy w zakresie wsparcia osób w kryzysie bezdomności w artykuły pierwszej potrzeby i żywność.

Bezdomność jest przede wszystkim dramatycznym problemem człowieka, który jej doświadcza. Bycie bezdomnym jest piętnem, z którym wiąże się cała pula etykiet – brud, bezrobocie, choroba, alkoholizm, przestępczość, lenistwo. Warto jednak zawsze pamiętać o szerszych, społecznych jej przyczynach. Bardzo ważne jest podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie zapobiegania bezdomności. Niezbędna w tym zakresie jest koordynacja działań i stała współpraca pomiędzy instytucjami i organizacjami udzielającymi wsparcia w ramach wczesnej interwencji, kierowanej do osób zagrożonych kryzysem bezdomności, m.in. osób opuszczających zakłady karne i placówki opiekuńcze, osób usamodzielniających się z pieczy zastępczej, osób doświadczających przemocy domowej, żyjących w trudnej sytuacji materialnej, chorujących psychicznie.

Obecnie zjawisko bezdomności nie rozszerza się w sposób niepokonany w mieście, niemniej skala zjawiska rośnie. Ważne jest by pomoc dla osób w kryzysie bezdomności stawała się coraz bardziej dostępna i skuteczna. W procesie wychodzenia z bezdomności kluczowe jest

zapewnienie stabilizacji mieszkaniowej, wsparcie psychologiczne i aktywizacja zawodowa, oraz pomoc w odbudowaniu relacji rodzinnych i społecznych. Skuteczne przeciwdziałanie bezdomności wymaga zintegrowanych działań instytucjonalnych, stabilnego finansowania oraz współpracy zarówno ze strony samorządów, jak i organizacji pozarządowych.

ZASOBY

- Schronisko dla Bezdomnych znajdujące się w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu, przeznaczone dla mężczyzn zapewnia kompleksowe wsparcie osobom doświadczającym bezdomności oraz nią zagrożonych (dysponuje 22 miejscami).
- Streetworkerzy (2 osoby) zatrudnieni przez Caritas Diecezji Radomskiej - od 2020 roku świadczą pomoc osobom ok. 140 osobom w kryzysie bezdomności.
- Schronisko dla Bezdomnych Kobiet (dysponuje 22 miejscami) i Noclegownia dla Kobiet i Mężczyzn (dysponuje 24 miejscami dla mężczyzn i 6 miejscami dla kobiet) prowadzone przez Caritas Diecezji Radomskiej.¹³⁵
- Fundacja „Podajmy sobie dłonie” przy ul. 1905 Roku nr 54A lok 58 w Radomiu od kilku lat świadczy pomoc na rzecz osób w kryzysie bezdomności m.in. w formie zapewnienia miejsca całodobowego pobytu, w tym osobom posiadającym ostatni meldunek w innej niż Radom gminie.
- Fundacja „Powstań Bracie” przy ul. Juliusza 18 w Radomiu od 2021 roku świadczy pomoc na rzecz osób w kryzysie bezdomności m.in. w formie zapewnienia miejsca całodobowego pobytu, dysponuje 20 miejscami.
- Związek Stowarzyszeń Radomski Bank Żywności ul. Kościelna 5 w Radomiu, zajmujący się systematycznym bezpłatnym pozyskiwaniem żywności z różnorodnych źródeł – przede wszystkim takiej, która może ulec zepsuciu lub zniszczeniu i bezpłatnym przekazaniem do lokalnych organizacji dobroczynnych i placówek pomocy społecznej, celem wsparcia osób doświadczających głodu i niedożywienia.
- Misja Społeczna „PRZYSTAŃ” przy ul. 25-go Czerwca 41 w Radomiu, prowadzi kawiarnię dla osób ubogich, oferuje pomoc w formie żywności, możliwości skorzystania z prysznica oraz pralki.

2.6. BEZROBOCIE

Analiza danych za lata 2020-2024 pokazuje, że Radom doświadczył znacznej poprawy sytuacji na rynku pracy w początkowym okresie (lata 2021-2022), charakteryzującej się spadkiem ogólnej liczby bezrobotnych i stopy bezrobocia w stosunku do 2020 roku. Spadek ten był szczególnie widoczny w przypadku liczby osób długotrwale bezrobotnych oraz bez kwalifikacji zawodowych. W 2021 roku liczba wyrejestrowanych, głównie z powodu podjęcia pracy, wzrosła o 23% w stosunku do 2020 roku co świadczyło o większej dynamice rynku pracy i skuteczności działań urzędu pracy. W 2021 roku również liczba nowo zarejestrowanych bezrobotnych zmalała o 10% w stosunku do 2020 roku. Jednakże, dane za 2023 i 2024 rok wskazują na pewne spowolnienie lub stabilizację trendów poprawy, z niewielkim wzrostem stopy bezrobocia i ogólnej liczby bezrobotnych w 2024 roku. Niepokojący jest wzrost zgłoszonych zwolnień z przyczyn dotyczących zakładu pracy w 2024 roku, co może sygnalizować pogorszenie koniunktury gospodarczej lub restrukturyzację

¹³⁵ Dane Schroniska dla Bezdomnych w Radomiu oraz Caritas Diecezji Radomskiej.

w niektórych sektorach. Pomimo tego, na przestrzeni lat od 2020 do 2024 roku podjęcie pracy przez mieszkańców Radomia nadal pozostawało głównym powodem wyrejestrowania.¹³⁶

Należy również zauważyć, iż mimo poprawy sytuacji na rynku pracy w Radomiu, to nadal na tle Polski stopa bezrobocia w Radomiu jest dość wysoka i jest to trend utrzymujący się od lat. We wszystkich analizowanych latach, tj. od 2020 do 2024 roku, stopa bezrobocia w Radomiu była znacząco (prawie dwukrotnie) wyższa niż średnia stopa bezrobocia dla całej Polski. Różnica ta wynosiła od około 5 do ponad 6 punktów procentowych. Zarówno w Radomiu, jak i w całej Polsce, od 2020 do 2022 roku obserwuje się tendencję spadkową w stopie bezrobocia:

- Radom: z 12,4% w 2020 roku do 9,2% w 2022 roku,
- Polska: z 6,8% w 2020 roku do 5,2% w 2022 roku.

Jednakże, w latach 2023 i 2024, tendencje zaczęły się różnić. Podczas gdy ogólnopolska stopa bezrobocia utrzymywała się na bardzo niskim i stabilnym poziomie (5,1-5,2%), w Radomiu nastąpił lekki wzrost z 9,2% w 2022 roku do 9,6% w 2024 roku.¹³⁷

Podsumowując, rynek pracy w Radomiu, choć odnotował poprawę w latach 2020-2022, charakteryzuje się systematycznie wyższym poziomem bezrobocia w porównaniu do średniej krajowej, a w ostatnich latach (2023-2024) wykazywał nawet niewielki trend wzrostowy, podczas gdy w całym kraju stopa bezrobocia pozostawała na stabilnym, niskim poziomie. Należy zauważyć, że wyższy poziom bezrobocia może potęgować migrację w poszukiwaniu pracy w innych miastach i wpływać na dalszy spadek liczby ludności miasta.

Systematyczny odpływ osób w wieku produkcyjnym (ujemne saldo migracji), przyczynia się do spadku liczby osób pracujących w Radomiu. W grudniu 2024 roku liczba pracujących w mieście wynosiła 69777 osób tj. o 2,4% mniej niż w grudniu 2022 roku.¹³⁸

Struktura wieku bezrobotnych Radomian na przestrzeni lat 2020-2024 jest w miarę stabilna. W badanym okresie bezrobocie dotyczyło przede wszystkim osoby w wieku 35-44 lata, które zarówno w 2020 jak i 2024 roku stanowiły ponad 27% wszystkich bezrobotnych. Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu pokazują, że osoby w wieku 45-54 lata mają coraz większy problem ze znalezieniem pracy, ich udział wśród wszystkich bezrobotnych wzrósł z 21,5% w 2020 roku do 26,3% w 2024 roku. Wydaje się, że lepiej kształtuje się sytuacja młodych dorosłych, szczególnie osób w wieku 25-34 lata, ich udział wśród wszystkich bezrobotnych zmniejszył się z 24,3% w 2020 roku do 20,9% w 2024 roku. Niemniej sytuacja na rynku pracy ma swoje odzwierciedlenie w sytuacji demograficznej Radomian. Liczba osób w wieku 45-54 w badanym okresie wzrosła o 1,9% a liczba osób w wieku 25 - 34 spadła o 2%.

Choć wśród ogółu bezrobotnych w latach 2020 - 2024 dominują osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej oraz zasadniczym zawodowym to w przypadku kobiet sytuacja wygląda inaczej. Największą grupę bezrobotnych tworzą niezmiennie kobiety z wykształceniem wyższym (w 2020 roku – 24% i w 2024 roku - 23,5%). Kolejną grupę najbardziej zagrożoną bezrobociem stanowiły do 2023 roku kobiety z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej, natomiast w 2024 roku z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym. Może to świadczyć o rosnącym problemie niedopasowania kwalifikacji do potrzeb rynku pracy. Niezmiennie najmniej liczną grupę bezrobotnych zarówno w odniesieniu do mężczyzn jak i kobiet stanowią osoby z wykształceniem

¹³⁶ Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu.

¹³⁷ Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 1990-2025, Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/stopa-bezrobocia-rejestrowanego-w-latach-1990-2025,4,1.html>, odczyt dnia 17.10.2025 roku.

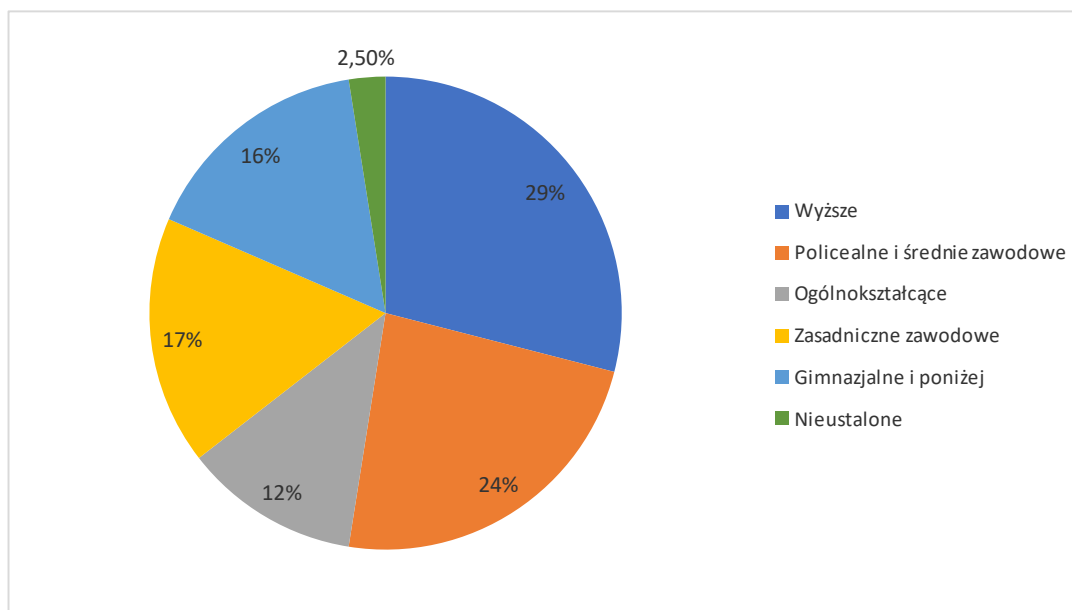
¹³⁸ Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>, odczyt dnia 06.11.2025 roku.

ogólnokształcącym co może wynikać z faktu, że osoby z wykształceniem ogólnokształcącym stanowią również najmniej liczną grupę mieszkańców Radomia. Uwzględniając strukturę mieszkańców Radomia według wykształcenia najtrudniej znaleźć jest zatrudnienie kolejno: osobom z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej, zasadniczym zawodowym, ogólnokształcącym, policealnym i średnim zawodowym i na końcu wyższym.

Wykształcenie podobnie jak i sama aktywność zawodowa nie tylko gwarantuje lepsze warunki bytowe, ale również odgrywa ogromną rolę w kształtowaniu się pozytywnej samooceny oraz wpływa na ogólne poczucie zadowolenia z życia.

Niski poziom wykształcenia ogranicza szanse na rynku pracy i zwiększa zagrożenie wykluczeniem społecznym. Z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu wynika, że wśród osób korzystających z pomocy społecznej 24,2% stanowią osoby z wykształceniem ogólnokształcącym i powyżej (w tym 3,2% osoby z wykształceniem wyższym), natomiast 75,8% to osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i poniżej. Inaczej sytuacja przedstawia się w przypadku osób pozostających w zainteresowaniu Zespołu Przeciwdziałania Przemocy (zarówno osób potencjalnie doświadczających przemocy jak i osób potencjalnie stosujących przemoc), gdzie nieznacznie ale większość – 50,2% stanowią osoby z wykształceniem ogólnokształcącym i powyżej (w tym 16,9% osoby z wykształceniem wyższym).

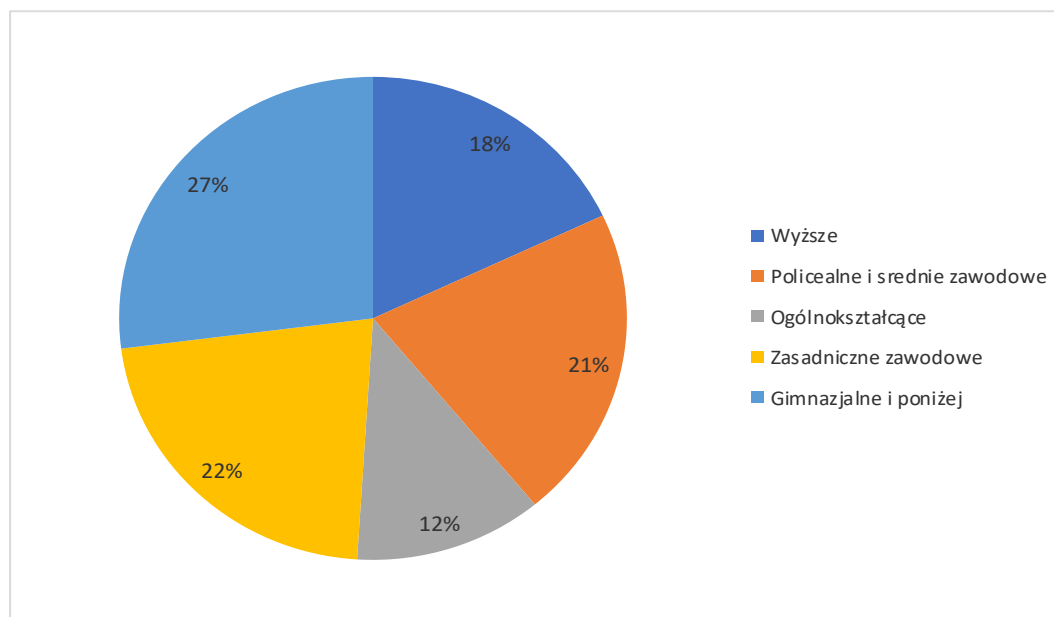
Wykształcenie mieszkańców Radomia zgodnie z ostatnim, przeprowadzonym w 2021 roku narodowym spisem powszechnym kształtuje się następująco:

Wykres 2.6-1 Wykształcenie mieszkańców Radomia w 2021 roku.¹³⁹

¹³⁹ Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>, odczyt dnia 06.11.2025 roku.

Wykształcenie osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Radomiu w 2024 roku kształtuje się następująco:

Wykres 2.6-2 Wykształcenie osób bezrobotnych w Radomiu zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w 2024 roku.¹⁴⁰

Znaczną część ogółu osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Radomiu stanowią osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy, tj. osoby bezrobotne, które ze względu na określone uwarunkowania mają znaczne trudności z wkroczeniem lub utrzymaniem się na rynku pracy, w tym: osoby długotrwale bezrobotne (54% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w 2024 roku) i powyżej 50 r. ż. (30% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w 2024 roku), poniżej 30 r. ż. (17% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w 2024 roku), osoby z niepełnosprawnością (7,5% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w 2024 roku). Najliczniejszą grupę bezrobotnych w latach 2020-2024 niezmiennie stanowiły osoby długotrwale bezrobotne.¹⁴¹ Długotrwale bezrobocie może wynikać częściowo z braku faktycznego zainteresowania osoby podjęciem legalnego zatrudnienia. Takie zjawisko obserwowane jest w przypadku osób długotrwale bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej, posiadających obciążenia w postaci zadłużenia komorniczego.

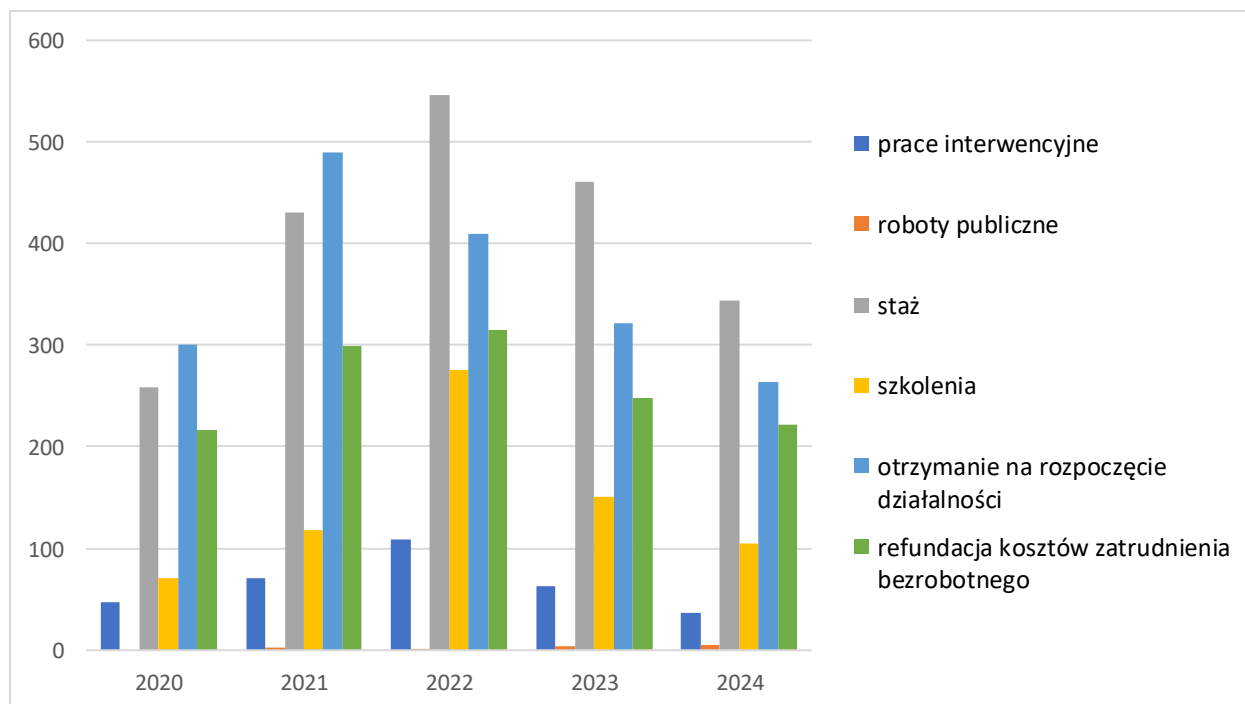
Powiatowy Urząd Pracy w Radomiu podejmuje szereg działań mających na celu aktywizację zawodową osób bezrobotnych, w tym realizuje liczne programy i projekty oraz promuje działania związane z zatrudnieniem, organizując konferencje, spotkania i giełdy pracy, na które zapraszani są pracodawcy i potencjalni pracownicy, ponadto udostępnia w social mediach publikacje zawierające szereg informacji dotyczących usług i instrumentów rynku pracy skierowanych zarówno do osób szukających pracy jak również pracodawców.¹⁴² Niemniej w ostatnich 2 latach obserwujemy spadek liczby osób bezrobotnych objętych wsparciem w ramach podstawowych form aktywizacji zawodowej realizowanych w ramach Funduszu Pracy. Katalog podstawowych form aktywizacji zawodowej, obejmuje: staże, szkolenia, prace interwencyjne, roboty publiczne, refundację kosztów wyposażenia

¹⁴⁰ Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu.

¹⁴¹ Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu.

¹⁴² Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu.

lub doposażenia stanowiska pracy oraz jednorazowe środki na dofinansowanie podejmowania działalności gospodarczej.¹⁴³

Wykres 2.6-3 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Radomiu objętych wsparciem w ramach podstawowych form aktywizacji zawodowej w latach 2020 – 2024.¹⁴⁴

Skala rejestrowanego bezrobocia w Radomiu w tym osób długotrwale bezrobotnych oraz analiza efektywności podstawowych form aktywizacji zawodowej, tj. wskaźnik efektywności zatrudnieniowej i wskaźnik efektywności kosztowej¹⁴⁵ pokazuje, że samorząd nie dysponuje wystarczającymi narzędziami, które mogłyby skłonić mieszkańców do podejmowania zatrudnienia.

Dane pokazane w ujęciu ogólnokrajowym oraz z poziomu województwa mazowieckiego i Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu w latach 2020 – 2023 wskazują na spadek efektywności podstawowych form aktywizacji zawodowej w 2023 roku w stosunku do 2021 roku. Niemniej o ile wskaźnik efektywności zatrudnieniowej w Radomiu (85,59%) w 2020 roku był porównywalny ze wskaźnikiem dla kraju (85,35%) i województwa mazowieckiego (85,64%) to w 2023 roku jego wartość spadła (do 78,41%) i odbiegała od wartości wskaźnika dla kraju (82,56%) i województwa

¹⁴³ Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej, realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Minifile:///C:/Users/sztencel_a/Downloads/Efektywno%C5%9B%C4%87_PFAZ_2023_opracowanie.pdf, odczyt dnia 05.12.2025 roku.

¹⁴⁴ Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu.

¹⁴⁵ Zgodnie z art. 4 ust. 1¹ ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, wskaźnik efektywności zatrudnieniowej podstawowych form aktywizacji zawodowej, to udział procentowy liczby osób, które w trakcie lub po zakończeniu udziału w podstawowych formach aktywizacji zawodowej zostały wykazane jako zatrudnione, w stosunku do liczby osób, które zakończyły udział w podstawowych formach aktywizacji zawodowej, natomiast wskaźnik efektywności kosztowej podstawowych form aktywizacji zawodowej, rozumianej jako stosunek kwoty wydatków Funduszu Pracy poniesionych przez samorządy powiatowe na finansowanie podstawowych form aktywizacji zawodowej do liczby osób, które w trakcie lub po zakończeniu udziału w podstawowych formach aktywizacji zawodowej zostały wykazane jako zatrudnione.

mazowieckiego (80,07%). Analiza wskaźnika efektywności kosztowej w badanym okresie również ukazuje Radom w niekorzystnym świetle (średnia roczna dla Polski – 15 960,38 zł, dla województwa mazowieckiego 17 952,34 zł, dla Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu – 21 495,20 zł).¹⁴⁶

Rozwiązywanie problemu bezrobocia w tym długotrwałego wymaga kompleksowego podejścia, które obejmuje edukację, szkolenia zawodowe, wsparcie społeczne oraz odpowiednie polityki rynku pracy, które wspierają osoby poszukujące pracy i pomagają im powrócić na rynek pracy.

Zjawisko długotrwałego bezrobocia, zwłaszcza w przypadku osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, wymaga konieczności zwiększenia obszaru oddziaływania aktywizacyjnego na tę grupę bezrobotnych i efektywności wsparcia oraz koordynacji i komunikacji w działaniach podejmowanych wspólnie przez różne instytucje oferujące wsparcie osobom długotrwale bezrobotnym. Oprócz realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy licznych projektów i programów w ramach aktywnych form wsparcia, w których pierwszeństwo udziału mają osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy, wsparciem może być również rozwój na terenie miasta podmiotów ekonomii społecznej, m.in.: klubów i centrów integracji społecznej oraz przedsiębiorstw społecznych. Ich zadaniem jest świadczenie usług służących reintegracji społecznej i zawodowej, tworzenie miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym: osób długotrwale bezrobotnych, bezdomnych, z niepełnosprawnościami, uzależnionych od alkoholu i narkotyków, chorych psychicznie, zwalnianych z zakładów karnych oraz uchodźców. W Radomiu aktywnie działają dwa kluby integracji społecznej i sześć przedsiębiorstw społecznych. Klub Integracji Społecznej „W kierunku zatrudnienia” prowadzony przez Fundację Rozwój Aktywność Społeczność z siedzibą przy ul. Mielczarskiego 3 lok.1 w Radomiu, zapewnia 15 miejsc dla osób z niepełnosprawnościami oraz Klub Integracji Społecznej „Nowa Szansa”, prowadzony przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu przy ul. Limanowskiego 134, skierowany przede wszystkim do osób długotrwale bezrobotnych, obejmuje wsparciem średnio 12 osób rocznie.

Uchwałą nr XXXI/295/2025 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 22 września 2025 roku podjęto decyzję w sprawie utworzenia Miejskiego Urzędu Pracy w Radomiu. Powstanie Miejskiego Urzędu Pracy w Radomiu pozwoli na skuteczniejsze reagowanie na zmiany lokalnej sytuacji gospodarczej oraz współpracę z pojawiającymi się w mieście przedsiębiorcami. Ponadto, Miasto Radom będzie miało realny wpływ na wydatki ponoszone przez jednostkę i na pomoc udzielaną dla radomskich pracodawców. Urząd ma rozpocząć swoją działalność od 1 stycznia 2026 roku.

W dniu 1 czerwca 2025 roku weszła w życie nowa ustawa o rynku pracy i służbach zatrudnienia, która zastąpiła ustawę z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy dając początek dużej zmiany w podejściu do rynku pracy w Polsce. Celem reformy jest modernizacja instytucji rynku pracy i efektywniejsze wspieranie osób poszukujących zatrudnienia poprzez wprowadzenie innowacyjnych programów aktywizacyjnych i wprowadzenie szeregu modyfikacji, m. in. podwyższenie zasiłków, nowe zasady rejestracji tj. możliwość rejestracji w urzędzie pracy na podstawie miejsca zamieszkania, a nie jak dotychczas – miejsca zameldowania i możliwość wyboru przez bezrobotnego formy kontaktu z urzędem pracy (osobiście, on-line, telefonicznie), udostępnienie portalu ePraca, który zastąpił dotychczasową Centralną Bazę Ofert Pracy (CBOP), zwiększając transparentność i dostępność ofert pracy dla wszystkich. Ponadto zmiany w ustawie wprowadzają nowe instrumenty dla pracodawców i pracowników w tym m.in. premię

¹⁴⁶ Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, *Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej - Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej - Portal Gov.pl*, odczyt dnia 05.12.2025 roku.

za aktywnego seniora. Pracodawcy, którzy zatrudnią osoby w wieku emerytalnym, mogą liczyć na dopłatę do 50% minimalnego wynagrodzenia za drugi miesiąc pracy – przez cały rok zatrudnienia. Nowe przepisy obejmują również bezrobotnych po 50. roku życia, przyznając tej grupie pierwszeństwo w dostępie do wsparcia i aktywizacji zawodowej. Bezrobotni, którzy ukończyli 50. rok życia i mają co najmniej 20 lat stażu pracy, mogą pobierać zasiłek przez 365 dni, zamiast standardowych 180 dni. Również ważną zmianą dla osób z niepełnosprawnościami jest wydłużenie podstawowego okresu pobierania zasiłku dla bezrobotnych niepełnosprawnych ze 180 do 365 dni.

Wraz ze wzrostem liczby seniorów jak i osób z niepełnosprawnościami niezbędne są działania mające na celu ich aktywizację zawodową. Dzięki zmianom w ustawie o rynku pracy i służbach zatrudnienia pracodawcy otrzymują wsparcie urzędu pracy w tworzeniu miejsc pracy dla tych osób. Rządowe wsparcie obejmuje programy mające na celu rozwijanie rynku pracy dla osób z niepełnosprawnościami. Wsparcie firm zatrudniających osoby z dysfunkcjami poprzez różnego rodzaju ulgi i dotacje oraz różnorodne szkolenia, mające na celu podnoszenie kwalifikacji osób z niepełnosprawnościami, pomagają w zdobywaniu umiejętności niezbędnych na rynku pracy, a także w budowaniu pewności siebie i niezależności. Rola organizacji pozarządowych jest również nie do przecenienia. Dzięki współpracy i wsparciu realizacji rządowych programów przez sektor pozarządowy możliwe jest zapewnienie wsparcia bardziej kompleksowego i dopasowanego do indywidualnych potrzeb uczestników.

Oprócz wsparcia osób niepełnosprawnych i seniorów na rynku pracy bardzo ważne jest również zatrzymanie migracji młodych ludzi. Przyjazne miasto dla młodych osób to takie, które posiada zarówno ofertę akademicką, odpowiedni rynek mieszkaniowy ale przede wszystkim możliwość rozwoju kariery zawodowej.

Na rynek pracy wkracza pokolenie urodzone po 1995 roku, czyli pokolenie „Z”. Z raportu „Rynek pracy, edukacja, kompetencje – październik 2024” wydanego przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) wynika, że wkrótce co piąty pracownik w Polsce będzie należał do pokolenia Z, tymczasem sytuacja młodych ludzi na rynku pracy pozostaje trudna.¹⁴⁷ Wzrasta stopa bezrobocia wśród osób poniżej 25. roku w Polsce. Ten wzrost może być oznaką narastających trudności młodzieży w znalezieniu zatrudnienia, szczególnie w kontekście rynku pracy, który coraz częściej wymaga specjalistycznych kompetencji i doświadczenia zawodowego. Te dane są niepokojące, ponieważ młode osoby stanowią kluczową grupę dla przyszłości gospodarki. Odpowiednia aktywizacja tej grupy zawodowej jest więc kluczowym wyzwaniem, zwłaszcza pamiętając sytuację sprzed dwóch dekad, gdzie młodzi nie mogąc znaleźć pracy, szukali jej za granicą. Rozwiązaniem może być wdrożenie programów wsparcia, takich jak praktyki zawodowe, staże czy mentoring, które mogłyby pomóc w zdobyciu odpowiednich umiejętności i doświadczeń. Inwestowanie w rozwój kompetencji cyfrowych oraz promowanie elastycznych form zatrudnienia, takich jak praca hybrydowa, mogłoby znacząco poprawić ich sytuację, zwiększając konkurencyjność młodzieży na rynku pracy oraz ich szanse na stabilne zatrudnienie.¹⁴⁸

¹⁴⁷ „Bezrobocie wśród młodych. Alarmujące dane płyną z raportu PARP”- październik 2024, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP), <https://www.parp.gov.pl/component/content/article/87380:bezrobocie-wsrod-mlodych-alarmujace-dane-plyna-z-raportu-parp#:~:text=Wysoka%20stopa%20bezrobocia%20w%C5%9Br%C3%B3d%20m%C5%82odych%20ludzi%20uwydatnia%20potrzeb%C4%99,moq%C5%82yby%20pom%C3%B3c%20w%20zdobyciu%20odpowiednich%20umiej%C4%99tno%C5%9Bci%20i%20do%C5%9Bwiadcz%C5%84>, odczyt dnia 28.11.2025 roku.

¹⁴⁸ Bezrobocie wśród młodych. Alarmujące dane płyną z raportu PARP- październik 2024, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP), <https://www.parp.gov.pl/component/content/article>, odczyt dnia 28.11.2025 roku.

Mając świadomość wyzwań w obszarze społeczno-gospodarczym niezbędne jest określenie wyzwań lokalnego rynku pracy na najbliższe lata zgodnie koncepcją „Przemysłu 4.0” opartego na transformacji cyfrowej i inteligentnych technologiach. Przyspieszenie cyfrowe we wszystkich obszarach aktywności społeczno-gospodarczej, jest fundamentem koniecznej transformacji.¹⁴⁹ Rozwój nowoczesnej gospodarki wymaga dopasowania kompetencji do potrzeb przyszłego rynku pracy. Priorytet w tym zakresie mają kompetencje cyfrowe – w szczególności dotyczące poziomu ponadpodstawowego. Zdobywanie nowych kompetencji jest najważniejszym elementem budowania kapitału ludzkiego. Jest to także zasadniczy element warunkujący wzrost produktywności pracy. W wyniku dynamicznie zachodzących zmian i przewidywanej transformacji strukturalnej gospodarki należy z wyprzedzeniem programować rozwój kadr, m.in. we współpracy z przedsiębiorstwami, tak by rynek pracy nie borykał się ze strukturalnym niedopasowaniem kompetencji, a w konsekwencji – z bezrobociem technologicznym.¹⁵⁰ Filarem powszechnej cyfryzacji gospodarki jest zapewnienie odpowiedniej edukacji w dziedzinie kompetencji cyfrowych. Tak jak powszechna edukacja umożliwiła wejście społeczeństw w etap rozwoju gospodarczego napędzanego potencjałem pracowników, tak edukacja cyfrowa pozwoli w pełni wykorzystać potencjał danych niezbędny do dalszego rozwoju. Nieuniknionym jest, że w nieodległej przyszłości zmniejszy się znaczenie części zawodów, a równocześnie będą pojawiały się nowe „zawody przyszłości”. Część z nich będzie wymagała kształcenia w wąskich specjalizacjach, inne kluczowych kompetencji i rozległej, wszechstronnej wiedzy.¹⁵¹

Samorząd gminny odgrywa kluczową rolę w wspieraniu lokalnych przedsiębiorców. Dzięki różnorodnym inicjatywom, takim jak dotacje, ulgi podatkowe, centra wsparcia przedsiębiorczości czy programy szkoleniowe, samorząd może przyczynić się do rozwoju lokalnej gospodarki. Wspieranie przedsiębiorczości przynosi liczne korzyści zarówno dla przedsiębiorców, jak i dla społeczności lokalnych, w tym tworzenie nowych miejsc pracy, wzrost dochodów gminy oraz poprawę jakości życia mieszkańców.

ZASOBY

- Od 1 stycznia 2026 roku Miejski Urząd Pracy w Radomiu - w zakresie udzielania pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy mieszkańcom Radomia w znalezieniu zatrudnienia, a także pracodawcom w pozyskaniu pracowników.
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu - w zakresie organizacji i koordynacji prac społecznie-użytecznych, przyznawania świadczeń osobom bezrobotnym, znajdującym się w szczególnej sytuacji życiowej oraz prowadzenia działań z zakresu pracy socjalnej związanej z problemem bezrobocia i Klubu Integracji Społecznej, a także w zakresie dofinansowań do edukacji, rozpoczęcia działalności gospodarczej oraz zwrotu kosztów wyposażenia stanowiska pracy osób z niepełnosprawnościami.
- Podmioty ekonomii społecznej m.in.: Fundacja Kreatywnych Innowacji, Fundacja Dobry Duszek, Stowarzyszenie na rzecz wspierania rodzin „Nowe Perspektywy”, Przedsiębiorstwo

¹⁴⁹ Polityka Przemysłowa Polski – Komunikat, Ministerstwa Rozwoju Pracy i Technologii, <https://www.teraz-srodowisko.pl/media/pdf/aktualnosci/15142-polityka-przemyslowa-polski.pdf>, odczyt dnia 28.11.2025 roku.

¹⁵⁰ Polityka Przemysłowa Polski – Komunikat, Ministerstwa Rozwoju Pracy i Technologii, <https://www.teraz-srodowisko.pl/media/pdf/aktualnosci/15142-polityka-przemyslowa-polski.pdf>, odczyt dnia 28.11.2025 roku.

¹⁵¹ Polityka Przemysłowa Polski – Komunikat, Ministerstwa Rozwoju Pracy i Technologii, <https://www.teraz-srodowisko.pl/media/pdf/aktualnosci/15142-polityka-przemyslowa-polski.pdf>, odczyt dnia 28.11.2025 roku.

Spółeczne „Gospoda Jaskółeczka”, Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Przyjaźni”.

- W ramach struktur Urzędu Miejskiego w Radomiu - Centrum Organizacji Pozarządowych, którego celem jest tworzenie warunków do powstawania, funkcjonowania oraz rozwoju obywatelskich grup inicjatywnych i radomskich organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Radomia.

2.7. KOMUNALNE ZASOBY MIESZKANIOWE

Polityka mieszkaniowa w Polsce koncentruje się na zwiększeniu dostępności mieszkań, zwłaszcza dla osób o niższych dochodach, poprzez rozwój budownictwa społecznego i komunalnego oraz poprawę jakości istniejących zasobów. Rolą gmin jest aktywna pomoc w zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych. Wsparcie skierowane jest w szczególności do osób najbiedniejszych, poprzez zapewnienie lokalu nadającego się do zamieszkania. Wyrazem tych działań jest zapewnienie schronienia osobom pozbawionym mieszkań, w tym osobom w kryzysie bezdomności. W tym zakresie niezbędne są zasoby Gminy w postaci lokali socjalnych, przeznaczone na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych najuboższych oraz na wykonanie wyroków eksmisyjnych z prawem do lokalu socjalnego.

Lokale komunalne należą do gminy i są przeznaczone dla osób ubiegających się o nie według kryteriów określonych przez gminę. Stanowią szczególną formę pomocy społecznej dla mieszkańców, których nie stać na najem lub posiadanie własnego mieszkania. Lokale komunalne, to zarówno lokale mieszkalne, które oferują wyższy standard, jak i socjalne o obniżonym standardzie.

Uchwałą Rady Miejskiej w Radomiu Nr 209/2007 z dnia 29.10.2007 roku z dniem 1 stycznia 2008 roku utworzono jednostkę budżetową o nazwie Miejski Zarząd Lokalami (MZL) w Radomiu przeznaczoną do zarządzania i administrowania nieruchomościami i lokalami, będącymi własnością Gminy Miasta Radomia. Oprócz skutecznego i efektywnego gospodarowania mieniem komunalnym Gminy zadaniem MZL jest zaspokajanie bieżących i przyszłych potrzeb mieszkaniowych społeczności lokalnej.

Jak wynika z danych, z roku na rok, liczba mieszkań socjalnych w zasobach miasta Radomia maleje (por. 1 311 w 2020 roku vs. 1 193 w 2024 roku), natomiast wzrasta liczba lokali mieszkalnych (por. 2 426 w 2020 roku vs. 2 529 w 2024 roku). W przypadku złożonych wniosków obserwuje się stały wzrost ich liczby, zarówno w przypadku lokali mieszkalnych (por. 194 wniosków w 2020 roku vs. 224 w 2024 roku), jak i osób oczekujących na mieszkanie socjalne por. (120 osób w 2020 roku vs. 246 osób w 2024 roku). Obecnie Miejski Zarząd Lokalami dysponuje 1194 mieszkaniami socjalnymi oraz 2613 lokalami mieszkalnymi. Ponadto na liście posiadających pozytywną opinię Społecznej Komisji Mieszkaniowej jest 297 wniosków o najem socjalny lokalu oraz 86 wniosków o najem lokalu mieszkalnego. Rocznie składanych jest kilkaset wniosków o przydział. Warunkiem otrzymania propozycji lokalu jest posiadanie pozytywnej opinii Społecznej Komisji Mieszkaniowej. Miejski Zarząd Lokalami dysponuje przede wszystkim lokalami o ograniczonej powierzchni, co utrudnia zaspokojenie potrzeb rodzin wieloosobowych. Większość osób posiadających pozytywną opinię Społecznej Komisji Mieszkaniowej otrzymało propozycję, co najmniej jednego lokalu. Wiele osób posiadających pozytywną opinię otrzymało po kilkanaście propozycji najmu lokalu, których z różnych przyczyn nie przyjmują i w dalszym ciągu są umieszczeni na liście osób oczekujących na przydział. W związku z tym nie ma możliwości dokładnego określenia średniego czasu oczekiwania

na przydział lokalu.¹⁵² Odrzucanie propozycji najmu może wiązać się między innymi ze złym stanem technicznym lokali. Według stanu na dzień 31.12.2024 roku w zasobach mieszkaniowych Radomia znajdowało się 7 budynków w tym 144 mieszkań w złym stanie technicznym oraz 5 budynków w bardzo złym stanie technicznym, w tym 90 mieszkań.¹⁵³

Zaplecze mieszkaniowe w Radomiu podlega rozbudowie, czego przykładem jest nie tylko budownictwo prywatne, ale również realizacja rządowego programu Mieszkanie Plus, zlokalizowanego przy ul. Tytoniowej, obejmującego dwa 7-piętrowe budynki ze 124 mieszkaniami oraz budynek, z 90 lokalami mieszkalnymi, przy ul. Piastowskiej.¹⁵⁴

Częścią polityki mieszkaniowej w mieście jest pomoc udzielana w formie dodatku mieszkaniowego mająca na celu wsparcie finansowe osób, które nie są w stanie samodzielnie ponosić kosztów związanych z utrzymaniem domu lub mieszkania. Wnioski składane są w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Radomiu. Na przestrzeni ostatnich lat odnotowuje się spadek tej formy pomocy. W 2020 roku dodatek mieszkaniowy został przyznany dla 2 703 gospodarstw domowych, natomiast w 2024 roku przyznano go 2 484 gospodarstwom domowym, co może wiązać się zarówno z poprawą sytuacji ekonomicznej jak i spadającą liczbą mieszkańców Radomia.¹⁵⁵

W przypadku osób opuszczających pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Gmina Miasta Radomia umożliwia udzielenie wsparcia w formie mieszkania treningowego. Na terenie Radomia w 2024 roku funkcjonowały 3 mieszkania treningowe zlokalizowane przy: ul. Sowińskiego, ul. Struga, ul. Wośnickiej, prowadzone przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu. Przebywało w nich 10 osób, które opuściły pieczę zastępczą i wkroczyły w proces usamodzielnienia.¹⁵⁶ Mieszkania treningowe zapewniają warunki do samodzielnego funkcjonowania, przygotowując młode osoby do startu w dorosłe życie. Wychowanków wspiera trzech pracowników socjalnych, którzy pomagają w rozwiązywaniu problemów i monitorują proces usamodzielnienia.

W 2025 roku w ramach Priorytetu V: Fundusze Europejskie dla wyższej jakości życia na Mazowszu, Działanie 5.5 "Infrastruktura społeczna" programu Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, Gmina Miasta Radomia we współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Radomiu realizuje projekt: „Tworzenie infrastruktury społecznej w ramach deinstytucjonalizacji usług i reintegracji społecznej w Radomiu”, współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Celem projektu jest zwiększenie dostępności do zdeinstytucjonalizowanych usług społecznych poprzez remont 7 mieszkań treningowych (tj. 3 funkcjonujących i 4 nowych) przeznaczonych dla pełnoletnich wychowanków opuszczających pieczę zastępczą (6 mieszkań) i dla osób w kryzysie bezdomności (1 mieszkanie). Celem projektu jest także wzrost dostępności usług w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej poprzez rozszerzenie oferty i dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, prowadzonego przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu Klubu Integracji Społecznej.

Gmina Miasta Radomia jako podmiot realizujący potrzeby mieszkaniowe stoi przed poważnymi wyzwaniami, do których po pierwsze należy deficyt mieszkań wyrażający się

¹⁵² Dane Miejskiego Zarządu Lokalami w Radomiu.

¹⁵³ Dane Miejskiego Zarządu Lokalami w Radomiu.

¹⁵⁴ Strategia dalszego rozwoju Gminy Miasta Radomia – Radom 2030 - Aktualizacja 2025, przyjęta Uchwałą Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 29 września 2025 roku, Nr XXXII/299/2025, str. 23.

¹⁵⁵ Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu zawarte w Sprawozdaniach z działalności za lata 2020-2024.

¹⁵⁶ Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu zawarte w Sprawozdaniu z działalności za rok 2024.

w niewystarczającym zasobie komunalnym, zarówno w przypadku lokali dla osób o umiarkowanych dochodach jak również w przypadku lokali dla grup ludności zagrożonych wykluczeniem społecznym. Problemem jest także stan techniczny istniejącego zasobu wymagający remontu lub modernizacji.

Polityka mieszkaniowa ze względu na obiekt swego zainteresowania – mieszkanie – ma istotny wymiar społeczny związany z przeciwdziałaniem wykluczeniu i tworzeniem podstawowych warunków do rozwoju osobistego każdego człowieka. Coraz częściej brak dostępnych mieszkań uznaje się za przeszkodę w zdobyciu i utrzymaniu pracy przez osoby otrzymujące pomoc społeczną i rodziny o niskich dochodach. Chociaż związek między odbiorcami pomocy społecznej, lokalizacją dostępnych mieszkań i zatrudnieniem nie został dogłębnie zbadany, istnieją analizy wskazujące, że sukces systemu opieki społecznej jest powiązany ze wsparciem mieszkaniowym. Ustalenia te sugerują, że polityka społeczna powinna uwzględniać pomoc mieszkaniową (dodatki mieszkaniowe, dostęp do mieszkań o niskich lub umiarkowanych czynszach).¹⁵⁷

Oprócz konieczności budowy nowych mieszkań z myślą o osobach o zróżnicowanych dochodach i potrzebach oraz podnoszenia standardu domów i lokali mieszkalnych, usuwania barier architektonicznych istnieje też potrzeba podnoszenia jakości usług publicznych związanych z zarządzaniem zasobem gminnym. Jakość i racjonalizacja zarządzania zasobami komunalnymi może okazać się jednym z kluczowych elementów polityki rozwojowej gminy, przeciwdziałającym problemom depopulacji i utraty funkcji społeczno-gospodarczej miasta.¹⁵⁸

Kluczowym zadaniem, z punktu widzenia zahamowania negatywnych trendów demograficznych i przyjęcia scenariusza rozwoju zakładającego aktywną postawę samorządu w tym aspekcie, jest zwiększenie wydatków na gospodarkę mieszkaniową, ponieważ to dostępność mieszkań i ich cena są, obok jakości przestrzeni publicznej istotnym elementem decydującym o osiedleniu.¹⁵⁹ Mieszkalnictwo jako ważny czynnik rozwoju lokalnego wymaga więc zintegrowanych, kompleksowych i komplementarnych działań gminy nie tylko w stosunku do swojego zasobu, ale także innych graczy na rynku nieruchomości – spółdzielni, Radomskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego „Administrator”, deweloperów komercyjnych, wspólnot mieszkaniowych, właścicieli prywatnych.¹⁶⁰

ZASOBY

- Miejski Zarząd Lokalami w Radomiu w zakresie skutecznego i efektywnego gospodarowania mieniem komunalnym Gminy Miasta Radomia oraz zaspokajania bieżących i przyszłych potrzeb mieszkaniowych społeczności lokalnej.
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Radomiu w zakresie obsługi pomocy w formie dodatku mieszkaniowego.

¹⁵⁷ Zintegrowana polityka mieszkaniowa polskich gmin, Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa 2020, <https://funduszeupomorskie.pl/sites/default/files/2024/06/5524/Zintegrowana-polityka-mieszkaniowa-polskich-gmin.-Podrecznik.pdf>, odczyt dnia 05.12.2025 roku, str. 8.

¹⁵⁸ Zintegrowana polityka mieszkaniowa polskich gmin, Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa 2020, <https://funduszeupomorskie.pl/sites/default/files/2024/06/5524/Zintegrowana-polityka-mieszkaniowa-polskich-gmin.-Podrecznik.pdf>, odczyt dnia 05.12.2025 roku, str. 6.

¹⁵⁹ Strategia dalszego rozwoju Gminy Miasta Radomia – Radom 2030 - Aktualizacja 2025, przyjęta Uchwałą Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 29 września 2025 roku, Nr XXXII/299/2025, str. 23.

¹⁶⁰ Zintegrowana polityka mieszkaniowa polskich gmin, Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa 2020, <https://funduszeupomorskie.pl/sites/default/files/2024/06/5524/Zintegrowana-polityka-mieszkaniowa-polskich-gmin.-Podrecznik.pdf>, odczyt: 05.12.2025 roku, str. 6.

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Radomiu w zakresie realizacji wsparcia w formie mieszkań treningowych.

2.8. KADRA POMOCY SPOŁECZNEJ

Od kilku lat pracownicy socjalni są jednymi z najbardziej poszukiwanych pracowników na polskim rynku pracy. Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu, od 2024 roku, zawód pracownika socjalnego jest deficytowy również w regionie radomskim.¹⁶¹ Na uczelniach, które z powodzeniem przez lata kształciły studentów na kierunku praca socjalna, brakuje kandydatów. Z tego powodu w dniu 31 października 2025 roku zamknięto również kierunek: praca socjalna na Uniwersytecie Radomskim im. Kazimierza Pułaskiego. Od 2022 roku brak było osób chętnych do kształcenia na ww. kierunku.¹⁶² Spadek zainteresowania zawodem wśród młodego pokolenia, jak również szereg wymogów, które formułuje ustawa o pomocy społecznej, zawężających możliwości zatrudnienia w zawodzie pracownika socjalnego, tj. zarówno odpowiednie specjalistyczne wykształcenie (kolegium pracowników służb społecznych bądź studia na kierunku praca socjalna lub – do końca 2013 roku – na innym kierunku w tym zakresie), jak i dwustopniowa specjalizacja zawodowa, powodują trudności w znalezieniu pracowników. Przyczyną powyższego może być również niezadawalająca wysokość wynagrodzenia pracowników socjalnych. Dostrzegając problem, Departament Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej na początku lutego 2025 roku przeprowadził badanie dotyczące średniego wynagrodzenia zasadniczego pracowników socjalnych, zgodnie z którym średnia wynagrodzenia zasadniczego brutto wynosiła 5 605 zł dla kraju, 5 884 zł dla województwa mazowieckiego.¹⁶³ W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Radomiu wynagrodzenie zasadnicze brutto pracowników socjalnych na dzień 31 października 2025 roku wynosi 5 481,88 zł.

Chcąc przeciwdziałać odpływowi pracowników pomocy społecznej Uchwałą nr 62 Rady Ministrów z dnia 19 czerwca 2024 roku ustanowiono rządowy program „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024 – 2027”. Przewiduje on dofinansowanie wynagrodzeń dla pracowników zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej w kwocie 1000 zł brutto miesięcznie od 01.07.2024 roku do 31.12.2027 roku.

Analizując dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu widać dysproporcję pomiędzy oczekiwaniami pracowników socjalnych w kwestii wynagrodzenia, tj. 9400 zł brutto miesięcznie a faktycznymi zarobkami.¹⁶⁴ Postrzegania wynagrodzenia pracowników socjalnych jako nieadekwatnego do wykonywanego zawodu nie zmieniają dodatki (dodatek motywacyjny - 1000 zł jak i dodatek za pracę w terenie – 400 zł), których wysokość jest niewystarczająca.

Wykonywanie zawodu pracownika socjalnego wiąże się z szerokim katalogiem zadań, zagrożeniem poczucia bezpieczeństwa (agresja słowna i fizyczna klientów), stresem związanym z odpowiedzialnością i złożonością problemów, niezadawalającym wynagrodzeniem, słabym prestiżem społecznym, a także ryzykiem chorób zakaźnych czy wypadków podczas pracy w terenie.

¹⁶¹ Dane Powiatowego Urzędu Pracy: Barometr Zawodów 2024 i 2025.

¹⁶² Dane Uniwersytetu Radomskiego im. Kazimierza Pułaskiego.

¹⁶³ Ile zarabiają pracownicy socjalni. Są wyniki badań MRPiPS, Serwis Samorządowy PAP, <https://samorząd.pap.pl/kategoria/praca/ile-zarabiaja-pracownicy-socjalni-sa-wyniki-badan-mrpips>, odczyt dnia 28.10.2025 roku.

¹⁶⁴ Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu na dzień 27.10.2025 roku.

Wszystkie te czynniki powodują, że młodzi ludzie dokonują innych wyborów niż trudna i odpowiedzialna praca w ośrodku pomocy społecznej.

Brak młodych osób zainteresowanych pracą w zawodzie pracownika socjalnego w połączeniu z procesem starzenia się kadry pracowników socjalnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu jest szczególnie niepokojący. Średnia wieku zatrudnienia pracowników socjalnych wyniosła w 2024 roku 44 lata. Podział na grupy wiekowe tej populacji w 2024 roku kształtował się następująco: do 29 roku życia – 8% pracowników, w wielu 30-39 lat – 26% pracowników, w wielu 40 – 49 lat 36% pracowników, w wieku powyżej 50 lat 30% pracowników. W ciągu najbliższej dekady 30% pracowników socjalnych zatrudnionych w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Radomiu osiągnie wiek emerytalny. W 2024 roku przyczyną odejścia z pracy 6 z 9 pracowników socjalnych było osiągnięcie wieku emerytalnego. Przejście kolejnych pracowników na emeryturę będzie pogłębiało deficyt kadrowy.¹⁶⁵ Dodatkowo, feminizacja zawodu (aktualnie wśród 120 pracowników socjalnych zatrudnionych jest 3 mężczyzn) i obowiązki związane z macierzyństwem sprzyjają absencji i rotacji kadry pracowników socjalnych. Ponadto, graniczona liczba kandydatów ubiegających się o pracę w zawodzie pracownika socjalnego może przyczyniać się do spadku jakości zatrudnienia nowych pracowników.

Trudne warunki pracy, niskie zarobki czy niski prestiż pracy mogą przyczynić się do obniżenia motywacji i wypalenia osobistego czy zawodowego.

Obecnie w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Radomiu zatrudnionych jest 483 pracowników, w tym 120 pracowników socjalnych, 32 pracowników kadry kierowniczej oraz 331 pozostałych pracowników. W ramach Działu Pracy Socjalnej funkcjonuje Komórka Metodyczna, Zespół Przeciwdziałania Przemocy, Zespół Usług Społecznych oraz 9 Zespołów Pracy Socjalnej rozmieszczonych w różnych częściach miasta. W Zespołach Pracy Socjalnej i Zespole Przeciwdziałania Przemocy pracuje 93 pracowników socjalnych. Ponadto pracownicy socjalni wykonują swoją pracę w Dziale Usług Opiekuńczych i Pomocy Stacjonarnej, Dziale Dodatków Mieszkaniowych oraz w Schronisku dla Bezdomnych. Pracownicy socjalni zatrudnieni w Ośrodku posiadają wykształcenie wyższe lub średnie, uprawniające do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, 4 pracowników spełnia wymogi do uzyskania stanowiska głównego specjalisty pracy socjalnej, tj. najwyższego stopnia awansu w zawodzie pracownika socjalnego, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej. Specjalizację I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego posiada 1 pracownik a II stopnia – 7 pracowników. Obserwuje się braki wśród kadry pracowników socjalnych, tym niemniej Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu nadal spełnia ustawowy warunek: 1 pracownik socjalny na 2000 mieszkańców lub 1 pracownik socjalny na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących.¹⁶⁶

Pracownicy socjalni stale podnoszą swoje kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach oraz konferencjach. W 2024 roku w tego typu doskonaleniu umiejętności wzięło udział 50% pracowników socjalnych zatrudnionych w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Radomiu. W 18 szkoleniach o różnej tematyce wzięło udział 60 pracowników socjalnych.¹⁶⁷ Pracownicy socjalni mają również możliwość udziału w superwizji, z której od kilku lat systematycznie korzystają. Superwizja pracy socjalnej polega na ustawicznym rozwoju zawodowym pracowników socjalnych, służącym utrzymaniu wysokiego poziomu świadczonych usług, zachowaniu i wzmacnianiu kompetencji zawodowych.

¹⁶⁵ Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

¹⁶⁶ Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

¹⁶⁷ Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej co 2 lata zapewnia pracownikom socjalnym możliwość udziału w szkoleniach podnoszących poziom bezpieczeństwa osobistego podczas wykonywania czynności zawodowych. Inwestowanie w odpowiednie kursy nie tylko poprawia umiejętności pracowników, ale również wpływa na ich motywację i zaangażowanie. Uwzględniając powyższe Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu w 2025 roku pozyskał wsparcie finansowe z Krajowego Funduszu Szkoleniowego w wysokości 14 960 zł, w ramach którego zorganizowano 5 szkoleń na tematy wskazane przez pracowników i przeszkolono 13 koordynatorów pieczy zastępczej, 44 pracowników socjalnych oraz 13 pracowników kadry kierowniczej.

ZASOBY

- Dostęp do superwizji.
- Dostęp do szkoleń.

2.9. SEKTOR ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Organizacje pozarządowe definiowane są jako organizacje obywatelskie działające z własnej inicjatywy na rzecz wybranego interesu publicznego, niezależnie od administracji publicznej i niedziałające dla osiągnięcia zysku.¹⁶⁸ Istnienie organizacji pozarządowych w państwach demokratycznych jest przejawem podziału zadań w społeczeństwie pomiędzy trzy główne sektory: sektor władz publicznych, sektor przedsiębiorców, sektor organizacji pozarządowych, zwany również sektorem obywatelskim lub sektorem społecznym, NGO.¹⁶⁹

To właśnie tzw. trzeci sektor łączy w sobie cechy sektora publicznego i rynkowego, mianowicie tak, jak biznes i w odróżnieniu od administracji publicznej – organizacje pozarządowe są prywatne oraz podobnie jak władze publiczne, a odwrotnie niż biznes - działają w interesie publicznym, a nie prywatnym.

Działalność trzeciego sektora przynosi wiele korzyści, takich jak tworzenie nowych miejsc pracy, załatwianie niszowych spraw oraz dostarczanie usług socjalnych. Organizacje pozarządowe stanowią również kluczową rolę w procesie deinstytucjonalizacji, polegającym na przejmowaniu od instytucji państwa zadań i obowiązków. Tylko dzięki wspólnemu działaniu rządu, samorządu, organizacji pozarządowych, grup obywateli i rodzin można rozwijać usługi społeczne.¹⁷⁰

Liczba organizacji pozarządowych w Radomiu jest znacząca, niemniej niewiele z nich to organizacje o dużym potencjale i zasięgu oddziaływania, zdolne do pozyskiwania i finansowania podejmowanych inicjatyw. Wiele z nich nie zatrudnia nawet 1 pracownika na umowę o pracę, nie prowadzą zatem stałej działalności lub opierają ją głównie o pracę swoich członków w ramach wolontariatu.¹⁷¹

¹⁶⁸ Organizacja pozarządowa, WIKIPEDIA, https://pl.wikipedia.org/wiki/Organizacja_pozarz%C4%85dowa, odczyt dnia 05.12.2025 roku.

¹⁶⁹ Trzeci sektor, WIKIPEDIA, https://pl.wikipedia.org/wiki/Trzeci_sektor, odczyt dnia 05.12.2025 roku.

¹⁷⁰ Deinstytucjonalizacja w polityce społecznej – szanse i zagrożenia, Uczelnia Korczaka i Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, <https://inw-spatium.pl/wp-content/uploads/2021/12/Deinstytucjonalizacja-w-polityce-spo%C5%82ecznej-%E2%80%93-szanse-i-zagro%C5%BCenia.pdf>, odczyt dnia 05.12.2025 roku.

¹⁷¹ Strategia dalszego rozwoju Gminy Miasta Radomia – Radom 2030 - Aktualizacja 2025, przyjęta Uchwałą Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 29 września 2025 roku, Nr XXXII/299/2025, str. 25.

Współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi jest kluczowym elementem skutecznej realizacji zadań publicznych oraz odpowiedzią na potrzeby lokalnych społeczności. Dzięki różnorodnym formom współpracy – takim jak otwarte konkursy ofert, „małe granty”, czy alternatywne metody wsparcia – NGO mają możliwość efektywnego wykorzystania zasobów samorządu, a także realizacji inicjatyw niedostępnych bez publicznego wsparcia. Przejrzystość zasad współpracy oraz regularna komunikacja między stronami zwiększają efektywność realizowanych projektów, budując przy tym społeczne zaufanie. Organizacje pozarządowe, dzięki swojemu bezpośredniemu kontaktowi z mieszkańcami oraz specjalistycznej wiedzy, pozwalają samorządom lepiej rozpoznawać i adresować lokalne problemy.¹⁷²

Przyszłość współpracy administracji publicznej z trzecim sektorem powinna opierać się na dalszym rozwoju partnerstw i zlecaniu organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych, większym wykorzystaniu technologii informacyjnych oraz zwiększeniu roli NGO w kreowaniu polityk publicznych. Kluczowe powinno być także inwestowanie w edukację i rozwój kompetencji zarówno organizacji, jak i urzędników. Szkolenia z zakresu komunikacji, zarządzania projektami, pozyskiwania środków oraz dialogu społecznego mogą znacznie poprawić współpracę między NGO a administracją. Przyszłością współpracy finansowej z organizacjami jest również bezpośredni zakup usług świadczonych przez organizacje pozarządowe w ramach prowadzonej działalności odpłatnej pożytku publicznego i/lub działalności gospodarczej. Warto więc konsekwentnie rozwijać tę współpracę, aby maksymalizować korzyści dla całej społeczności lokalnej.¹⁷³

ZASOBY

- W strukturach Urzędu Miejskiego działa Centrum Organizacji Pozarządowych, którego celem jest tworzenie warunków do powstawania, funkcjonowania oraz rozwoju obywatelskich grup inicjatywnych i radomskich organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Radomia.
- Program Współpracy Gminy Miasta Radomia z Organizacjami Pozarządowymi na 2025 rok, przyjęty Uchwałą Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 25 listopada 2024 roku Nr XII/154/2024.
- Liczne organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie Radomia.

¹⁷² Współpraca organizacji pozarządowych z administracją. Dotacje i nie tylko, czyli możliwości, formy, cele i praktyka, Przedsiębiorstwospoleczne.pl non profit, <https://ekonomiaspoleczna.com.pl/blog/wspolpraca-organizacji-pozarządowych-z-administracją-dotacje-i-nie-tylko-czyli-możliwości-formy-cele-i-praktyka/#:~:text=W%20artykule%20omawiamy%20m.in.%20konkretne%20przyk%C5%82ady%20udanej%20wsp%C3%B3lpracy%2C,i%20dlaczego%20warto%20inwestowa%C4%87%20w%20relacje%20z%20NGO%20>, odczyt dnia 05.12.2025 roku.

¹⁷³ Współpraca organizacji pozarządowych z administracją. Dotacje i nie tylko, czyli możliwości, formy, cele i praktyka, Przedsiębiorstwospoleczne.pl non profit, <https://ekonomiaspoleczna.com.pl/blog/wspolpraca-organizacji-pozarządowych-z-administracją-dotacje-i-nie-tylko-czyli-możliwości-formy-cele-i-praktyka/#:~:text=W%20artykule%20omawiamy%20m.in.%20konkretne%20przyk%C5%82ady%20udanej%20wsp%C3%B3lpracy%2C,i%20dlaczego%20warto%20inwestowa%C4%87%20w%20relacje%20z%20NGO%20>, odczyt dnia 05.12.2025 roku.

3. KLUCZOWE PROBLEMY SPOŁECZNE – ANALIZA SWOT

ANALIZA SWOT W ODNIESIENIU DO PROBLEMATYKI OGRANICZEŃ W UCZESTNICTWIE OSÓB STARSZYCH W ŻYCIU SPOŁECZNYM

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• udział seniorów w procesach partycypacyjnych • funkcjonowanie Centrum Aktywności Seniorów i Radomskiej Rady Seniorów, mających na celu kształtowanie polityki senioralnej • różnorodność i rozwój ilościowy oferty wsparcia osób starszych • dowartościowanie przez władze lokalne problematyki związanej ze starzeniem się społeczeństwa i podejmowanie działań o charakterze wyprzedzającym skutki • wysoka jakość usług dla seniorów, świadczonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu • funkcjonowanie na terenie miasta różnych form społecznego wsparcia (m.in. ośrodki wsparcia, Program „Opieka wytchnieniowa”, opaski bezpieczeństwa) • podejmowanie działań w kierunku diagnozowania potrzeb mieszkańców oraz zasobów miasta w zakresie usług społecznych	• niedostateczny dostęp do poradnictwa geriatrycznego oraz innych ukierunkowanych na seniorów usług opieki zdrowotnej • brak wolontariatu wśród seniorów • niewystarczający zakres wsparcia w ramach Programu „Opieka wytchnieniowa” i Programu „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” • niedostateczna liczba miejsc w Dziennym Domu Senior+
SZANSE	ZAGROŻENIA
• rozwój komercyjnej oferty usług na rzecz seniorów • stopniowe wprowadzanie systemowych rozwiązań dotyczących seniorów w polityce państwa i regionu • aktywizacja seniorów poprzez wolontariat • zwiększenie zaangażowania osób starszych w obszarze rynku pracy • wspieranie procesu deinstytucjonalizacji usług poprzez wdrażanie nowych usług odpowiadających na zidentyfikowane potrzeby mieszkańców • dalszy rozwój współpracy Gminy Miasta Radomia z organizacjami pozarządowymi w realizacji zadań na rzecz osób starszych i ich opiekunów, w tym ogłaszanie otwartych konkursów ofert • rozwój sektora organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych • wzrost wsparcia w ramach opieki wytchnieniowej w formie dziennej	• ryzyko wzrostu liczby osób wymagających opieki i pielęgnacji • niekorzystna prognoza demograficzna • ryzyko wystąpienia kryzysu w funkcjonowaniu systemu społeczno – gospodarczego miasta

**ANALIZA SWOT W ODNIESIENIU DO PROBLEMATYKI OGRANICZEŃ
W UCZESTNICTWIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI W ŻYCIU SPOŁECZNYM**

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• duża liczba podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz wsparcia osób z niepełnosprawnościami • funkcjonowanie oddolnych inicjatyw społecznych, działających przy wsparciu samorządu • szeroka oferta wysokospecjalistycznego wsparcia osób z niepełnosprawnościami • wzrost wsparcia finansowego dla osób z niepełnosprawnościami • podejmowanie działań w kierunku diagnozowania potrzeb mieszkańców oraz zasobów miasta w zakresie usług społecznych • rozwinięta sieć ośrodków wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami • współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi w zakresie wspierania osób z niepełnosprawnościami i osób z zaburzeniami psychicznymi • wzrost liczby ofert pracy dla osób z niepełnosprawnościami	• bariery fizyczne zarówno w publicznej jak i prywatnej przestrzeni, utrudniające funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami • niewystarczające wsparcie osób z niepełnosprawnościami w ramach aktywizacji zawodowej i społecznej, • spadek liczby osób z niepełnosprawnościami aktywnych zawodowo • niski poziom wskaźników zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami • niski poziom liczby ofert pracy dla osób z niepełnosprawnościami • niewystarczające wsparcie w ramach Programu „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”
SZANSE	ZAGROŻENIA
• większa obecność tematów związanych z sytuacją osób niepełnosprawnych w mediach i środkach masowego przekazu wpływająca na zmianę postrzegania tej grupy osób w lokalnej społeczności • dostęp do wsparcia finansowego inicjatyw na rzecz osób z niepełnosprawnościami z funduszy zewnętrznych • rozwój podmiotów ekonomii społecznej • popularyzacja ekonomii społecznej w świadomości mieszkańców • dalszy rozwój ośrodków wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami i osób z zaburzeniami psychicznymi • większy nacisk na działania motywujące osoby z niepełnosprawnościami do aktywności zawodowej • rozwój sektora organizacji pozarządowych działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami • działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze specjalnymi potrzebami	• ryzyko marginalizacji osób z niepełnosprawnościami w wyniku barier ekonomicznych i społecznych • wzrost liczby osób niepełnosprawnych • ryzyko wystąpienia kryzysu w funkcjonowaniu systemu społeczno - gospodarczego miasta

**ANALIZA SWOT W ODNIESIENIU DO PROBLEMATYKI NIEZDOLNOŚCI
DO SAMODZIELNEGO FUNKCJONOWANIA OSÓB STARSZYCH
I Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI**

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• udział seniorów w procesach partycypacyjnych • wysoka jakość usług dla seniorów, świadczonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu • realizacja wsparcia w ramach Programu „Opieka wytchnieniowa” • funkcjonowanie na terenie miasta różnych form i podmiotów opieki całodobowej, również komercyjnych • podejmowanie działań w kierunku diagnozowania potrzeb mieszkańców oraz zasobów miasta w zakresie usług społecznych	• niedostateczna liczba zakładów opiekuńczo-leczniczych • nieznaczny niedobór miejsc w domach pomocy społecznych dla osób z chorobami psychicznymi • niewystarczający zakres wsparcia w ramach Programu „Opieka wytchnieniowa” • przewaga instytucjonalnych form wsparcia i opieki psychiatrycznej nad jej środowiskowymi odpowiednikami • wzrost liczby osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności
SZANSE	ZAGROŻENIA
• rozwój komercyjnej oferty usług na rzecz seniorów • stopniowe wprowadzanie systemowych rozwiązań dotyczących seniorów w polityce państwa i regionu • wspieranie procesu deinstytucjonalizacji usług poprzez wdrażanie nowych usług odpowiadających na zidentyfikowane potrzeby mieszkańców • dalszy rozwój współpracy Gminy Miasta Radomia z organizacjami pozarządowymi w realizacji zadań na rzecz osób starszych i ich opiekunów, w tym ogłaszanie otwartych konkursów ofert • rozwój sektora organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych • wzrost wsparcia w ramach Programu „Opieka wytchnieniowa” w formie dziennej	• ryzyko wzrostu liczby osób wymagających opieki i pielęgnacji • niekorzystna prognoza demograficzna • ryzyko wystąpienia kryzysu w funkcjonowaniu systemu społeczno - gospodarczego miasta • dalszy wzrost liczby osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności • wzrost liczby osób z zaburzeniami psychicznymi

**ANALIZA SWOT W ODNIESIENIU DO PROBLEMATYKI DEFICYTÓW
W FUNKCJONOWANIU RODZIN I SPRAWOWANIU OPIEKI NAD DZIECKIEM**

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• program „Karta Rodzina Plus” • Karta Dużej Rodziny • rządowe programy wsparcia dla rodzin • zmniejszająca się liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej • szeroki wachlarz działań na rzecz rodzin, w tym podejmowanych przez Zespoły ds. Wspierania Aktywności Lokalnej (CAL) • różnorodność funkcjonujących w Radomiu form wsparcia, w tym wysokospecjalistycznych • dobrze rozwinięta sieć placówek oświatowych • doświadczona kadra specjalistów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu (asystenci rodziny, pracownicy socjalni, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, psycholodzy, pedagog) • rozwój wsparcia w formie mieszkań treningowych dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej • podejmowanie działań w kierunku diagnozowania potrzeb mieszkańców oraz zasobów miasta w zakresie usług społecznych • realizacja projektu „Mazowiecka Strefa Rozwoju Pieczy Zastępczej” w ramach funduszy unijnych • funkcjonowanie na terenie miasta placówek wsparcia dziennego i świetlic środowiskowych • funkcjonowanie na terenie miasta sieci organizacji pozarządowych wspierających rodzinę • systematycznie podejmowane inicjatywy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu w zakresie promocji rodzicielstwa zastępczego, pozyskiwania i wspierania rodziców zastępczych	• utrzymująca się stała tendencja wzrostowa liczby dzieci trafiających do pieczy zastępczej • niedobór zawodowych rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka • brak placówki opiekuńczo-wychowawczej typu: interwencyjnego oraz specjalistyczno-terapeutycznego • brak poradni zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży w Radomiu w ramach Narodowego Funduszu Zdrowia oraz szpitalnego oddziału psychiatrii dziecięcej • niewystarczająca liczba placówek wsparcia psychiatrycznego i psychoterapeutycznego dla dzieci i młodzieży • wzrost liczby dzieci niedostosowanych społecznie, umieszczonych w pieczy zastępczej • wzrost liczby dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością z kodem 12-C • wzrost przemocy domowej • dysfunkcyjność rodzin - podstawową przyczyną umieszczania dzieci w pieczy zastępczej • wielopropblemowość rodzin • wzrost liczby rodzin z problemem niepełnosprawności • przedłużające się postępowania sądowe regulujące sytuację dziecka • niewystarczająca ilość lokali/mieszkań socjalnych dla rodzin będących w trudnej sytuacji materialnej zwłaszcza wielodzietnych oraz osób usamodzielnianych
SZANSE	ZAGROŻENIA
• polityka ukierunkowana na wzmocnienie rodzin • rozwiązania systemowe wspierające funkcjonowanie rodzin zastępczych, w tym zawodowych • promocja rodzicielstwa zastępczego • wrażliwość społeczna na problematykę dotyczącą dzieci i rodzin • rozwój inicjatyw na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży z wykorzystaniem źródeł zewnętrznych • realizacja programów edukacyjnych skierowanych do rodziców z zakresu skutecznej komunikacji	• zmiany społeczno-cywilizacyjne wpływające na rozpad więzi w rodzinie i pojawianie się nowych problemów społecznych • trudności w zdiagnozowaniu sytuacji rodzin zagrożonych dysfunkcjami • wzrost rodzin niepełnych, dysfunkcyjnych

i metod wychowawczych • współpraca służb i organizacji pozarządowych w zakresie wsparcia rodzin dysfunkcyjnych • wspieranie procesu deinstytucjonalizacji usług poprzez wdrażanie nowych usług odpowiadających na zidentyfikowane potrzeby rodzin oraz procesu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej • wprowadzanie rozwiązań zapewniających tanie i dostępne mieszkalnictwo dla rodzin będących w trudnej sytuacji materialnej oraz osób usamodzielnianych • wprowadzanie rozwiązań sprzyjających pozyskiwaniu i wspieraniu rodzin zastępczych • rozwój współpracy z sektorem organizacji pozarządowych	
--	--

ANALIZA SWOT W ODNIESIENIU DO PROBLEMATYKI BEZDOMNOŚCI I ZAGROŻENIA BEZDOMNOŚCIĄ

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• funkcjonująca koalicja złożona z przedstawicieli służb i podmiotów działających w obszarze bezdomności (Caritas, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu, Straż Miejska, Radomski Bank Żywności) • wzrost doświadczenia i kompetencji pracowników socjalnych, streetworkerów i funkcjonariuszy Straży Miejskiej w pracy z osobami w kryzysie bezdomności • funkcjonowanie na terenie miasta placówek: schronisk dla bezdomnych kobiet i mężczyzn, noclegowni, ogrzewalni	• niewystarczające działania w zakresie profilaktyki bezdomności i wczesnej interwencji • niewystarczająca liczba miejsc w Schronisku dla Bezdomnych • brak schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi • brak placówki – schroniska dla kobiet z dziećmi w kryzysie bezdomności • wzrost liczby osób w kryzysie bezdomności
SZANSE	ZAGROŻENIA
• dostęp do wsparcia finansowego inicjatyw na rzecz osób doświadczających bezdomności z funduszy zewnętrznych • wsparcie lokalnych organizacji pracujących z osobami w kryzysie bezdomności m.in. poprzez szkolenia dotyczące metod pracy i aktywizacji osób w kryzysie bezdomności • możliwość tworzenia mieszkań treningowych i wspomaganych z funduszy zewnętrznych • utworzenie schroniska dla bezdomnych z usługami opiekuńczymi • zwiększenie liczby miejsc na potrzeby Schroniska dla Bezdomnych • zwiększanie nakładów na tanie i dostępne mieszkalnictwo	• rosnące zapotrzebowanie na specjalistyczne całodobowe usługi opiekuńcze dla osób w wieku senioralnym, chorych i zaburzonych psychicznie doświadczających bezdomności • postępujące starzenie i pogarszanie się stanu zdrowia populacji osób doświadczających bezdomności • stereotypy dotyczące bezdomności, funkcjonujące wśród społeczeństwa • obniżający się wiek osób w kryzysie bezdomności, w tym obecność młodych w wieku 18-25 lat i 25 – 35 lat • dalszy wzrost liczby osób w kryzysie bezdomności

ANALIZA SWOT W ODNIESIENIU DO PROBLEMATYKI ZATRUDNIENIA I UTRZYMANIA PRACY

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• dobre rozeznanie sytuacji osób bezrobotnych w Radomiu • możliwość wysokiej indywidualizacji form wsparcia osób bezrobotnych • realizowane obecnie projekty na rzecz zatrudnienia osób wykluczonych finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego • funkcjonowanie Klubów Integracji Społecznej oraz przedsiębiorstw społecznych • wprowadzenie przez rząd zmian ustawowych w celu modernizacji instytucji rynku pracy, m.in. poprzez innowacyjne programy aktywizacyjne • utworzenie w Radomiu Miejskiego Urzędu Pracy	• wysoka stopa bezrobocia na tle kraju • odpływ osób w wieku produkcyjnym • niekorzystna prognoza demograficzna • niewystarczający poziom rozwoju sektora ekonomii społecznej, m.in. brak funkcjonowania na terenie miasta Centrum Integracji Społecznej • niskie kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych • utrzymująca się znacząca liczba osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych w PUP • spadek liczby osób bezrobotnych objętych wsparciem w ramach podstawowych form aktywizacji zawodowej • spadek wskaźnika efektywności zatrudnieniowej i kosztowej w Radomiu
SZANSE	ZAGROŻENIA
• finansowanie inicjatyw na rzecz aktywizacji zawodowej ze środków zewnętrznych • podwyższanie przez lokalne instytucje rynku pracy standardów świadczonych usług • wdrażanie priorytetu rozwoju technologii Przemysłu 4.0 ze strony miasta • inwestycje w rozwój gospodarczy miasta • rozwój form aktywizacji zawodowej w stosunku do grup ryzyka tj. osób 50+, osób z niepełnosprawnościami i młodych „Zetek” • realizacja programów aktywizacyjnych mających na celu umożliwić osobom starszym odnalezienie się w nowoczesnym środowisku pracy • rozwój podmiotów ekonomii społecznej w tym Klubów Integracji Społecznej, Centrów Integracji Społecznej i przedsiębiorstw społecznych • rozwój elastycznych form zatrudniania w odniesieniu do osób z grup ryzyka (samotni rodzice, matki, osoby z niepełnosprawnością, seniorzy) • zatrzymanie migracji młodych ludzi • dostosowanie programów kształcenia do potrzeb rynku pracy • rozwój programów i systemu zachęt dedykowanych przedsiębiorcom, w celu zwiększenia potencjału biznesowego w regionie • rozwój współpracy szkół i uczelni w mieście	• poszerzanie się grupy osób bezrobotnych z poważnymi dysfunkcjami • mechanizmy prawne, które demotywują do podejmowania legalnego zatrudnienia przez osoby z zadłużeniami komorniczymi • brak specjalistów do pracy w związku z problemem demograficznym • postępujące zjawisko ubóstwa • zjawisko dziedziczenia bezrobocia • niskie kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych • redukcja zatrudnienia na określonych stanowiskach pracy • zdominowanie rynku przez miasta/regiony, gdzie Przemysł 4.0 rozwinie się wcześniej • dalszy odpływ osób w wieku produkcyjnym

ANALIZA SWOT W ODNIESIENIU DO PROBLEMATYKI UZALEŻNIEŃ

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- funkcjonowanie wielu publicznych i niepublicznych podmiotów działających na rzecz osób z problemem uzależnień - udział instytucji i organizacji pozarządowych w działaniach dotyczących profilaktyki i minimalizowania skutków uzależnień - zmiany przepisów prawa dotyczące ochrony osób pokrzywdzonych m. in. szersze uprawnienia dla funkcjonariuszy policji	- brak pełnej diagnozy ilościowej i jakościowej problemu uzależnień w Radomiu - występująca wśród dzieci i młodzieży skłonność do zachowań ryzykownych – sięgania po alkohol i inne substancje psychoaktywne - utrzymujący się w mieście problem uzależnienia od substancji psychoaktywnych, w tym alkoholu oraz uzależnień behawioralnych - występujące zaburzenia życia rodzinnego związane z uzależnieniami, m. in. przemoc - wzrost liczby hospitalizowanych osób młodych z powodu uzależnienia
SZANSE	ZAGROŻENIA
- podnoszenie świadomości społecznej w zakresie szkodliwości uzależnień w tym behawioralnych poprzez realizowanie programów profilaktycznych - realizacja programów profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży a także rodziców, kształtujących właściwe postawy i rozwijających umiejętności komunikacyjne, ukierunkowanych na budowanie i utrzymanie więzi rodzinnych i dobrych relacji w rodzinie - realizacja programów edukacyjnych skierowanych do rodziców, a także do dzieci i młodzieży, dotyczących profilaktyki uzależnień od Internetu i technologii wśród dzieci i młodzieży w zakresie ustalania granic, aktywnego monitorowania oraz zdrowych alternatyw spędzania czasu - wysoka reaktywność i świadomość społeczna w zakresie problemu uzależnień od alkoholu - możliwość wykorzystania środków zewnętrznych, przeznaczonych na realizację działań skierowanych do osób zagrożonych uzależnieniem, uzależnionych i współuzależnionych	- wysoki poziom przyzwolenia społecznego do picia w środowisku rodzinnym i rówieśniczym - przejmowanie negatywnych wzorców spożywania alkoholu - wysokie zróżnicowanie oferty i dynamika rynku środków uzależniających, w tym wzrost liczby dopalaczy i punktów gier hazardowych, oraz łatwy do nich dostęp

ANALIZA SWOT W ODNIESIENIU DO PROBLEMATYKI PRZEMOCY DOMOWEJ

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego Gminy Miasta Radomia skupiającego przedstawicieli zarówno władz miasta Radomia, jak i wszystkich służb i instytucji zaangażowanych w pomoc osobom doznającym przemocy domowej • funkcjonowanie w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radomiu Zespołu Przeciwdziałania Przemocy skupiającego profesjonalną kadrę pracowników socjalnych • funkcjonowanie 2 Ośrodków Interwencji Kryzysowej z miejscami hostelowymi na terenie miasta • realizacja programów: korekcyjno – edukacyjnego i psychologiczno - terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową • poradnictwo specjalistyczne (prawne, psychologiczne, socjalne, rodzinne oraz psychoterapia indywidualna i rodzinna) • edukacja społeczna w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej i możliwości uzyskania pomocy • realizacja przez placówki oświatowe i organizacje pozarządowe programów profilaktyki przemocy domowej, skierowanych do dzieci i młodzieży a także rodziców	• wzrost liczby procedur „Niebieskie Karty” • trudności we współpracy poszczególnych służb • niewystarczający zakres wsparcia w formie oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych i psychologiczno - terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową
SZANSE	ZAGROŻENIA
• zwiększenie skuteczności działań w obszarze przemocy domowej, poprzez ujednolicenie wiedzy i usprawnienie działań pomiędzy poszczególnymi służbami zaangażowanymi w prace Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych • prowadzenie kampanii społecznych w obszarze problematyki przemocy • systematyczne angażowanie się sektora edukacji w kształtowanie postaw wśród młodzieży, służących profilaktyce problemu przemocy • systematyczne szkolenia dla specjalistów pracujących z rodzinami doświadczającymi przemocy domowej • budowanie stałej i efektywnej współpracy pomiędzy instytucjami i służbami, m.in. poprzez wspólne szkolenia • rozwój placówek wsparcia psychologiczno-terapeutycznego dla osób doświadczających przemocy domowej • wzrost oddziaływań skierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie w ramach programu korekcyjno-edukacyjnego • realizacja programów profilaktycznych skierowanych do rodziców oraz dzieci i młodzieży, kształtujących właściwe postawy i rozwijających umiejętności komunikacyjne, ukierunkowanych na budowanie i utrzymanie więzi rodzinnych i dobrych relacji w rodzinie • rozwój współpracy z sektorem organizacji pozarządowych	• dalszy wzrost liczby procedur „Niebieskie Karty” • zwiększone ryzyko wypalenia zawodowego wśród pracowników służb, pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy • wzrost dysfunkcji społecznych, m.in. uzależnienia od substancji psychoaktywnych, w tym alkoholu, zaburzenia psychiczne, bezrobocie współwystępujących ze zjawiskiem przemocy domowej • akceptacja społeczna dla przejawów przemocy w życiu społecznym, w tym w procesie wychowania dziecka

ANALIZA SWOT W ODNIESIENIU DO PROBLEMATYKI MIESZKALNICTWA

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• rozwój zasobu mieszkań zarządzanych przez miasto • realizacja projektów z wykorzystaniem środków zewnętrznych, w tym unijnych na remonty mieszkań • stopniowa modernizacja części istniejącego zasobu komunalnego (termomodernizacje, remonty)	• niewystarczająca liczba mieszkań w zasobach gminy w stosunku do potrzeb mieszkańców • długi czas oczekiwania na przydział mieszkań z zasobów gminy • zły stan techniczny części zasobu komunalnego, niedostateczne tempo modernizacji • ograniczone środki finansowe gminy na nowe inwestycje mieszkaniowe
SZANSE	ZAGROŻENIA
• wzrost znaczenia polityki mieszkaniowej w rozwoju lokalnym (zatrzymanie odpływu mieszkańców, przyciąganie inwestorów) • możliwość wdrażania nowoczesnych rozwiązań - mieszkania wspomagane, treningowe • możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na remonty i budowę mieszkań • rozwój nowych instrumentów wsparcia w ramach programów PFRON, m.in. „Dostępne mieszkanie”, „Mieszkanie dla absolwenta” • zwiększanie nakładów na tanie i dostępne mieszkalnictwo	• rosnące koszty budowy i remontów • rosnące zapotrzebowanie na mieszkania z zasobów gminy związane z trudną sytuacją ekonomiczną coraz większej populacji osób starszych i osób z niepełnosprawnościami • postępująca degradacja techniczna starego zasobu mieszkaniowego

**ANALIZA SWOT W ODNIESIENIU DO PROBLEMATYKI
ZATRUDNIENIA W POMOCY SPOŁECZNEJ**

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• istnienie stabilnej instytucji publicznej (MOPS) zapewniającej miejsca pracy • wykwalifikowana kadra pracowników socjalnych i asystentów rodziny, którzy pełnią kluczową rolę w systemie wsparcia społecznego • możliwość pozyskiwania dodatkowych środków na szkolenia	• wysoki poziom stresu i duża rotacja kadry związana z feminizacją zawodu • duże ryzyko i skala odpowiedzialności w stosunku do wynagrodzenia • trudności w rekrutacji nowych pracowników – brak zainteresowania zawodem wśród młodych ludzi • duża biurokracja i ciągle zmiany przepisów prawa
SZANSE	ZAGROŻENIA
• wzrost świadomości społecznej dotyczącej znaczenia pomocy rodzinie i wsparcia społecznego • cyfryzacja procesów i wzmacnianie nowych narzędzi informatycznych, które pomogą odciążyć pracowników z części zadań administracyjnych • wzrost nacisku na profilaktykę i pracę środowiskową zarówno w ramach instytucji jak i rozwoju organizacji pozarządowych	• konkurencja sektora prywatnego oferującego wyższe wynagrodzenia i lepsze warunki pracy • nasilające się problemy społeczne (przemoc domowa, uzależnienia), które zwiększają obciążenie kadry • ryzyko dalszej utraty wykwalifikowanych pracowników z powodu niskiej satysfakcji zawodowej • zagrożenie wypaleniem zawodowym pracowników socjalnych • postępująca demotywacja młodych osób do podejmowania pracy w zawodzie pracownika socjalnego i asystenta rodziny z powodu braku perspektyw finansowych i rozwoju • spadek zatrudnienia na stanowisku pracownika socjalnego • spadek jakości zatrudnienia na stanowisku pracownika socjalnego

**ANALIZA SWOT W ODNIESIENIU DO PROBLEMATYKI
KONDYCJI I POTENCJAŁU ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH**

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• duża liczba organizacji pozarządowych chętnych do angażowania się w rozwój lokalny • istniejące zasoby instytucjonalne i infrastruktura (edukacyjna, społeczna, spędzania czasu wolnego) • funkcjonowanie Centrum Organizacji Pozarządowych w strukturach Urzędu Miejskiego	• mały potencjał finansowy i logistyczny organizacji pozarządowych • niska skuteczność w pozyskiwaniu środków na realizację celów statutowych
SZANSE	ZAGROŻENIA
• dostępność bezzwrotnych źródeł finansowania, w tym funduszy europejskich • rozwój partnerstw i zlecania organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych • inwestowanie w edukację i rozwój kompetencji zarówno organizacji, jak i urzędników • rozwój oddolnych inicjatyw społecznych • wysoki poziom wsparcia dla oddolnych inicjatyw społecznych	• niedostateczne wykorzystanie środków z funduszy europejskich oraz skomplikowane procedury aplikowania o środki finansowe • brak chęci społeczeństwa do angażowania się w działalność społeczną • niewystarczający poziom wsparcia dla trzeciego sektora

4. CELE STRATEGICZNE I CELE SZCZEGÓŁOWE

Na podstawie diagnozy sytuacji społecznej w Radomiu określono obszary priorytetowe w sferze rozwiązywania problemów społecznych na kolejne lata na terenie Gminy Miasta Radomia.

CEL STRATEGICZNY 1

Doskonalenie systemu wsparcia i opieki nad dzieckiem i rodziną

Cel szczegółowy	Podmioty realizujące	Środki finansowe
1. Zwiększenie liczby ofert wsparcia specjalistycznego dla rodzin, dzieci i młodzieży	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu Urząd Miejski w Radomiu Zespół Interdyscyplinarny Gminy Miasta Radomia Organizacje pozarządowe Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne Placówki oświatowe	Środki własne Gminy Miasta Radom Środki budżetu Państwa Fundusze zewnętrzne m.in. Unii Europejskiej Sponsorzy
2. Poprawa kompetencji i umiejętności wychowawczych rodziców oraz wzmocnienie funkcji rodziny	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu Urząd Miejski w Radomiu Zespół Interdyscyplinarny Gminy Miasta Radomia Organizacje pozarządowe Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne Placówki oświatowe	
3. Zwiększenie oddziaływania edukacyjnego w tym medialnego w obszarze problematyki przemocy	Zespół Interdyscyplinarny Gminy Miasta Radomia Placówki oświatowe	
4. Wzmocnienie współpracy między instytucjami zajmującymi się przemocą domową	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu Urząd Miejski w Radomiu Zespół Interdyscyplinarny Gminy Miasta Radomia Organizacje pozarządowe Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne Placówki oświatowe Policja	
5. Rozwój działań promocyjnych w celu pozyskania kandydatów na rodziny zastępcze	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu	
6. Pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze, organizacja szkoleń i wsparcia instytucjonalnego	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu	
7. Rozwój systemu wsparcia dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu Urząd Miejski w Radomiu	
8. Wzmacnianie kompetencji zawodowych pracowników współpracujących z rodziną	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu Zespół Interdyscyplinarny Gminy Miasta Radomia Organizacje pozarządowe Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne Placówki oświatowe	
9. Rozwój procesu deinstytucjonalizacji usług poprzez wdrażanie nowych usług odpowiadających na zidentyfikowane potrzeby rodzin	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu Urząd Miejski w Radomiu Organizacje pozarządowe	

CEL STRATEGICZNY 2

Tworzenie warunków sprzyjających poprawie jakości życia osób z niepełnosprawnościami

Cel szczegółowy	Podmioty realizujące	Środki finansowe
1. Rozwój deinstytucjonalizacji w zakresie wsparcia opieki nad osobami z niepełnosprawnościami	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu Urząd Miejski w Radomiu Organizacje pozarządowe	Środki własne Gminy Miasta Radom Środki budżetu Państwa Fundusze zewnętrzne m.in. Unii Europejskiej, Sponsorzy
2. Rozwój placówek zapewniających usługi dla osób z niepełnosprawnościami i przewlekłe chorych wymagających opieki w kryzysie bezdomności	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu Urząd Miejski w Radomiu Organizacje pozarządowe	
3. Zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu Urząd Miejski w Radomiu Organizacje pozarządowe Miejski Urząd Pracy w Radomiu	
4. Wsparcie rodzin z dziećmi z niepełnosprawnościami	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu Urząd Miejski w Radomiu Organizacje pozarządowe Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne Placówki oświatowe	
5. Rozwój deinstytucjonalizacji w zakresie zapewnienia opieki dla osób starszych wymagających całodobowego wsparcia	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu Urząd Miejski w Radomiu Organizacje pozarządowe	

CEL STRATEGICZNY 3

Zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej

Cel szczegółowy	Podmioty realizujące	Środki finansowe
1. Objęcie pomocą osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu Miejski Urząd Pracy w Radomiu Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie Filia w Radomiu Organizacje pozarządowe	Środki własne Gminy Miasta Radom Środki budżetu Państwa Fundusze zewnętrzne m.in. Unii Europejskiej Sponsorzy
2. Działania edukacyjne, szkoleniowe i warsztatowe dotyczące wiedzy i umiejętności ekonomiczno-gospodarczych dla różnych grup społecznych	Miejski Urząd Pracy w Radomiu Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie Filia w Radomiu Organizacje pozarządowe	
3. Działania profilaktyczne, zapobiegające bezrobociu i wykluczeniu społecznemu	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu Miejski Urząd Pracy w Radomiu Organizacje pozarządowe	
4. Podnoszenie jakości usług poradnictwa zawodowego oraz dostosowania profilu kształcenia do	Miejski Urząd Pracy w Radomiu Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie Filia w Radomiu	

potrzeb rynku pracy	Urząd Miejski w Radomiu	
5. Rozwijanie współpracy instytucji i organizacji na rzecz zatrudnienia i aktywizacji społeczno-zawodowej	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu Urząd Miejski w Radomiu Miejski Urząd Pracy w Radomiu Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie Filia w Radomiu Organizacje pozarządowe	
6. Rozwój podmiotów ekonomii społecznej: spółdzielni socjalnych, centrum integracji społecznej i klubów integracji społecznej	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu Urząd Miejski w Radomiu Miejski Urząd Pracy w Radomiu Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie Filia w Radomiu Organizacje pozarządowe	

CEL STRATEGICZNY 4

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych i ich aktywizacja

Cel szczegółowy	Podmioty realizujące	Środki finansowe
1. Promowanie środowiskowych form wsparcia dla seniorów (w tym Kluby Seniora, Uniwersytety III wieku itp.)	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu Urząd Miejski w Radomiu Organizacje pozarządowe	Środki własne Gminy Miasta Radom Środki budżetu Państwa Fundusze zewnętrzne m.in. Unii Europejskiej Sponsorzy
2. Doskonalenie systemu wsparcia seniorów umożliwiającego prawidłowe funkcjonowanie w środowisku poprzez rozwój deinstytucjonalizacji	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu Urząd Miejski w Radomiu Organizacje pozarządowe	
3. Zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej osób starszych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu Urząd Miejski w Radomiu Organizacje pozarządowe Miejski Urząd Pracy w Radomiu	

CEL STRATEGICZNY 5

Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od alkoholu, substancji psychoaktywnych i uzależnień behawioralnych

Cel szczegółowy	Podmioty realizujące	Środki finansowe
1. Rozwój wsparcia w zakresie profilaktyki uzależnień i promocji zdrowego stylu życia	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu Urząd Miejski w Radomiu Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radomiu Organizacje pozarządowe	Środki własne Gminy Miasta Radom Środki budżetu Państwa Fundusze zewnętrzne m.in. Unii Europejskiej
2. Rozwój placówek świadczących wsparcie, pomoc medyczną i terapię dla osób uzależnionych i współuzależnionych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu Urząd Miejski w Radomiu Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radomiu Organizacje pozarządowe Placówki Ochrony Zdrowia	Sponsorzy

CEL STRATEGICZNY 6

Podnoszenie kwalifikacji służb zajmujących się pomocą w rodzinie

Cel szczegółowy	Podmioty realizujące	Środki finansowe
1. Wzmacnianie kwalifikacji zawodowych pracowników współpracujących z rodziną w tym: pracowników socjalnych, asystentów rodziny koordynatorów pieczy zastępczej w zakresie rozwoju kompetencji miękkich (m.in. komunikacja, mediacje, rozwiązywanie konfliktów, przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu)	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu	Środki własne Gminy Miasta Radom Środki budżetu Państwa Fundusze zewnętrzne m.in. Unii Europejskiej
2. Podnoszenie kompetencji zawodowych kadr zatrudnionych w obszarze pomocy i integracji społecznej oraz systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej na potrzeby świadczenia usług społecznych w społeczności lokalnej	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu	
3. Rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej umożliwiającej wymianę doświadczeń w tym szkolenia i warsztaty międzysektorowe: MOPS, szkoły, policja, NGO, ochrona zdrowia	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu Placówki oświatowe Placówki ochrony zdrowia Policja Organizacje pozarządowe	

CEL STRATEGICZNY 7

Wzrost kondycji i potencjału organizacji pozarządowych

Cel szczegółowy	Podmioty realizujące	Środki finansowe
1. Inwestowanie w edukację i rozwój kompetencji zarówno organizacji, jak i urzędników	Urząd Miejski w Radomiu Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu Placówki oświatowe Placówki ochrony zdrowia Organizacje pozarządowe	Środki własne Gminy Miasta Radom Środki budżetu Państwa Fundusze zewnętrzne m.in. Unii Europejskiej
2. Rozwój partnerstw i zlecania organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych	Urząd Miejski w Radomiu Organizacje pozarządowe	
3. Wzrost potencjału finansowego organizacji pozarządowych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu Urząd Miejski w Radomiu Organizacje pozarządowe	

CEL STRATEGICZNY 8

Rozwój wsparcia mieszkaniowego

Cel szczegółowy	Podmioty realizujące	Środki finansowe
1. Rozwój zasobu mieszkań zarządzanych przez miasto	Urząd Miejski w Radomiu Miejski Zarząd Lokalami	Środki własne Gminy Miasta Radom Środki budżetu Państwa Fundusze zewnętrzne m.in. Unii Europejskiej
2. Rozwój mieszkań treningowych i wspomaganych	Urząd Miejski w Radomiu Miejski Zarząd Lokalami Organizacje pozarządowe	
3. Utworzenie miejsc pobytu dla osób w kryzysie bezdomności, w tym dla osób wymagających usług opiekuńczych oraz dla kobiet z dziećmi	Urząd Miejski w Radomiu Organizacje pozarządowe	

5. REALIZACJA STRATEGII I RAMY FINANSOWE

W świetle ustawy o pomocy społecznej, realizacja Strategii, podobnie jak jej opracowanie, należą do zadań własnych Gminy o charakterze obowiązkowym. Znaczna część celów zaplanowanych do realizacji Strategii mieści się w zadaniach jednostek organizacyjnych Gminy Miasta Radomia, organizacji pozarządowych i innych podmiotów, które funkcjonują w obszarze lokalnej polityki społecznej. Realizatorami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miasta Radomia na lata 2026-2035 będzie Urząd Miejski w Radomiu, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu przy współpracy partnerskiej z m.in: Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Miejskim Urzędem Pracy, Policją, organizacjami pozarządowymi, przy wykorzystaniu programów i projektów realizowanych na terenie Gminy Miasta Radomia w latach 2026-2035.

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację Strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, a także brak stałych, długoterminowych źródeł finansowania. Należy założyć, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miasta Radomia na lata 2026 – 2035 będą m.in.: budżet Miasta, dotacje z budżetu państwa oraz środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez poszczególne podmioty realizujące zadania wymienione w Strategii. Każdy podmiot z terenu Gminy Miasta Radomia, będący realizatorem zadań w ramach Strategii, planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji. Ramy finansowe realizacji Strategii są jednak uzależnione

od możliwości finansowych Gminy Miasta Radomia oraz wielu zmiennych, jak sytuacja społeczna i gospodarcza, kondycja finansów publicznych, zmiany na rynku pracy, zmiany w zakresie dostępu do konkretnych świadczeń itp.

6. MONITORING I EWALUACJA

Monitorowanie służyć będzie zapewnieniu prawidłowości i efektywności realizacji założonych w Strategii celów. Monitoring i ewaluacja realizacji poszczególnych celów prowadzony będzie w oparciu o katalog wskaźników określonych w dokumencie. Przy wyborze wskaźników Strategii przyjęto zasadę ograniczonej ich liczby, przyjmując zasadę adekwatności i uwzględniając ograniczenia związane z dostępnością i możliwością pozyskiwania danych.

Monitoring wskaźników odbywał się będzie w trybie rocznym. Za sporządzenie raportu z wykonania wskaźników odpowiedzialny będzie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu. Raport będzie sporządzany do dnia 31 marca każdego kolejnego roku. Monitoring celów strategicznych będzie polegać na gromadzeniu danych i ich analizie w zakresie osiągniętych zmian w stosunku do roku bazowego, tj. roku 2024. Zakłada się również prowadzenie analiz pokazujących dynamikę zachodzących zmian, w zakresie poszczególnych wskaźników, w odniesieniu do roku poprzedniego. Monitoring prowadzony będzie w celu zapewnienia prawidłowej i efektywnej realizacji Strategii, da również możliwość podjęcia adekwatnych działań umożliwiających dokonanie korekty przyjętych założeń oraz wprowadzonych instrumentów w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się przez nowe regulacje prawne czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Pozwoli również na dostosowanie założonych działań, tak aby w pełni odpowiadały na potrzeby oraz zmieniające się warunki ich realizacji. Przewidziana została końcowa ewaluacja,

w 2035 roku, która posłuży do opracowania dokumentu na kolejne lata. Skutkiem monitoringu i ewaluacji będzie podnoszenie skuteczności, efektywności i adekwatności działań, prowadzące do ich doskonalenia, jak również wprowadzanie nowych rozwiązań stanowiących odpowiedź na zaktualizowane problemy.

WSKAŹNIKI

CEL STRATEGICZNY 1

DOSKONALENIE SYSTEMU WSPARCIA I OPIEKI NAD DZIECKIEM I RODZINĄ

- Liczba rodzin objętych pracą socjalną.
- Liczba rodzin doświadczających przemocy, w tym dzieci.
- Liczba rodzin objętych wsparciem specjalistycznym, m.in. pedagogicznym, psychologicznym, terapeutycznym.
- Liczba placówek wsparcia psychiatrycznego i psychoterapeutycznego dla dzieci.
- Liczba placówek wsparcia dziennego i świetlic środowiskowych oraz liczba dzieci objętych ich wsparciem.
- Liczba rodzin, które ukończyły szkolenia z zakresu kompetencji wychowawczych.
- Liczba przedsięwzięć edukacyjnych zrealizowanych w obszarze problematyki przemocy, skierowanych do mieszkańców Radomia.
- Liczba inicjatyw podjętych na rzecz rodzin znajdujących się w kryzysie przez instytucje zajmujące się przemocą domową i pomocą rodzinie.
- Liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka oraz liczba dzieci w nich umieszczonych.
- Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej i liczba dzieci w nich umieszczonych.
- Liczba wydarzeń i szkoleń skierowanych do pieczy zastępczej.
- Formy działań pomocowych dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej, w tym liczba mieszkań treningowych/wspomaganych.
- Liczba rodzin oczekujących na przydział mieszkania socjalnego/mieszkalnego.
- Nowe formy usług skierowanych do osób/rodzin i liczba osób/rodzin objętych nimi.

CEL STRATEGICZNY 2

TWORZENIE WARUNKÓW SPRZYJAJĄCYCH POPRAWIE JAKOŚCI ŻYCIA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

- Liczba osób z niepełnosprawnościami objęta wsparciem m.in. usługami opiekuńczymi, programem: „Opieka wytchnieniowa” oraz programem „Asystent osoby niepełnosprawnej”.
- Liczba uczestników dziennych form wsparcia m.in.: Warsztatów Terapii Zajęciowej, Dziennych Domów Pomocy, Środowiskowych Domów Samopomocy.
- Liczba nowych usług w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnościami.
- Liczba instytucji, organizacji oraz inicjatyw wspierających aktywizację osób z niepełnosprawnościami, w tym rodzin z dziećmi z niepełnosprawnościami.
- Rodzaj i liczba placówek i miejsc wsparcia całodobowego dla osób starszych i z niepełnosprawnościami.
- Wsparcie osób z niepełnosprawnościami poprzez instrumenty rehabilitacji społecznej.

- Udział uczniów z niepełnosprawnościami uczęszczających do szkół ogólnodostępnych w ogólnej liczbie dzieci z niepełnosprawnościami objętych edukacją szkolną.
- Liczba osób z niepełnosprawnościami zatrudnionych w przedsiębiorstwach społecznych.
- Liczba osób z niepełnosprawnościami zarejestrowanych w urzędzie pracy jako poszukujące pracy i niepozostające w zatrudnieniu.
- Rodzaje i liczba osób objętych wsparciem w ramach instrumentów rehabilitacji zawodowej.
- Liczba miejsc pracy i nowo utworzonych miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami, dofinansowań do stanowisk pracy dostosowanych dla osób z niepełnosprawnościami.

CEL STRATEGICZNY 3

ZWIĘKSZENIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I ZAWODOWEJ

- Stopa bezrobocia w mieście.
- Liczba osób korzystających z pomocy Miejskiego Urzędu Pracy i Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie Filia w Radomiu.
- Nowe kierunki w edukacji mające na celu dostosowanie profilu kształcenia do potrzeb rynku pracy.
- Formy aktywizacji osób bezrobotnych podejmowane przez Miejski Urząd Pracy i liczba ich uczestników.
- Formy aktywizacji osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy i liczba ich uczestników.
- Liczba zrealizowanych przedsięwzięć, projektów, działań edukacyjnych, społecznych skierowanych do osób bezrobotnych, w tym liczba przedsięwzięć podejmowanych wspólnie przez instytucje i organizacje na rzecz zatrudnienia i aktywizacji społeczno-zawodowej oraz formy udzielonego wsparcia.
- Liczba inicjatyw ekonomii społecznej i aktywnej integracji.
- Liczba podmiotów ekonomii społecznej.
- Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia.
- Liczba osób objętych pracą socjalną w związku z problemem bezrobocia.

CEL STRATEGICZNY 4

PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU OSÓB STARSZYCH I ICH AKTYWIZACJA

- Liczba ośrodków wsparcia dziennego dla osób starszych i liczba ich beneficjentów.
- Liczba środowiskowych form wsparcia seniorów (w tym Kluby Seniora, Uniwersytety III wieku) i liczba ich uczestników.
- Liczba inicjatyw (spotkań, imprez, programów) wspierających aktywizację osób starszych.
- Liczba seniorów biorących udział w wolontariacie oraz podejmujących zatrudnienie.
- Formy aktywizacji zawodowej seniorów realizowane przez Miejski Urząd Pracy w Radomiu oraz liczba seniorów objętych nimi.
- Liczba i rodzaje programów/usług społecznych skierowanych do seniorów, mających na celu utrzymanie/zwiększenie ich samodzielności.

CEL STRATEGICZNY 5

PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD ALKOHOLU, SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH I UZALEŻNIEŃ BEHAWIORALNYCH

- Liczba placówek świadczących wsparcie dla osób uzależnionych i współuzależnionych.
- Liczba osób korzystających z terapii uzależnień.
- Liczba osób hospitalizowanych z powodu uzależnień.
- Liczba realizowanych programów profilaktycznych.

CEL STRATEGICZNY 6

PODNOSZENIE KWALIFIKACJI SŁUŻB ZAJMUJĄCYCH SIĘ POMOCĄ W RODZINIE

- Liczba szkoleń, w których wzięli udział pracownicy socjalni, asystenci rodziny i koordynatorzy pieczy zastępczej.
- Liczba podjętych wspólnie działań międzyinstytucjonalnych, w tym szkoleń i warsztatów.

CEL STRATEGICZNY 7

WZROST KONDYCJI I POTENCJAŁU ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

- Liczba organizacji pozarządowych i liczba osób w nich zatrudnionych.
- Liczba zadań publicznych zleconych organizacjom pozarządowym.
- Liczba szkoleń z zakresu komunikacji, zarządzania projektami, pozyskiwania środków oraz dialogu społecznego dla NGO i administracji.
- Źródła finansowania organizacji pozarządowych i wielkość ich przychodów.

CEL STRATEGICZNY 8

ROZWÓJ WSPARCIA MIESZKANIOWEGO

- Formy/programy wsparcia mieszkaniowego realizowane na terenie miasta.
- Liczba lokali komunalnych.
- Liczba miejsc pobytu na potrzeby osób w kryzysie bezdomności.
- Liczba miejsc pobytu na potrzeby dla kobiet z dziećmi w kryzysie bezdomności.
- Liczba miejsc pobytu z usługami opiekuńczymi na potrzeby osób w kryzysie bezdomności.
- Liczba mieszkań treningowych/wspomaganych.

7. METODYKA PRACY NAD STRATEGIĄ ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH ORAZ PROCES KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Odpowiedzialność za opracowanie Strategii przekazano Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Radomiu. Decyzja taka związana była ściśle z tematyką podejmowaną w Strategii, jak również zapisami ustawy o pomocy społecznej, które wskazują ośrodek pomocy społecznej jako instytucję odpowiedzialną za jej wdrożenie. Nad dokumentem pracował zespół powołany Zarządzeniem nr 1067/2025 Prezydenta Miasta Radomia z dnia 29 kwietnia 2025 roku przy wsparciu merytorycznym zaproszonych przedstawicieli wielu innych instytucji i organizacji. W czasie powstawania dokumentu konsultowano szczegółowe zapisy Strategii z osobami zaangażowanymi w działania społeczne, jak również z osobami, które od strony teoretycznej mogły podnieść jakość zawieranych w niej treści. Konsultacje społeczne przeprowadzono w dniach 29 stycznia 2026 roku do 12 lutego 2026 roku, w oparciu o Zarządzenie Nr 1833/2026 Prezydenta Miasta Radomia z dnia 22 stycznia 2026 roku.

8. PODSUMOWANIE

Strategia jest instrumentem polityki społecznej wdrażanej na poziomie lokalnym przez władze samorządowe Gminy Miasta Radomia, aktywizującym organizacje, instytucje i środowiska działające w obszarze pomocy społecznej oraz rozwoju gospodarczego i społecznego.

Oparta jest na partnerstwie lokalnym jako zasadzie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców Gminy Miasta Radomia, co pozwala na rozwój i pogłębianie współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami i samorządem. Zawarte w Strategii kierunki działań są otwarte i elastyczne. Podlegają okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom. Działania te wynikają ze zmieniającej się rzeczywistości społeczno-ekonomicznej, pogłębiania diagnozy potrzeb oraz zmieniających się przepisów prawa.